

**MODELOWA REWITALIZACJA WNĘTRZA KWARTAŁU W BYTOMIU
PRZY UL. PIŁSUDSKIEGO 24 NA PODSTAWIE ANALIZY PROBLEMÓW
INTEGRALNOŚCI SZTUKI KSZTAŁTOWANIA MIKROWNĘTRZ MIEJSKICH**

Daniel Płocica

MODELOWA REWITALIZACJA WNĘTRZA KWARTAŁU W BYTOMIU PRZY UL. PIŁSUDSKIEGO 24 NA PODSTAWIE
ANALIZY PROBLEMÓW INTEGRALNOŚCI SZTUKI KSZTAŁTOWANIA MIKROWNĘTRZ MIEJSKICH

praca doktorska

Promotor: dr hab. inż. arch. Natalia Bąba-Ciosek, prof. PŚ
Promotor pomocniczy: dr hab. Piotr Sudak, prof. UAP

Opiniodawcy:
prof. dr hab. inż. arch. Wojciech Bonenberg, Politechnika Poznańska
prof. Krzysztof Wołowski, Akademia Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu

Kolegium Redakcyjne:
Redaktor Działu: dr hab. inż. arch. Beata Komar, prof. PŚ

Wydawnictwo Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej
Gliwice 2021

ISBN 978-83-947871-5-8

©Copyright by Wydawnictwo Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej

MODELOWA REWITALIZACJA WNĘTRZA KWARTAŁU W BYTOMIU PRZY UL. PIŁSUDSKIEGO 24
NA PODSTAWIE ANALIZY PROBLEMÓW INTEGRALNOŚCI SZTUKI KSZTAŁTOWANIA
MIKROWNĘTRZ MIEJSKICH

Daniel Płocica

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Cel pracy.....	5
3. Metoda pracy.....	5
4. Zakres pracy	6
4.1. Zakres tematyczny	6
4.2. Zakres czasowy.....	7
4.3. Zakres obszarowy.....	7
5. Proces zmian wewnątrz kwartałowych – rys historyczny.....	7
6. Obowiązujące akty prawne i przepisy w odniesieniu do projektowania mikrownętrz miejskich	10
7. Wybrane przykłady wewnątrz kwartałów jako tło dla podjętego tematu	10
7.1. Galeria św. Huberta, Bruksela	11
7.2. Galeria Vero-Dodat, Paryż.....	11
7.3. Galeria Vivienne, Paryż	13
7.4. Pracownia rzeźby i konserwacji obiektów zabytkowych ZET-ZET, Łódź	14
7.5. Les Jardins du Marais, Paryż	15
7.6. Performance się już zakończył. Pozostały rekwizyty, Londyn.....	15
7.7. Artystyczne podwórko, Łódź, Więckowskiego 4.....	16
7.8. Balkon Walk-on, Zalewski Architecture Group, Gliwice	17
7.9. „Plac na glanc”- zrewitalizowane podwórka w Katowicach	19
8. Wnętrze kwartału – próba zdefiniowania pojęcia	20
8.1. Specyfika wizualna wnętrza kwartału.....	20
8.2. Cechy o istotnym wpływie na kształtowanie form wewnątrz kwartałów	23
8.2.1. Kompozycja jako sposób, narzędzie kształtowania struktur wewnątrz kwartałów	23
8.2.2. Wartości kulturowe istniejącego wnętrza kwartału	24
8.3. Relacja człowiek – środowisko przestrzenne	26
9. Narzędzia projektowe służące odnawianiu wewnątrz kwartałów	28
i kreowaniu tożsamości miejsca.....	28
9.1. Kontekst	28
9.1.1. Lokalizacja	29
9.1.2. Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	29
9.1.3. Uwarunkowania miejscowe	29
9.1.4. Czas powstania i zmiany projektowe	29
9.1.5. Funkcja	29

9.2. Forma i struktura	30
9.2.1. Organizacja wnętrza.....	30
9.2.2. Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa).....	31
9.2.3. Elementy organizujące wnętrze.....	31
9.2.4. Szata architektoniczna	31
9.3. Obiekty i elementy	32
9.3.1. Podłóże.....	33
9.3.2. Ściany	33
9.3.3. Przekrycie	33
9.3.4. Meble (elementy wolnostojące)	33
9.3.5. Elementy uwiązłe	33
9.3.6. Oświetlenie – naturalne / sztuczne.....	34
9.3.7. Zieleń.....	35
10. Wybrane przykłady rewitalizacji wnętrz kwartałów śródmiejskich.....	35
10.1. Wybór tematyki	35
(miasta śląskie : Katowice, Gliwice, Bytom, Opole, Wrocław).....	35
10.2. Przykłady rewitalizacji wnętrz kwartałów.....	37
10.2.1. Wrocław, Rynek, Pasaż Pod Błękitnym Słońcem	37
10.2.2. Gliwice, ul. Wieczorka 22, 4ART – klub muzyczny	40
10.2.3. Katowice, ul. Dworcowa 5, Hotel Monopol	43
10.2.4. Opole, ul. Szpitalna, Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas	46
10.2.5. Katowice, ul. 3 Maja 17, podwórko	49
10.2.6. Opole, Plac Kopernika, Uniwersytet Opolski	52
10.2.7. Katowice, ul. Św. Jana 10, Teatr Ateneum.....	55
10.2.8. Katowice, ul. Młyńska – Plac Szewczyka, powierzchnie biurowe i usługowe	58
10.2.9. Opole, ul. Muzealna, Muzeum Śląska Opolskiego	61
10.2.10. Wrocław, ul. Wita Stwosza 16, cukiernia, pomieszczenia biurowe, apartamenty	64
10.2.11. Wrocław, ul. Bernardyńska 5, Muzeum Architektury.....	67
10.3. Próba dokonania systematyki podejmowanych działań.....	70
TABELA ZBIORCZA	70
10.4. Wnioski.....	72
10.4.1. Kontekst	72
10.4.2. Forma i struktura	72
10.4.3. Obiekty i elementy.....	72
11. Modelowa rewitalizacja wybranego mikrownętrza.....	74

11.1. Miejsce.....	74
11.2. Rys historyczny.....	74
11.3. Stan istniejący / kontekst.....	75
11.3.1. Stan istniejący, wnętrza	80
11.4. Idea	81
11.5. Ograniczenia	83
11.6. Proces powstawania projektu zrealizowanego.....	84
11.6.1. Założenia dotyczące zagospodarowaniu kwartału i przebudowy obiektu	84
11.6.2. Projekt wnętrza kwartału.....	84
11.6.3. Budynek	93
11.6.4. Wnętrze.....	99
11.6.5. Analiza zrealizowanego projektu opracowanym narzędziem badawczym	105
11.6.6. Wnioski.....	108
11.7. Model teoretyczny	109
11.7.1. Główna idea przyjęta podczas kształtowania modelu teoretycznego wnętrza kwartału	109
11.7.2. Narzędzia projektowe wykorzystane do odnowienia wnętrza kwartału i kreaowaniu tożsamości miejsca	109
11.7.3. Analiza modelu teoretycznego opracowanym narzędziem badawczym.....	115
12. Wnioski.....	118
Bibliografia	119
Pozycje literaturowe	119
Akty prawne.....	120
Źródła internetowe:.....	120
Spis ilustracji	121

1. Wstęp

Wnętrza kwartałów są ważnym elementem krajobrazu miejskiego. Mają różnorakie wielkości i parametry, wywołują także różnorodne napięcia i wrażenia. Odbiorcy reagują na ich formę i wyraz przestrzenny.

Tymczasem obserwujemy, że sposób i forma zagospodarowania wnętrza kwartałów uwidoczniają zaniedbania w zakresie wykorzystania w racjonalny sposób starych układów miejskich, między innymi w celu uatrakcyjnienia danej przestrzeni i włączenia jej do żyjącej części miasta.

„Kamienice stojące jedna przy drugiej, z obu stron ulicy, to najbardziej charakterystyczny typ zabudowy w starych miastach. Kamienice narożne, znajdujące się przy skrzyżowaniach ulic, mają dwie reprezentacyjne fasady. Na tyłach każdej kamienicy znajduje się podwórko lub ogródek oraz często oficyna, czyli budynek nie stojący przy ulicy. Przechodząc przez kolejne oficyny, można dojść do domu stojącego przy innej ulicy, albo spotkać mur graniczny sąsiedniej działki.

Takie ukształtowanie przestrzeni miasta nazywa się zabudową kwartałową. Poszczególne kwartały są ograniczone ulicami, zwykle czterema, które najczęściej przecinają się pod kątem prostym. Szeregi krzyżujących się ulic, między którymi znajdują się kwartały zwartej zabudowy, tworzą siatkę geometryczną, podobną do szachownicy. Jednak kwartały mają często formę inną niż kwadrat na szachownicy, bo nasi przodkowie nie byli zbyt rygorystyczni przy projektowaniu domów i wytyczaniu ulic, a ponadto dostosowywali się do naturalnego ukształtowania terenu oraz tradycji historycznej, na przykład obowiązującej w średniowieczu praktyki orientowania kościołów, czyli budowania ich na kierunku geograficznym wschód-zachód. Zabudowa kwartałowa jest charakterystyczna nie tylko dla średniowiecza. Stare centra miast obrastały przez wieki kolejnymi kwartałami kamienic ...”¹, które tworzą obecnie bardzo pożądaną, zabudowę śródmiejską w historycznych centrach miast.

W pracy poddano analizie problem rewitalizacji przestrzeni dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych wnętrza kwartałów miejskich. Stanowią one istotny element miasta, który zdefiniowano jako mikrownętrze nie tylko ze względu na skalę, ale też rolę w środowisku miasta.

W śródmieściach miast najczęściej aktywne są jedynie przestrzenie wnętrza ulicznych² wraz z przestrzeniami parterów przyległej zabudowy kwartałowej. Natomiast wnętrza kwartałów są często nieaktywne, nieatrakcyjne, a także zagospodarowywane w sposób „samoistny”, pełniąc rolę zaplecza dla funkcji znajdujących się w przestrzeni ulicznej.

W pracy podjęto próbę stworzenia modelu wnętrza kwartału miejskiego. Główne założenia do opracowanego wzorca wynikają z przeprowadzonej realizacji projektowej i z wniosków z niej wynikających, które mogą służyć do usystematyzowanego opisu i pomiaru percepcji ludzkiego środowiska. Priorytetem w pracy było zintegrowanie koniecznych działań budowlanych z prawidłowymi rozwiązaniami formalnymi.

¹ Jasica P. :Przekrój nr 2842 (28/1999)

² Wnętrza uliczne i wnętrza kwartału mają cechy wspólne: stanowią wnętrza urbanistyczne, które są wnętrzami na zewnątrz budynków. Ścianami są elewacje i inne elementy domykające. Pojęcia te dotyczą jednak innych obszarów miasta. Wnętrza uliczne są związane z ciągami komunikacyjnymi, mają zazwyczaj układ osiowy. Natomiast wnętrza kwartału są zazwyczaj wnętrzami z wejściem, czterema ścianami, podłogą i ewentualnie stropem, gdzie pojawiają się analogie dla wnętrza zamkniętych. Dlatego w niniejszej pracy, przyjęte narzędzia odnoszą się do skali mikro.

2. Cel pracy

Przekształcenie istniejącego wnętrza kwartału jest zadaniem złożonym. Z jednej strony projektowanie wnętrz kwartałów podlega regulacjom prawnym i podczas opracowywania koncepcji należy kompleksowo przestudiować wszelkie związane z danym projektem normy prawne i stosować się do aktualnych przepisów.

Z drugiej strony na proces projektowy wpływa wiele czynników, które nie zawsze mogą być sztywno formułowane.

Istotne jest to, by nie ograniczać i nie eliminować inwencji twórczej, gdyż takie działanie pozbawia projekt waloru oryginalności, która jest jedną z kategorii piękna.

Ustalenie zasad przekształcania wnętrz kwartałów miejskich jest próbą zintegrowania działań standardowych - towarzyszących każdej interwencji przestrzennej z zabiegami kreatywnymi, co może dać gwarancję optymalnego wykorzystania wartości tkwiących we wnętrzach i stworzyć szansę nie tylko na utrzymanie autentyczności, ale też na stworzenie nowej wartości.

Głównym, celem pracy jest próba identyfikacji cech wnętrz kwartałów w aspekcie funkcjonalnym, formalnym, estetycznym i psychologicznym w celu opracowania kierunków przekształceń adaptacyjnych.

Teoretyczny cel pracy koncentruje się na analizach i badaniach związanych z zdefiniowaniem i porządkiem pojęć związanych z przestrzenią wnętrz kwartałowych.

Zadaniem badawczym w tym zakresie jest określenie podstawowych kryteriów kształtowania elementów zabudowy kwartału. Na tej podstawie opracowano narzędzie badawcze o charakterze metody poznawczej, która może służyć do oceny realizacji projektowych, w tym autorskiego dzieła.

Celem praktycznym i istotnym elementem pracy jest analiza zrealizowanych projektów wnętrz kwartałów miejskich oraz poddanie ich ocenie i weryfikacji za pomocą opracowanej metody (narzędzia badawczego).

3. Metoda pracy

Praca jest podzielona na dwie zasadnicze części: analityczno-badawczą oraz projektową w ramach której przeprowadzono krytyczną analizę dzieła własnego. W oparciu o te materiały powstał teoretyczny model kształtowania wnętrza kwartału.

Badania poprzedziło usystematyzowanie pojęć i definicji poruszanego tematu.

Określono zakres tematyczny pracy oraz ramy czasowe i obszarowe.

Następnie przeprowadzono uproszczony przegląd historyczny oraz formalno-przestrzenny zwracając uwagę na standardowe działania związane z procesem projektowania.

Analizy i wnioski wykorzystano do stworzenia modelu wnętrza kwartału.

Podjęto próbę zbudowania metody oceny wartości przedmiotu przekształceń pod kątem zestawu wskazań dla twórców czyli projektantów, zapewniających właściwą jakość przekształceń adaptacyjno-modyfikujących.

4. Zakres pracy

W pracy analizowane są wybrane przykłady wnętrz kwartałów w śląskich miastach; dużych i średniej wielkości, z zachowaną XIXw. strukturą budowlaną, gdzie przeprowadzane są modernizacje które często polegają na odnawianiu i remontach zabudowy (jedynie zabiegi techniczne, dostosowanie do aktualnych potrzeb funkcjonalnych i ekonomicznych inwestorów) poszczególnych elementów przestrzeni (osobno podwórko, elewacja kamienicy, kamienica, oficyny itp.), ale także i na działaniach całościowych (kompleksowa przebudowa wnętrza kwartału wraz z nadaniem mu nowej funkcji). W ten sposób analizie poddano przestrzeń o różnych stopniach ingerencji projektowej.

Zagadnienia poruszane w pracy są analizowane na tle struktury miejskiej, podlegającej ciągłym przekształceniom (różne uwarunkowania, zmienne, stopnie dewastacji, potrzeby, budżet, obowiązujące przepisy prawne).

Dotychczas przeprowadzane badania z zakresu różnych dziedzin nauki (dotyczących odbioru przestrzeni, praw rządzących kształtowaniem tej przestrzeni, historii powstawania tych obszarów) uwidaczniają interdyscyplinarność poruszanego problemu, a także konieczność rozpatrywania go nadal w szerszym kontekście, niż tylko zagadnienia funkcjonalno-ekonomiczne.

4.1. Zakres tematyczny

Przedmiotem badań są małe wnętrza kwartałów (mikrownętrza)³ w śródmiejskiej zabudowie - przestrzenie ukształtowane historycznie, charakterystyczne dla tradycyjnego miasta europejskiego. Wnętrza kwartałów, które w chwili powstania były wyłącznie podwórkami gospodarczymi, zabudowanymi składzikami, pomieszczeniami dla zwierząt, nierzadko zewnętrznymi ustępami. Stanowiły dojście do najtańszych mieszkań w oficynach, dojście do klatek schodowych dla służby, miejsce, gdzie wyrzucało się odpadki i wylewało nieczystości. Obecnie wiele z nich jest użytkowanych jako przedłużenie powierzchni usługowych zlokalizowanych przy ulicy. Połączone przestrzenie na skutek wyburzenia oficyn, przy wykorzystaniu dawnych bram wjazdowych są użytkowane jako ogródki letnie przy okolicznych restauracjach, pasaże handlowe prowadzące w głąb lub na drugą stronę kwartału, ogrody i często z dużym wycuciem urządzone przestrzenie półprywatne dla mieszkańców kamienic. Jako przestrzenie krajobrazu miejskiego uległy pełnej rehabilitacji.

Jest oczywiście inny obraz tych mikrownętrz - podwórka, które uległy kompletnej degradacji, stanowiące zagrożenie dla ewentualnego użytkownika, przestrzenie, które zostały wyremontowane i pozostawione w pierwotnym kształcie, wnętrza pełniące rolę parkingów (wjazd tylko dla mieszkańców), wnętrza stanowiące zaplecze dla przyulicznych sklepów (dostawa towarów), itp.

Takie obszary występują w miastach w całej Europie i w Polsce.

³ Mikrownętrza – ze względu na skalę w całościowej strukturze miasta, ale też ze względu na powierzchnię.

4.2. Zakres czasowy

W pracy istotne są dwa przedziały czasowe.

W obszarze badawczym tłem badań jest okres powstawania kwartałów zabudowy śródmiejskiej. W przeważającej części jest to zabudowa XIX-wieczna i powstała w początkach XX wieku.

Drugi przedział czasowy stanowi moment, w którym zabudowa ta ulegała procesowi rewitalizacji i tu wskazano okres od 2000 do 2018 roku. Odniesiono się do niego w obszarze projektowym.

4.3. Zakres obszarowy

W pracy wyraźnie ograniczono zakres tematyczny (obszarowy). Stanowią go ponad 150 tysięczne miasta śląskie o skonkretyzowanej historycznej zabudowie śródmiejskiej: Katowice, Gliwice, Bytom, Opole i Wrocław.

Pole badań stanowi zabudowa śródmiejska:

- kwartały zabudowy miast śląskich, ukształtowane na przełomie XIX i XX wieku, które nie podlegały przebudowie,
- kwartały zabudowy miast śląskich, ukształtowane na przełomie XIX i XX wieku, które zostały przebudowane,
- wybrane realizacje w śródmieściach miast śląskich w tym realizacje autorskie,
- wybrane realizacje inne.

5. Proces zmian wewnątrz kwartałowych – rys historyczny

Tekst opiera się o informacje zawarte w pozycjach uznanych autorów z dziedziny teorii urbanistyki: prof. P.Lorenza, prof. A. Kotarbińskiego, czy dr T. Jeleńskiego

Przeobrażenia wewnątrz kwartałów opisane zostały w pracy doktorskiej T. Jeleńskiego⁴. Autor stwierdza, że działania w ramach wewnątrz kwartałowych „wynikały ze zmian, którym podlegały najpierw osady, a następnie miasta”. W związku z tym istotne było przeprowadzenie analizy powstania i zmian śródmieść miast w celu zrozumienia ich roli i funkcji we współczesnej strukturze. Skupiono się na terenie Polski.

Zasady regulacji podstawowej struktury miejskiej zapoczątkowano, na obszarach polskich w średniowieczu i opierały się one na dawnych, starożytnych planach miast (głównie rzymskich). Powstawały miasta o szachownicowym planie lokacyjnym z rynkiem pośrodku, o owalnym obrysie murów obronnych⁵.

Podziały na działki wg określonych schematów podobnych gabarytowo nie zmieniały się na przestrzeni wieków. W uproszczeniu kompozycja miasta była obszarem kilku działek tworzących kwartał, zwykle ograniczony ulicami.

T. Jeleński przeanalizował również przeobrażenia kwartałów miejskich w kontekście kolejnych stylów architektonicznych.

W Gotyku (1205-1520) w związku z rozwojem handlu, kolonizacją terenów wschodnich, miasta rozwijały się przy centrach średniowiecznych, a także powstawały miasta lokacyjne

⁴ Jeleński T.: Sztuka kształtowania historycznych wewnątrz miejskich na tle przemian w kulturze. Idee – zadania – narzędzia. Praca doktorska, w.: WA Politechniki Krakowskie, Kraków 2004

⁵Jeleński T.[Tamże, s. 21]

głównie w XII i XIII w. Na terenach objętych opracowaniem kolonizacja przebiegała na prawie niemieckim⁶. Na wyznaczonych działkach budowano domy prostokątne, przy ulicy (krótszy bok), szczytowe zajmujące 1/3 powierzchni działki (np. o szerokości działki 7m).

Powstają teoretyczne modele miast idealnych np. Sforzinda, mających zastosowanie w praktyce w II poł. XVI w. w miastach obronnych np. Zamość, Palmanova. W miastach tych zmieniają się jedynie zasady kompozycyjnego układu przestrzeni, przy zachowaniu zasadniczych proporcji podziału przestrzennego w śródmieściu.

Renesansowe (1420-1660) miasta charakteryzowały się: promienistym bądź prostokątnym układem siatki ulic, wpisywanym jednak w zaplanowany zewnętrzny obrys murów, geometrycznymi wzorcami, założeniami fortyfikacyjnymi, ujednoceniami brył budynków (domy mieszczkańskie w tradycyjnym typie, ustawione kalenicowo lub szczytowo, z wysokim dachem, elementy arch. kształtowane wg miejscowej tradycji, rozporządzeń miejskich i woli właścicieli).

Obowiązywały dwa kierunki myślowe tj. Albertiego nurt generujący rozwój miasta z otwarciem na potrzeby użytkowników oraz More'a przestrzenny model miasta z totalnym porządkiem.

Architektura Baroku (1570-1780) miała na celu: realizowanie ideałów renesansowych; zaadaptowanie zewnętrznej przestrzeni dla potrzeb człowieka przy zastosowaniu trójwymiarowych wnętrz (w stylu antyku i średniowiecznym); perspektywicznym uszeregowaniu elementów rozpoznawalnych (spójność, ład) w skali miejskiej (II poł. XVI w. - troska o wygląd krajobrazu miejskiego). Następowo było łączenie działek gotyckich jednolitymi budynkami z kalenicami równoległymi do ulicy. Budowano fortyfikacje.

Także ww. okresach historycznych nie przeprowadzano dużych zmian w proporcjach przestrzeni publicznej i półpublicznej w śródmieściu. Zachowano stopniowe przejście pomiędzy tymi przestrzeniami.

W Klasycyzmie (1755-1830) powstaje nowy krajobraz miejski - harmonijny, zintegrowany, proporcjonalny ukształtowany w Średniowieczu, przekształcany w Renesansie i Baroku, który jest wynikiem kontynuacji form instytucjonalnych i społecznych. Występują miasta odnawiane, rozbudowywane i przebudowywane, dla uzyskania większej ilości mieszkań, rozdziału klasowego społeczeństwa poprzez wprowadzanie surowszych przepisów budowlanych, a także poprawy warunków bytowych mieszkańców. Występowały wyburzenia kamienic w złym stanie technicznym w celu „uporządkowania” wyglądu miasta. Występowało zdefiniowanie wzajemnych związków przestrzennych pomiędzy ważnymi budowlami (począwszy od Baroku).

Rozwój miasta wyznaczany najczęściej był do XIX w. przez fortyfikacje i ograniczenia naturalne, powiększany przez coraz większe możliwości komunikacyjne. Ograniczony

⁶ Za Jeleński: T.: Kolonizacja na prawie niemieckim, zjawisko gosp.-społ. w XIII-XIV w., polegające na planowym osadnictwie ludności pochodzącej gł. z zach. obszarów Niemiec. W Polsce rozwijała się od pocz. XIII w., pocz. na obszary Śląska i Pomorza, przynoszących ze sobą zręby nowego prawa osadniczego, rozwiniętego następnie w system prawny zw. prawem niemieckim, oraz stosowaną na Zach. technikę zakładania nowych wsi i miast, ściśle powiązaną z bardziej wydajnymi systemami rolnictwa i nowymi technikami w rzemiośle i handlu. Osadnictwo miejskie doprowadziło do przebudowy urbanistycznej i ustrojowej starych, związanych z gradami osad miejskich, oraz do zakładania zupełnie nowych miast. Miasta powstawały wg ściśle wyznaczonego planu, mającego za punkt centralny rynek (kwartał przeznaczony na cele publ.-handl.), z przylegającym doń kościołem i cmentarzem (kwartał przeznaczony na cele religijne) i prostopadle rozchodzącą się siecią ulic oraz murami okalającymi miasto; [cytat? Tamże, s. 20]

(szczególnie rozwój śródmieścia) był jednak poprzez wielkości przestrzeni publicznych i półprywatnych. Przestrzenie te zachowały zasadnicze proporcje i cechy (funkcje, zakresy, itp.). Wszystkie te przemiany trwające przez wieki miały także wpływ na formę XIX w. architektury, a także na procesy kształtujące przestrzeń miejską.

XIX-wieczna zabudowa obszarów objętych opracowaniem ukształtowana w okresie intensywnego rozwoju przemysłu, handlu i z maksymalnym zainwestowaniem obszaru śródmieścia stanowi wizualną historię miasta i jego wizerunek, warty zachowania.

Przed I wojną światową występowała parcelacja, usystematyzowane prawo własności, podział przestrzeni (prywatna, półprywatna, publiczna, inne), indywidualizacja, zmienność, ciągłość kulturowa. Kwartal tworzył swój wizerunek.

Okres międzywojenny to przede wszystkim pogarszające się warunki bytowe, osiedla robotnicze, maksymalny stopień zabudowy parceli, pogorszenie jakości inwestycji (ukierunkowanie na zysk), pomimo podejmowanych prób rozwiązań innowatorskich wg np. Karty Ateńskiej z 1933 (preferowane warunki zdrowotne kosztem wyburzeń starej zabudowy). Lata po II wojnie światowej to przede wszystkim odbudowa ze zniszczeń wojennych, poprawa warunków bytu -ale utrata podstawowych (tradycyjnych zależności np. wartość, własność prywatna, itp.) podziałów przestrzeni, duże zbiorowości ludzkie bez funkcji towarzyszących, wprowadzenie zasad Jednostki Mieszkaniowej, osiedla mieszkaniowego. W rezultacie jednak kwartał utracił charakter typowego XIX w. i tradycyjnego kształtowania zabudowy, na rzecz monotonii przestrzeni architektonicznej (trudności z identyfikacją przestrzeni)⁷.

Lata 70-te to koncepcje Venturi'ego - dwuznaczność architektury, podwójne kodowanie. Można zauważyć brak KWARTAŁU w przestrzeni miejskiej, wprowadzenie JEDNOSTKI SĄSIEDZKIEJ, opartej (w Polsce) o ustalenia socrealistyczne, „wspólność” przestrzeni, między innymi unormowania prawne tj. Międzynarodowa Karta Mieszkalnictwa, Kazimierz nad Wisłą 1975; Deklaracja z Vancouver, 1976; Karta Machu Picchu, 1977; Deklaracja z Meksyku, 1978- budynek-proces ciągły, aspekt społeczny, budynek a miasto i otoczenie, udział użytkowników. Do 1980 r. odnowa występuje miast wg ww zasad, uznanie zabudowy XIX w. jako zabytkowej (inne ustalenia prawne, Deklaracja Warszawska 1981-zaspokojenie społ. potrzeb, harmonia z przyrodą, udział użytkowników, polityka bud.85)⁸.

Od 1980 r. następuje zmiana zasad projektowania, uwzględnianie aspektów socjologicznych i psychofizycznych człowieka jako jednostki i zbiorowości, poszanowanie dziedzictwa XIX w. zabudowy powrót do charakteru kwartału, integracja przestrzeni, wraz z próbami przywrócenia prawa własności⁹.

Wnętrza kwartałowe będące częścią struktury miejskiej były kształtowane i przekształcane równoległe do procesów zachodzących w miastach. Jest to spowodowane uzależnieniem od otoczenia, którego wnętrza kwartałowe jest nierozzerwalną, w pełni zintegrowaną częścią. Modyfikacjom ulegały jego elementy składowe (zabudowa, przestrzenie publiczne, prywatne, itd.). Zmieniał się także sposób kompozycyjnego kształtowania kwartału.

⁷ Jeleński T.: Sztuka kształtowania historycznych wnętrz miejskich na tle przemian w kulturze. Idee – zadania – narzędzia. Praca doktorska, w.: WA Politechniki Krakowskie, Kraków 2004 Tamże, s. 64

⁸ Kotarbiński A.: O ideowości i ideologii w architekturze, w.: ARKADY, Warszawa 1985, s.31

⁹ Jeleński T.: Sztuka kształtowania historycznych wnętrz miejskich na tle przemian w kulturze. Idee – zadania – narzędzia. Praca doktorska, w.: WA Politechniki Krakowskie, Kraków 2004 Dz. cyt., s. 74

6. Obowiązujące akty prawne i przepisy w odniesieniu do projektowania mikrownętrz miejskich

Projektowanie wewnątrz kwartałów zarówno w kontekście urbanistycznym, jak i architektonicznym podlega regulacjom prawnym. Poniżej przedstawiono wybrane zagadnienia związane z regulacjami prawnymi projektowania, budowania i zagospodarowywania przestrzeni wewnątrz miejskich.

Dla urbanistów i architektów kluczowym kodyfikatorem jest *Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.* oraz *Ustawa Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r.*

Podstawą określania możliwości kształtowania zabudowy jest *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z dnia 12 kwietnia 2002 r.*

Przez przystąpieniem do opracowywania koncepcji należy kompleksowo przestudiować wszelkie normy prawne związane z danym projektem i stosować się do aktualnych przepisów. Uregulowania *Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290, z późn. zm.)* nie naruszają przepisów odrębnych o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (*Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - Dz. U. 2003 nr 162 poz 1568 ze zm.*) w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Kolejnym normatywem regulującym sposób zagospodarowania działki i kształtowania zabudowy jest *Prawo o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r.* Odnosi się ono między innymi do odległości pomiędzy budynkami i odporności ogniowej konstrukcji ustrojów budowlanych. Istotnym elementem ochrony przeciwpożarowej są także drogi pożarowe i ewakuacyjne.

Kolejne aspekty prawne dotyczące zabudowy regulowane są przez *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r.* oraz *Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 15 marca 1985 r.* Podstawowe zagadnienia wpływające na projekt wynikają z wymogów ochrony sanitarnej i dotyczą między innymi lokalizacji miejsc składowania odpadów stałych i nieczystości komunalnych oraz urządzeń gospodarczych związanych z zabudową.

Reasumując - szczegółowe warunki lokalizacji obiektów i założeń w przestrzeni są uzależnione od wielu regulacji prawnych, wynikających zarówno z przytoczonych powyżej przepisów ogólnych, jak i z aktów prawa miejscowego, jakimi są Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. *O ile regulacje określone w ustawach i rozporządzeniach mają charakter trwały, o tyle regulacje planistyczne mogą ulegać zmianom uzależnionym od przyjętych strategii rozwoju, kształtującej się koniunktury ekonomicznej czy tendencji politycznych¹⁰.*

7. Wybrane przykłady wewnątrz kwartałów jako tło dla podjętego tematu

¹⁰ Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 39-41

W celu określenia cech modelu wnętrza kwartału przeanalizowano obiekty będące wnętrzami w tkance miejskiej i wykorzystujące przestrzennie ślepe uliczki i podwórka w kwartałach śródmiejskich.

Są to przede wszystkim XIX wieczne galerie, czyli handlowe pasaże, które były najczęściej wnętrzami w formie ulic łączących place, bądź też klasycznymi wnętrzami kwartałów. Cechą charakterystyczną było całkowite lub częściowe zamknięcie wnętrza zadaszeniem.

Wybór obiektów dotyczył także współczesnych realizacji wnętrz kwartałów prezentujących nietypowe, autorskie rozwiązania.

7.1. Galeria św. Huberta, Bruksela ¹¹

Galeria św. Huberta to pasaż handlowy z 1847 roku, składający się z trzech części: Galerii Króla, Galerii Królowej (wzdłużnych, przedzielonych ulicą Rue des Bouchers /Beenhouwersstraat (Rzeźniczką) i Galerii Księżęcej (poprzecznej). Zbudowany w latach 1846-47 i od 1965 r. noszący obecną nazwę (wcześniej miały ją tylko jego części składowe).

Galerie stanowią zespół oszklonych handlowych pasażów w Brukseli, zaprojektowanych i zbudowanych przez architekta Jean-Pierre Cluysenaer. Obiekt poprzedza inne słynne XIX-wieczne pasaże handlowe, takie jak Galleria Vittorio Emanuele II w Mediolanie i The Passage w St. Petersburgu.

Architekt postanowił zlikwidować labirynt słabo oświetlonych uliczek i podwórek, które były niesprawne funkcjonalnie i niebezpieczne. Powstał pasaż handlowy o długości przekraczającej 200 metrów.

Il. 1 Wejście do galerii św. Huberta - brama. Czytelne przejście z przestrzeni ulicy do nowej struktury
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Il. 2 Wnętrze galerii św. Huberta - zadaszona galeria handlowa
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Powstało atrakcyjne wnętrze handlowe. Charakterystyczne cechy to: zrytmizowany układ, zróżnicowane elementy dekoracyjne szklane zadaszenie stanowiące strop wnętrza.

7.2. Galeria Vero-Dodat, Paryż

¹¹https://www.europeana.eu/portal/pl/record/2048017/Athena_Plus_ProvidedCHO_Pictures_bank_eu_ICIM_SS_56805.html

Galeria Vero-Dodat jest jednym z charakterystycznych elementów Paryża. Znajduje się w pierwszej dzielnicy. Łączy Rue de Jean-Jacques Rousseau i Rue de Croix-des-Petits-Champs. Została zbudowana w 1826 roku podczas panowania dynastii Burbonów na początku 1800 roku, kiedy zakryte przejścia lub galerie w Paryżu szybko zyskiwały popularność. Zapewniały one ciepłe, suche otoczenie, w którym bogaci mieszkańcy mogli robić zakupy i korzystać z restauracji w deszczowe, zimne dni. W czasach przed brukowanymi ulicami i kanałami bilard, bistra i publiczne łaźnie w galeriach stały się miejscami rozrywki dla wyłaniającej się klasy średniej. U szczytu popularności, w połowie XIX wieku było ponad 150 pasaży. Jednak wraz z pojawieniem się domu towarowego około 1850 roku galerie zaczynają podupadać. Obecnie pozostało ich osiemnaście.

Il. 3 Wejście do galerii Vero-Dodat – brama
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Il. 4 Fragment wnętrza przekrytego dachem w formie kopuły w galerii Vero-Dodat
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Il. 5 Wnętrze galerii Vero-Dodat – droga czyli ciąg komunikacyjno-handlowy
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Il. 6 Wnętrze galerii Vero-Dodat – uwagę zwraca różnicowana forma stropu – przekrycia z akcentami
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Charakterystyczne cechy Galerii Vero-Dodat to zrytmizowany układ urozmaicony zróżnicowanymi elementami dekoracyjnymi, poprzez wprowadzenie akcentów kolorystycznych oraz zmiany formy zadaszania.

7.3. Galeria Vivienne, Paryż

Kolejnym znanym pasażem jest Galeria Vivienne, położona w drugiej dzielnicy. Ma 176 metrów długości i 3 metry szerokości. Galeria została zbudowana w 1823 roku przez Marchoux, Prezesa Izby Notarialnej, w miejscu hotelu Vanel de Serrant i przejścia Petits Peres. Opierała się na projekcie opracowanym przez architekta Francois Jean Delannoy. Zainaugurowana w 1826 roku pod nazwą Marchoux, ale wkrótce przemianowana na Vivienne galeria wykorzystała jego wyjątkową lokalizację. Przyciągnęła wielu odwiedzających swoimi sklepami krawieckimi, szewcami, winiarnią, restauracją, księgarnią Jousseume, wytwórcą draperii, cukiernikiem, sprzedawcą druku itp.

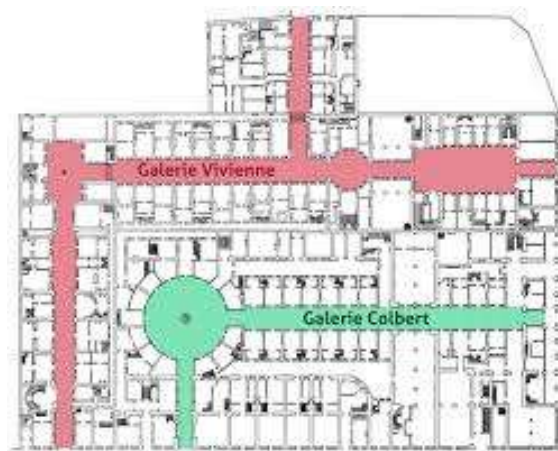
Położone pomiędzy Palais-Royal, Paris Bourse (giełda) i Grands Boulevards przejście cieszyło się znacznym powodzeniem aż do końca Drugiego Cesarstwa.

Il. 7 Wejście do galerii Vivienne - brama
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Il. 8 Wejście do galerii Vivienne
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Il. 9 Wnętrze galerii Vivienne – rzut (źródło:
<https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Il. 10 Wnętrze galerii Vivienne - droga czyli ciąg komunikacyjno-handlowy
(źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

Galeria Vivienne również, jak pozostałe przykłady charakteryzuje się zrytmizowanym układem. Wyróżnia się proporcjami szerokości pasażu do wysokości oraz bogactwem rozwiązań formalnych.

7.4. Pracownia rzeźby i konserwacji obiektów zabytkowych ZET-ZET, Łódź

Siedziba pracowni mieści się w części podwórka, gdzie zaprojektowano nowe elementy korespondujące z funkcją pracowni. Pracownię założono w 1973 roku¹².

Jest to przykład wnętrza kwartału zintegrowanego z ciągiem pieszym. Budynek będący częścią wnętrza zaadaptowano na potrzeby pracowni. Cechą charakterystyczną jest wprowadzenie zieleni pnącej, która stanowi tło dla strefy wejścia.

Il. 11 Widok na wejście do pracowni (źródło: <http://www.zet-zet.com.pl/>)

¹² <http://www.zet-zet.com.pl/>

7.5. Les Jardins du Marais, Paryż

Les Jardins du Marais to przykład wnętrza ulicznego z wglądem w przyuliczne podwórka. Wnętrze to zaprezentowano ze względu na całościowy, spójny i specyficzny klimat, który wynika z nadania swojskiego, rustykalnego charakteru poprzez zachowanie autentycznych nawierzchni uliczki i zaakcentowaniu wejść (wprowadzenie takich elementów jak donice z kwiatami). Istotne są również proporcje i skala wnętrza.

Il. 12 Wnętrze ulicy Les Jardins du Marais w Paryżu (źródło: <https://www.europeana.eu/portal/pl>)

7.6. Performance się już zakończył. Pozostały rekwizyty, Londyn

Instalacja we wnętrzu kwartałowym. Autentyczna, pierwotna struktura tłem dla rekwizytów.

Il. 13 Performance: Pozostały rekwizyty (źródło: <https://www.polishexpress.co.uk/bez-scian-dachu-ale-za-z-materacem-czyli-najtanszy-pokoj-w-londyni>)

Il.14 Rekwizyty (źródło: <https://www.mirror.co.uk/news/weird-news/airbnb-listing-offers-bed-london-7476628>)

Pokój bez ścian i sufitu, zlokalizowany tuż przy garażach i wpisany w pewnym sensie w tkankę architektoniczną wnętrza kwartału stanowi ilustrację dla współczesnych pomysłów efektywnego wykorzystywania przestrzeni. Ta koncepcja stworzenia ekonomicznego miejsca noclegowego w Londynie jest swoistą aluzją do funkcjonującej bazy hotelowej w mieście. Podwójny materac wraz z pozostałymi rekwizytami tworząc tymczasowy pokój poprzez swój scenograficzny gest wpisuje się w klimat podwórka.

7.7. Artystyczne podwórko, Łódź, Więckowskiego 4¹³

Na elewacje kamienicy przy ul. Więckowskiego przeniesiony został obraz „Narodziny dnia” autorstwa Wojciecha Siudmaka. Wyjątkowość przedsięwzięcia polega na tym, że dzieło umieszczono na 260 płytach gresowych, z których największa mierzy dwa metry, najmniejsza zaś 25 centymetrów, precyzyjnie rozmieszczonych na ścianach budynku – z uwzględnieniem okien, które znakomicie wpasowały się w pracę artysty. Instalacja zajmuje w sumie 350 m² powierzchni.

Jest to przykład wnętrza kwartału, gdzie ściany tworzą architekturę i klimat podwórka.

¹³ <https://dzienniklodzki.pl>

Il. 14 Widok na podwórkó (źródło: <https://dzienniklodzki.pl>)

7.8. Balkon Walk-on, Zalewski Architecture Group, Gliwice¹⁴

Prezentacja projektu przez autorów: Krzysztofa Zalewskiego i Adama Gila

Są takie pomysły, które powstają z potrzeby chwili. Taki jest właśnie balkon Walk-on. Kolejny upalny dzień lata spędzony w biurze i marzenie - „gdyby tylko można było wyjść na spacer” - stał się inspiracją do stworzenia projektu zawieszanej w powietrzu ścieżki. To także jeden z pomysłów na zmianę smutnego podwórka - studni, na które codziennie patrzymy z okien na 3 piętrze, sposób by nadać mu nieco magii.

Nie chodzi tu więc o funkcjonalność - ścieżka jest kręta, wiję się i nie prowadzi do celu - słowem - płynie swobodnie w przestrzeni. Jej użyteczność leży w spełnieniu potrzeb emocjonalnych i duchowych - odprężeniu, kontakcie z przyrodą. Pozwalając na zmianę otoczenia i perspektywy umożliwia relaksujący spacer "z biura do biura".

Ciemne podwórkó - studnia, będące załączkiem problemu - stało się jednocześnie inspiracją dla rozwiązań. Sposób montażu narzucił się sam. Podpory - ściany kamienic - otaczają przestrzeń ze wszystkich stron wystarczyło tylko ich dotrzeć. Zacienienie sąsiadów ograniczono sięgając do samej idei ścieżki - która oprócz tego, że kręta - jest przede wszystkim wąska. Od spodu ścieżka wydaje się jeszcze węższa dzięki podniebieniu z polerowanej blachy stalowej, która rozmywa jej krawędzie i rozświetla wnętrze podwórka-studni. Odbicie obrazu otoczenia w naturalnie pofałdowanej powierzchni blachy zniekształca go, przywodząc na myśl magiczne krajobrazy z dzieł surrealistów.

W architekturze często „form follows function”, ale czasami „form follows fun” - tą ścieżką podąża nasz balkon.

¹⁴ <http://www.zalewskiag.com/>

Il. 15 Wizualizacja balkonu (źródło: <http://www.zalewskiag.com/>)

Il. 16 Widok na balkon z poziomu posadzki (źródło: <http://www.zalewskiag.com/>)

7.9. „Plac na glanc”- zrewitalizowane podwórka w Katowicach¹⁵

„Plac na glanc” to idea obejmująca konkurs i warsztaty badawczo-projektowe, skierowane do studentów i absolwentów kierunków projektowych, artystycznych oraz humanistyczno – społecznych, podczas których powstaje modelowa rewitalizacja przestrzeni katowickich podwórek. Z inicjatywą odnowy podwórek wyszła grupa projektantów: Grzegorz Layer, Ewa Labus i Michał Centkowski. Odbyło się już 10 edycji konkursu i zrewitalizowano 10 podwórek. Są to przykłady wewnątrz kwartałów lub ich części, gdzie w ciekawy sposób klimat zaniedbanego podwórka został przełamany nowym, niskobudżetowym zagospodarowaniem.

Il. 17 Widok na podwórko zrewitalizowane w 2016 roku (źródło: <http://miasto-ogrodow.eu/strona/placnaglanc>)

¹⁵ <http://miasto-ogrodow.eu/strona/placnaglanc>

Il. 18 Widok na podwórkę zrewitalizowane w 2019 roku
(źródło: <http://miasto-ogrodow.eu/strona/placnaglanc>)

8. Wnętrze kwartału – próba zdefiniowania pojęcia

8.1. Specyfika wizualna wnętrza kwartału

W analizie charakterystycznych elementów wewnątrz kwartału odniesiono się do publikacji teoretyków projektowania urbanistycznego, takich jak K. Lynch, K. Wejchert, P. Lorenc oraz J. Chmielewski, którzy w swoich pracach zdefiniowali składowe tego rodzaju przestrzeni i podjęli zróżnicowane próby interpretacji odnosząc się do poszczególnych składowych jako części kompozycji. Wytyczne K. Lyncha i K. Wejcherta bazują na odniesieniach do percepcji użytkowników.

Na wstępie zdefiniować należy przestrzeń, z jaką ma się do czynienia w przypadku wewnątrz kwartału, istotne są również związki z większą strukturą, czyli z miastem. W tym kontekście wewnątrz kwartału można określić jako przestrzeń, która pełni funkcję publiczną, a więc wpływającą na inne elementy miasta, ogólnodostępną lub dającą możliwości wglądu – wszystkie wymienione cechy są charakterystyczne dla wewnątrz kwartału i w teorii urbanistyki nazywane są przestrzeniami publicznymi. Według P. Lorensa¹⁶: *przestrzenie publiczne są podstawowym elementem budującym strukturę miasta. Zaliczamy do nich między innymi: cały wachlarz ulic, od arterii typowo komunikacyjnych po kameralne deptaki, ciągi piesze (...) Dobre i skuteczne działanie przestrzeni publicznych potrzebuje wpisania ich w logiczny i wynikający z morfologii miasta system (...) Istotnym dla działania systemu jest też rodzaj pełnionych przez poszczególne przestrzenie funkcji. Począwszy od komunikacyjnej, poprzez handlową, społeczno-kulturową na przyrodniczej kończąc.*

¹⁶ Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 32-34

W przestrzeni publicznej istotnym elementem jest kwartał, który według J. Chmielewskiego¹⁷ jest terenem wydzielonym liniami rozgraniczającymi od terenów publicznych ulic i przeznaczony dla zabudowy, zieleni, usług oraz dojazdów i dojeżdż wewnątrznych lub innych funkcji dopuszczonych planem¹⁸.

Wg P. Lorenca¹⁹ wartości krajobrazu miejskiego, w tym wnętrza kwartałów identyfikuje się, opisuje i wartościuje przy pomocy różnych systemów²⁰.

Kwartały jako elementy struktury miejskiej tworzą podstawowy element integrujący przestrzeń miejską, którym jest wnętrze urbanistyczne²¹. Analiza tego pojęcia pozwoli określić podstawowe cechy i wymagania wnętrza kwartału w aspekcie architektonicznym. Jest to część przestrzeni, w której człowiek może się odnaleźć i którą może zdefiniować jako miejsce²². Wnętrze kwartału, jest jakby wnętrzem znajdującym się na zewnątrz budynków, którego ścianami są elewacje i inne elementy domykające. Zdefiniowane granice czyli ściany otaczają wnętrze, pomiędzy nimi lub w nich mogą występować różnego rodzaju przerwy, ażury, wizjery zwane otwarciami widokowymi, przez które dojrzeć można nawet dalekie kadry krajobrazowe²³.

Elementy tworzące wnętrze kwartału to: pierzeje, ściany budynków czyli zamknięcia, podłoga/posadzka i strop. Zostały one zdefiniowane przez P. Lorenca²⁴.

Podłoga wnętrza kwartału jest to teren stanowiący podstawę całego zespołu, dobrze widoczny w całości lub części, pozwalający na odczytanie i odczucie rozległości wnętrza w stosunku do skali człowieka. Wbrew pozorom podłoga wnętrza urbanistycznego jest jego istotną determinantą, szczególnie ważną dla ludzi małych (dzieci) i starszych czyli tych którzy mają ścisły kontakt wzrokowy z posadzką po której chodzą, jeżdżą, biegają²⁵.

Ścianę wnętrza kwartału stanowi płaszczyzna budynku (budynków) lub zieleni, tworząca wyraźne ograniczenie przestrzeni i stanowiąca jednocześnie granice widoczności, przeszkodę przesłaniającą wszystko co znajduje się poza nią.

Stropem wnętrza kwartału nazywana jest czasza nieba lub struktura przestrzenna, rozpięta pomiędzy ścianami otaczającymi obserwatora²⁶.

Wnętrza kwartałów oceniać należy na podstawie ich proporcji (stosunku ich rozległości, szerokości do wysokości ścian). Zależność ta określana jest za pomocą tzw. kąta środkowego²⁷ i jest bardzo istotna przy wyborze rozwiązań projektowych. Powinna być zdefiniowana i opisana w celu wyboru najlepszych środków kompozycji.

¹⁷ Chmielewski J. M.: Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast, w.: Oficyna Wyd. Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2011, s. 267

¹⁸ Tamże, s. 267

¹⁹ Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorenca, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 32-34.

²⁰ Tamże, s. 32-34

²¹ Tamże, s. 32-34

Odniesiono się do wnętrza urbanistycznego w celu przeanalizowania dostępnych definicji, które mogą nawiązywać do hasła: wnętrze kwartału

²² Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorenca, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 32-34.

²³ Tamże

²⁴ Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorenca, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 32-34

²⁵ Tamże

²⁶ Tamże

²⁷ Tamże

Ze względu na wielkość kąta środkowego można podzielić wnętrza na trzy typy²⁸:

- wnętrza rozległe – o kącie środkowym ok. 10 stopni;
- wnętrza proporcjonalne – o kącie środkowym ok. 25-45 stopni;
- wnętrza przytłaczające – o kącie środkowym ok. 60 stopni.

Według K. Lynch'a i K. Wejcherta²⁹ kwartał może być też wyznaczony za pomocą innych elementów takich jak np. granic, węzłów, punktów, które stanowią strukturę fizjonomiczną układu.

Jako wyróżnik można przyjąć cechy całej struktury oglądanej przez obserwatora z zewnątrz lub fizyczne cechy wnętrza urbanistycznego jako podstawowego elementu postrzeganego z perspektywy przechodnia i użytkownika danej przestrzeni zarazem. Mogą to być również cechy całej struktury, określane na podstawie mapy mentalnej miasta.

Najistotniejszymi elementami organizującymi dany fragment miasta (w tym wnętrze kwartału) jako jednorodną całość są punkty widokowe, ciągi widokowe, dominanty i akcenty, osie widokowe i kompozycyjne, sylwety i panoramy, widoki, przedpola ekspozycji (możliwość odejścia w przestrzeni, tak aby wzrok widza ogarnąć mógł całą kompozycję obiektu).

Krajobraz identyfikowany poprzez mapę mentalną miasta to poznawanie struktury. Mapy mentalne, jako termin określający sposób i stopień rozpoznawania przestrzeni zostały wprowadzone przez Kevina Lyncha³⁰. Uznawane są za najlepszy sposób obrazowania miejsca. Elementy struktury identyfikowane na podstawie mapy mentalnej miasta czyli te, które krystalizują jego plan to komponenty stanowiące główne jego znamiona - czytelne i łatwe do zapamiętania. Elementy obrazu miasta składają się z następujących części:

- drogi i ulice (ang. paths) wraz z towarzyszącymi im budynkami i budowlami oraz ich wzajemnymi relacjami stają się symbolami miasta; są tymi elementami przestrzennymi, które dla wielu ludzi są najlepiej rozpoznawalne i najbliższe;
- rejony (dzielnice – ang. districts) to elementy struktury miasta o charakterystycznych cechach zarówno formalnych, jak i funkcjonalnych oraz społecznych, odróżniające dany obszar od innych w sposób faktyczny (przestrzennie uwarunkowany) lub formalny (umowna granica);
- pasma graniczne (ang. Edges) to wyraźne ograniczenia przestrzeni lub przerwy pomiędzy różnymi rejonami, dzielnicami czy zespołami zabudowy; role graniczne mogą pełnić ciągi komunikacyjne, uskoki terenu, ciągi zieleni, rzeki, mury, czy zmiany charakteru zabudowy;
- punkty węzłowe (ang. Nodes), które powstają w miejscach zetknięcia się elementów przestrzennych o różnych strukturach, ale również skrzyżowania dróg oraz place;
- dominanty układu przestrzennego (ang. Landmarks) identyfikowalne zarówno w skali architektonicznej jak i urbanistycznej. Są to obiekty wyróżniające się w danym środowisku, kontrastujące z nim. Podobną funkcję co dominanty pełnią znaki szczególne, czyli pomniki, elementy rzeźbiarskie lub inne, nie zasługujące jeszcze, z uwagi na swój skromny lub tymczasowy charakter, na miano dominanta ale stanowiące już wyróżniki przestrzenne postrzegane i zapamiętywane przez widza-przechodnia.

²⁸ Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 32-34

²⁹ Wejchert K.: Elementy kompozycji urbanistycznej, w.: Arkady, Warszawa 1984

³⁰ Lynch K.: City Design and City Appearance (1968), w.: City Sense and City Design, edited by T. Banerjee, M. Southworth, Cambridge Mass. 1996

K. Wejchert³¹ interpretuje percepcję krajobrazu jako proces, który odbywa się poprzez rejestrację różnych jego widoków. Suma tych widoków składa się na wyobrażenie o krajobrazie miasta, inne u każdego z odbiorców. Niektóre krajobrazy miejskie da się wyróżnić - przebija się w nich bowiem swoisty uniwersalizm, trafiają do szerokiej grupy odbiorców dzięki swojej wyrazistości, fascynującemu pięknu lub oryginalności, czy znaczeniu. Uniwersalizm percepcyjny krajobrazu miejskiego, jego zapamiętywalność określana jest mianem *genius locii*.

Krajobraz identyfikowany poprzez fizyczne cechy wnętrza urbanistycznego, czyli z perspektywy przechodnia (użytkownika ulicy) to najczęściej występująca forma percepcji. Z perspektywy człowieka istotne są te cechy wnętrza, które wpływają na łatwość jego identyfikacji, oswojenia i zapamiętania. Znaczenia nabierają determinanty wnętrza: przekrój poprzeczny czyli szerokość wnętrza i ewentualne zawężenia lub rozszerzenia przekroju, przekrój podłużny, a więc wznoszenie się lub opadanie terenu, zakłębienia lub wybrzuszenia, występowanie charakterystycznych budynków ze szczególnym uwzględnieniem unikatowej architektury lub znaczeń społecznych. Charakter całego wnętrza urbanistycznego, na który składają się zarówno specyficzne przeznaczenie budynków przy niej wznoszonych, jak i ich forma jest tym co stanowi nie tylko o charakterze danego miejsca, ale i niejednokrotnie całego miasta. Wnętrza kwartałów to również zakręty, łuki i przełamania zaakcentowane unikalnymi budynkami lub zmianą charakteru widoku. Otwarcia widokowe, umożliwiają wyjątkowe kadrowanie widoków, tworzenie swoistych żywych obrazów poprzez prześwity na dalsze elementy struktury miejskiej, a przymknięcia i otwarcia, dzielą wnętrza kwartału na czytelne fragmenty.

Percepcja krajobrazu odbywa się więc poprzez rejestrację widokową poszczególnych wnętrz urbanistycznych lub ich fragmentów. Najistotniejsza jest geometria danego wnętrza, ale także elementy składowe.

Badanie wnętrza kwartałów pozwala na określenie zasad jego kształtowania, co z kolei służy wypracowaniu reguł jego przekształcania (rewaloryzacji, rewitalizacji) lub kontynuacji struktury wnętrza.

8.2. Cechy o istotnym wpływie na kształtowanie form wnętrza kwartałów

8.2.1. Kompozycja jako sposób, narzędzie kształtowania struktur wnętrza kwartałów³²

Kształtowanie wnętrza kwartałów w przestrzeni miejskiej jest działaniem złożonym, długofalowym i wieloaspektowym. Na kształt wnętrza mają bowiem wpływ bardzo złożone czynniki, między innymi sposób użytkowania i zagospodarowania terenu oraz struktura własności i władania. Dodatkowo przestrzeń wnętrza kwartału determinują: ekonomia, sytuacja społeczna, dziedzictwo kulturowe oraz walory środowiska przyrodniczego.

Jednym z elementów najsilniej charakteryzujących tkankę wnętrza kwartału jest kompozycja, definiowana jako celowe i funkcjonalne zestawienie różnorodnych elementów w taki sposób, aby razem tworzyły spójną całość efektywniejszą i bardziej wartościową, niż suma elementów składowych.

Kompozycja stanowi kluczowy element kształtowania struktury wnętrza kwartału. Decyduje o percepcji jego struktury przez jej użytkowników. Różnorodność kompozycji uzależniona jest

³¹ Wejchert K.: Elementy kompozycji urbanistycznej, w.: Arkady, Warszawa 1984

³² Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 42

od warunków fizjograficznych i przyrodniczych, klimatu, systemu społeczno-ekonomicznego, roli i znaczenia danego wnętrza w skali dzielnicy, historii i genezy powstania miasta a także od dotychczas stosowanych zasad budowy struktury lub ich braku.

8.2.2. Wartości kulturowe istniejącego wnętrza kwartału³³

Wartości kulturowe i historyczne poszczególnych części miasta, w tym wewnątrz kwartałów wpływają w istotny sposób na rozwiązania projektowe.

*Środowisko kulturowe*³⁴ obejmuje całokształt wytworów działalności człowieka. W szczególności termin ten dotyczy wyników działalności budowlanej, wyrażającej się wznoszeniem określonego rodzaju obiektów i budowli, których cechy determinowane są przez kształt architektoniczny, wynikający z układu konstrukcyjnego a także materiał z jakiego są wykonane i kolejne elementy wpływające na jego formę. Walory kulturowe przestrzeni są to te cechy przestrzeni, które ze względu na swój charakter stały się szczególnie cenne, warte zachowania i wyeksponowania. Stanowią swoisty potencjał, wyjątkowy dla danego miejsca, warty wykorzystania dla stworzenia nowej jakości środowiska. Walory kulturowe, z uwagi na ich charakter, podzielić można na trzy grupy: przestrzenne, materialne i niematerialne.

*Walory przestrzenne*³⁵ są to najbardziej wartościowe cechy środowiska kulturowego, które odnoszą się do specyfiki kompozycji danego miejsca. Zwraca się szczególną uwagę na kształt siatki urbanistycznej oraz sposób lokalizacji poszczególnych obiektów względem siebie i względem przestrzeni ulicy. Analizuje się stopień jednorodności zabudowy, uwzględniając zarówno szatę architektoniczną, jak i rodzaj zabudowy.

*Walorami materialnymi*³⁶ z kolei nazywa się te wartościowe cechy środowiska kulturowego, które odnoszą się do specyfiki ukształtowania poszczególnych obiektów i budowli. Analizie podlegają szata architektoniczna poszczególnych budynków i budowli, a także charakterystyczność lub wyjątkowość obiektu w odniesieniu do epoki, w której powstał. Zwracać należy uwagę na rodzaj i charakter detalu architektonicznego oraz kolorystykę obiektów i budowli. Szczególnie istotnym walorem jest sposób ukształtowania przestrzeni publicznej wraz z rodzajem i charakterem detalu urbanistycznego.

*Walory niematerialne*³⁷ są to te wartościowe cechy środowiska kulturowego, które odnoszą się do historii związanych z danym miejscem, osobami zamieszkującymi daną przestrzeń lub z jej specyficznym sposobem kształtowania. Analizując walory niematerialne zwracać należy uwagę przede wszystkim na genezę powstania i sposób budowy obiektów, co wiąże się z kulturą społeczności kształtującej daną strukturę.

*Walory historyczne*³⁸ mają charakter zabytkowy i wiążą się z dziedzictwem przeszłości o uznanych wartościach. Równolegle jednak stanowią continuum i kontekst dla dóbr kultury współczesnej. Dobra kultury współczesnej nie są zabytkami w myśl przyjętej dla zabytku definicji, ale pełnią wiele podobnych ról, ale i występują wtedy gdy cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna. Ochronę walorów kulturowych realizuje się poprzez zachowanie

³³Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 42

³⁴ Tamże

³⁵ Tamże

³⁶ Tamże

³⁷ Tamże

³⁸ Tamże

fizycznych elementów o walorach kulturowych takich jak nawierzchnie ulic i placów wraz z ich meblowaniem oraz obiektów architektonicznych i innych budowli.

Komponowanie nowej struktury zabudowy na terenie już zurbanizowanym związane jest z koniecznością zajęcia stanowiska wobec różnego rodzaju walorów kulturowych przestrzeni oraz umiejętnym ich wykorzystaniem. Walory miejsc i przestrzeni bada się w odniesieniu do konkretnych miejsc lub poszczególnych obiektów i ich zespołów. O cenności walorów miejsca i jego otoczenia decyduje między innymi szczególny urok, nastrój, tzw. klimat miejsca, a także jego wyjątkowość na tle szerszego kontekstu miasta czy dzielnicy. Oceniając walory budynków i ich zespołów bierze się pod uwagę unikatowy charakter obiektu, np. jego szczególną wyjątkową architekturę, dawność obiektu (czyli jego wiek) oraz wyjątkowość na tle otoczenia. Często działa tu zasada kontrastu, obiekt średniej klasy i standardowej funkcji niknący w otoczeniu wybitnych zabytków, odnaleziony pośród współczesnej zabudowy staje się wyjątkowym artefaktem wartym kultuwacji.

Problem tożsamości i autentyzmu miejsca jest kwestią z pogranicza urbanistyki, architektury, antropologii i filozofii. Wielu najwybitniejszych luminarzy kultury mierzyło się już z zagadnieniami miejsca w ujęciu semantycznym i behawioralnym. Począwszy od Martina Heideggera³⁹ przez Christiana Norberga Schulza⁴⁰, na Yi-Fu Tuanie⁴¹ i innych kończąc. *Tożsamością miejsca*⁴² nazywa się zestaw specyficznych cech przestrzennych, materialnych i niematerialnych, decydujących o jego unikatowym, niepowtarzalnym charakterze. Tożsamość miejsca wyraża się więc w jego krajobrazie i specyficznych dla danego miejsca cechach. Elementami tego krajobrazu (poza przyrodniczymi) mogą być także specyficzne stroje lub zachowania ludzi wynikające z rodzimej tradycji. *Autentyzm miejsca*⁴³ odnosi się do stopnia zgodności ducha czasu (genius tempori) powstania danego obiektu (lub zespołu obiektów) z jego fizycznym ukształtowaniem. Bada się i ocenia na ile obiekt lub zespół urbanistyczny odzwierciedla tendencje epoki, w której został wytworzony. Jest jeszcze inna koncepcja autentyzmu, która odnosi się do kryterium materii i struktury, gdzie ocenia się, na ile obecny kształt i materia obiektu lub zespołu urbanistycznego są zgodne z pierwotnie wytworzonym dziełem.

Kształtowanie nowej zabudowy w środowisku cennym kulturowo może się odbywać zgodnie z różnymi strategiami. Czysty historyzm, czyli naśladownictwo układu i formy lub naśladownictwo układu z wprowadzeniem nowej formy, zachowującej wszakże gabaryty lub sposób lokowania zabudowy na działce, to strategie dominujące w polskich realiach (przykłady rewitalizacji miast: Elbląg, Szczecin, Poznań). Modyfikacje układu nie powodujące jego zniszczenia z wprowadzeniem nowej formy, nie naruszającej cech krajobrazu miejsca wymagają dużych nakładów i starannego zaprojektowania, ale dają świetne efekty przestrzenno-funkcjonalne. Natomiast istotne modyfikacje układu i formy wprowadzają dysharmonię krajobrazową.

Warto pamiętać, iż walory kulturowe i historyczne przestrzeni stanowić mogą istotną inspirację dla kształtowania nowej struktury urbanistycznej. Ich prawidłowe wykorzystanie sprzyjać może wzrostowi ekonomicznej i społecznej wartości przestrzeni. Obecnie coraz większym zainteresowaniem cieszą się miejsca o szczególnej wartości, wyrażającej się

³⁹ Heidegger m.: *Budować, mieszkać, myśleć*. Wybrane eseje, Warszawa 1977

⁴⁰ Norberg-Schulz Ch.: *bycie, przestrzeń, architektura*, Warszawa 2000

⁴¹ Tuan Y.: *Przestrzeń i miejsce*, w.: PIW, Warszawa 1987

⁴² *Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego*, pod red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014, s. 44

⁴³ Tamże

w cechach tożsamości i autentyzmu, pozwalające ludziom na odbudowanie poczucia zakorzenienia.

8.3. Relacja człowiek – środowisko przestrzenne

W tej części pracy odniesiono się do związków zachodzących między psychiką człowieka, a jego środowiskiem życiowym. W szczególności analizie poddano / przeanalizowano, jakie informacje płynące z otoczenia docierają do świadomości przeciętnego odbiorcy i jak są one przez niego przetwarzane oraz jaka jest specyfika wizualna wnętrza urbanistycznego.

Taki sposób dochodzenia do rozwiązania problemu wartościowania przestrzeni jest próbą konstruowania zespołu kryteriów pozwalających ocenić daną przestrzeń i oddziaływać na emocje i zachowania odbiorcy w sposób świadomy i celowy.

Zagadnienia związków między człowiekiem, a jego fizycznym otoczeniem stało się przedmiotem psychologii środowiskowej (ang. environmental psychology). Zasadniczym celem tej interdyscyplinarnej dziedziny nauki jest głębsze poznanie relacji zachodzących między człowiekiem, a jego fizycznym otoczeniem.

Prace badawcze dotyczące oceny środowiska człowieka to między innymi koncepcja K. Lyncha⁴⁴ zgodnie z którą miasto musi być formą czytelną, a przy tym uporządkowaną, złożoną i skontrastowaną, a więc układem ułatwiającym adaptację do środowiska. W nurcie behawiorystycznym mieszczą się też prace T. Halla, zwłaszcza zaś główna *Ukryty wymiar*⁴⁵, w której została sformułowana teza o terytorialności. Na tej podstawie skonstruowana została proksemika badająca relacje pomiędzy człowiekiem, a przestrzenią jako tworem kultury. Pokrewne propozycje badawcze przedstawia Yi-Fu-Tuan⁴⁶ koncentrujący się nad odczuciami człowieka w stosunku do środowiska.

Wyodrębnienie elementów wizualnych środowiska architektonicznego istotnych z punktu widzenia oddziaływania na psychikę człowieka spowodowało zagadnień kompozycyjno-formalnych. Ujmując problematykę środowiska architektonicznego w tym aspekcie, można wyróżnić trzy podstawowe ogólne parametry wizualne formy architektonicznej: kształt, kolor, fakturę. Zasadniczym pojęciem związanym z układem przestrzennym jest pojęcie wnętrza, które stanowi skończony, wyraźnie wyodrębniony fragment nieograniczonej przestrzeni. Można wyróżnić podstawowe elementy składowe każdego wnętrza architektonicznego: skala, geneza, tworzywo⁴⁷. Według interpretacji A. Niezabitowskiego⁴⁸ do podstawowych elementów każdego wnętrza zalicza się⁴⁹:

- podłoże, czyli zamknięcie dolne,
- ściany, czyli zamknięcie boczne,
- przekrycie nazywane zamknięciem górnym,
- elementy wolnostojące,
- elementy uwiązłe, które są związane z podłożem, ścianami lub przekryciem,
- otwarcia, czyli otwory.

⁴⁴ Lynch K.: A theory of good city form, 1981,

Lynch K.: The image of the City, w.: Harvard University press, Cambridge Mass 1960

⁴⁵ Hall T.: Ukryty wymiar, w.: PIW, Warszawa 1976

⁴⁶ Tuan Y.: Przestrzeń i miejsce, w.: PIW, Warszawa 1987

⁴⁷ Bogdanowski J., Łuczyńska-bruzda M., Novak Z.: Architektura krajobrazu, w.: PWN, Warszawa – Kraków 1979

Wejchert K.: Elementy kompozycji urbanistycznej, w.: Arkady, Warszawa 1984

⁴⁸ Niezabitowski A.: O budowie przestrzennej dzieła architektury, w.: Zeszyty naukowe PŚI nr 628, Gliwice 1979

⁴⁹ Wejchert K.: Elementy kompozycji urbanistycznej, w.: Arkady, Warszawa 1984

A. Niezabitowski⁵⁰ wyróżnia następujące cechy charakteryzujące dowolne środowisko pod względem rozmieszczenia elementów w przestrzeni:

- wymiarowość – czyli specyficzną kombinację trzech wymiarów obiektu (długość, szerokość i wysokość) skłaniające obserwatora obiektu do określenia go jako: punktowego (gdy wszystkie trzy wymiary są bardzo małe i zbliżone), liniowego (gdy jeden wymiar jest wyraźnie większy niż dwa pozostałe), powierzchniowego (gdy dwa wymiary są wyraźnie większe niż trzeci) lub bryłowego (gdy wszystkie trzy wymiary są zbliżone lub dostatecznie duże);
- złożoność – czyli traktowanie obiektu jako zbioru złożonego z pewnej ilości elementów składowych; stopień złożoności jest równy liczbie tych elementów;
- zróżnicowanie – czyli obecność różnic między elementami składowymi pod względem kształtów, rozmiarów lub obu tych cech jednocześnie; stopień zróżnicowania jest równy liczbie różnych elementów;
- uporządkowanie – czyli zestawienie całości z elementów składowych nie w sposób przypadkowy, lecz zgodnie z określoną zasadą głównie przez grupowanie pod względem następujących kryteriów (zasad porządkujących): kształtu, rozmiarów, odległości, kierunków, kątów nachylenia, kolejności; stopień uporządkowania zależy od liczby zasad porządkujących dany układ;
- zwartość – czyli rozmieszczanie elementów składowych całości w takich odległościach od siebie i w taki sposób, że całość może być postrzegana jako skupiona lub rozproszona; stopień zwartości zależy od odległości między elementami, a także (jeśli się ze sobą stykają) od liczby punktów styczności oraz całkowitego obszaru styczności;
- kierunkowość – czyli decydujący kierunek rozmieszczania głównych elementów składowych, określających kształt całości (pionowy, poziomy, pochyły, pionowo-poziomy);
- szkieletowość – czyli sposób rozmieszczenia tworzywa w stosunku do osi wizualnej układu. Wyróżniono następujące typy układów: bezszkieletowe i szkieletowe, trzonowe, gałęziowe, otwarte i zamknięte, równomiernie i nierównomiernie nasycone.

Wyżej wymienione cechy układów przestrzennych środowiska określone zostały jako cechy konstytutywne i stanowić mogą pierwszy stopień opisu.

Kolejnym stopniem szczegółowości opisu układu przestrzennego są tzw. cechy morfologiczne. Zostały one przez A. Niezabitowskiego⁵¹ ujęte w następujące pary przeciwieństw:

- geometryczność – ageometryczność,
- wklęsłość – wypukłość,
- załamanie – obłość,
- krzywiznowość – bezkrzywiznowość.

Trzeci, najwyższy stopień szczegółowości opisu kształtu środowiska stanowią jednostki morfologiczne: fałdy, uskoki, bruzdy, pręgi, gniazda, sterczyny, otwory, komory. Stanowią one szczegółowe sposoby ukształtowania osłony wnętrza, czyli podłóża, ścian i przekrycia. Są zatem podstawowymi elementami przestrzennymi, z których składa się środowisko architektoniczne.

Środki kompozycji architektonicznej składają się z kolei na reguły składania owych elementów w większe całości (synktatyka).

⁵⁰ Niezabitowski A.: O budowie przestrzennej dzieła architektury, w.: Zeszyty naukowe PŚI nr 628, Gliwice 1979, s. 42-43

⁵¹ Tamże, s. 43

Są to:

- rytmika – powtarzanie elementów jednakowych lub podobnych) i arytmia,
- gradacja (stopniowanie, kulminacja, dominanta),
- akcentacja,
- symetria,
- osiowość,
- proporcje,
- skala,
- równowaga (statyzm, kinetyzm),
- harmonia (dysharmonia),
- kontrast,
- jedność (wielość),
- zamkniętość (otwartość),
- ciągłość (nieciągłość) i inne.

Wykorzystanie ujęcia morfologicznego środowiska jest przydatne w badaniach percepcji wizualnej środowiska, ale nie wyczerpuje wszystkich istotnych aspektów tej problematyki. Istotne jest również odniesienie do wyraźnie określonych elementów funkcjonalno-przestrzennych, które zostały ukształtowane w toku długiego procesu historycznego i stanowią trwałą składnik potocznej świadomości. Elementami są między innymi wnętrza kwartałów, które są przedmiotem pracy.

9. Narzędzia projektowe służące odnawianiu wnętrza kwartałów i kreowaniu tożsamości miejsca

W wyniku powyższych rozważań i analiz podjęto próbę określenia czynników które składają się na kanon miejsca. Czynniki te mogą stanowić podstawę dla określenia wytycznych kształtowania form architektoniczno-urbanistycznych dedykowanych zadaniom związanym z odnawianiem wnętrza kwartałów.

Opisano zakres działań kreatywnych we wnętrzach kwartałów miejskich z następującym podziałem:

- kontekst (rozumiany jako zespół czynników współistniejących, powiązanych z czymś)⁵²;
- *forma*⁵³ (rozumiana jako układ skoordynowanych elementów lub zespół środków artystycznych użytych przez artystę; też: wyraz zewnętrzny dzieła sztuki) i *struktura*⁵⁴ (układ i wzajemne relacje elementów stanowiących całość);

*obiekty*⁵⁵ (przedmioty, które można zobaczyć lub dotknąć lub budynek lub zespół budynków) i *elementy*⁵⁶ (części składowe jakiejś całości).

9.1. Kontekst

⁵² Słownik języka polskiego PWN, dostęp elektroniczny: <https://sjp.pwn.pl/sjp/kontekst.html>

⁵³ Słownik języka polskiego PWN, dostęp elektroniczny: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/forma.html>

⁵⁴ Słownik języka polskiego PWN, dostęp elektroniczny: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/struktura.html>

⁵⁵ Słownik języka polskiego PWN, dostęp elektroniczny: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/obiekt.html>

⁵⁶ Słownik języka polskiego PWN, dostęp elektroniczny: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/element.html>

Budynek lub wnętrze jest naturalnie związane z jego kontekstem, otoczeniem. Wnętrze nie jest autonomiczne i jego otoczenie oferuje szereg unikalnych warunków, które są specyficzne tylko dla tej pozycji. Okoliczności te obejmują relacje z sąsiednimi przestrzeniami lub budynkami, szczególnie warunki klimatyczne, widok perspektywiczny lub orientacja oraz czynniki takie jak historia i poprzednia funkcja.

To poprzez zrozumienie i interpretację ducha miejsca i określonego kontekstu, w którym istnieje budynek, projektant lub architekt może podnieść, zmienić i ponownie aktywować przestrzeń. Istniejąca struktura jest związana z jej ustawieniem; ma pewne cechy charakterystyczne tylko dla tej konkretnej sytuacji. Projektant może analizować i wykorzystywać wyodrębnione cechy jako punkt wyjścia lub podstawę kolejnej warstwy konstrukcji.

9.1.1. Lokalizacja

Dzięki odkryciu i zrozumieniu właściwości istniejącego miejsca projektant może rozpocząć łączenie, rozłączanie lub ponowne łączenie przestrzeni z otoczeniem i elementami wewnątrz niego i narzuconymi mu. Należy odkryć te cechy i wykorzystać je jako podstawę do projektowania. Wszystkie budynki i wnętrza są wyjątkowe, ponieważ warunki kontekstowe dla każdego są zawsze różne.

Lokalizacja miejsca, w którym znajduje się wnętrze kwartału, może mieć ogromny wpływ na projekt. Można działać na zasadzie kontrastu i odwrotnie. Projektant może wybrać odzwierciedlenie jakości przestrzeni, tworząc ciągłość z lokalizacją. Twórca wybiera sposób oddziaływania otoczenia na wnętrze kwartału.

9.1.2. Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)

Wnętrze kwartału ma związek ze światem zewnętrznym rozumianym jako otoczenie, np. z ulicą. Twórca powinien te związki wykorzystać - przeanalizować widoki, otwarcia, osie, które mogą nawiązywać relacje zarówno z elementami wnętrza, jak i z jego otoczeniem.

9.1.3. Uwarunkowania miejscowe

Środowisko – warunki klimatyczne czy pogodowe i inne czynniki, którym podlega budynek lub wnętrze - może wpłynąć na wewnętrzne środowisko budynku. Wykorzystanie i kontrola tych szczególnych uwarunkowań może wpłynąć na projekt. Twórca powinien przeanalizować i wykorzystać dostępne światło słoneczne, projektować główne przestrzenie z dala od hałasu, zabezpieczając przed wiatrem i deszczem.

9.1.4. Czas powstania i zmiany projektowe

Czas powstania pozwala przeanalizować zjawiska minione w celu dotarcia do faktów, które pozwalają na interpretację, rozpoznanie i wykorzystanie zastanych elementów w sposób świadomy i celowy. Pojęcie to odnosi się również do wszelkich działań projektowych – modernizacji, rewitalizacji itp.

9.1.5. Funkcja

Funkcja opisuje sposób, w jaki przestrzeń jest używana, zamieszkała i przywłaszczona. Obejmuje to kwestie związane z zamieszkaniem, zamknięciem, kontaminacją, organizacją i przeznaczeniem. Pewne czynności mogą wystąpić w pomieszczeniu o dowolnym rozmiarze lub kształcie. Poszczególne elementy są łączone, a rozmiar, kształt, kolor, wiek, kultura i charakter każdego z nich tworzą przestrzeń, która jest zagospodarowana.

9.2. Forma i struktura

9.2.1. Organizacja wnętrza

Analiza wnętrza służy do oceny silnych i słabych stron organizacji danej przestrzeni. Pozwala porównać dane wnętrza do innych, pomaga zidentyfikować jego wyróżniki i ocenić potencjał projektowy.

Powierzchnia

Powierzchnia jest jednym z najważniejszych wskaźników urbanistycznych ujętych w obowiązujących normatywach i aktach prawnych.

Analizuje się: powierzchnie terenu, powierzchnie biologicznie czynną (powierzchnię działki pokrytą roślinnością), powierzchnię zabudowy (wielkość zabudowy określona w m²) oraz powierzchnię całkowitą (powierzchnię wszystkich kondygnacji budynku liczona po obrysie adaptowanego lub istniejącego budynku). Określenie powierzchni pozwala na w miarę pełne opisanie materialnej struktury danego wnętrza kwartału.

Proporcje

Proporcja rozumiana jest jako relacja poszczególnych części w całości. To współmierność, stosunek jednej części do drugiej. Jest to jedno z głównych zagadnień teoretycznych sztuki.

Skala

Skala jest pojęciem używanym często dla określania rozmiaru - nie tylko fizycznego, ale także wyimaginowanego. Zazwyczaj opisuje wtedy wielkość względną, w odniesieniu do innej, porównywalnej wielkości.

Skala może określać subiektywne wrażenie rozmiaru. Wielkość budowli oceniamy przez odniesienie do człowieka, ale też do użytkowych elementów budynku.

Wyjątkowo duże znaczenie ma problem skali architektonicznej we wnętrzach kwartałów, gdzie odniesienia dotyczą nie tylko zabudowy, ale też wyznaczonej przez nią przestrzeni, posiadającej własne proporcje i skalę, a także konkretną lub odczuwalną wysokość.

Skala człowieka powinna zawsze wpływać na przestrzenne ukształtowanie miasta w miejscach, gdzie percepcja jest bezpośrednia, swobodna i długotrwała. Kontrolowanie spostrzeganej skali lub proporcji może polegać na manipulacji gabarytami obiektów odniesienia, stosowaniem odpowiednich podziałów, efektów reliefowych, barw i deseni. Wnętrza o jednakowych wymiarach mogą wydawać się odmienne wskutek różnej kompozycji ścian, podłóg, wyposażenia. Nie bez znaczenia pozostaje wybór preferowanych punktów obserwacji. Oko ulega złudzeniom optycznym, np. dokładniej ocenia szerokość (niż głębię) i wysokość, które zawsze wydają się większe niż w rzeczywistości. Zarówno w ocenie, jak i w doborze rozmiarów decyduje wielkość pola patrzenia, pola widzenia, a dla dokładnego rozróżniania szczegółów największe znaczenie ma wielkość pola czytelności⁵⁷.

Wymiary

⁵⁷ Neufert E.: Podręcznik projektowania architektonicznego – budowlanego, w.: Arkady, Warszawa 2000

Wymiarowość określana jest według następujących pojęć: punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy.

Złożoność

Złożoność określana jest według następujących pojęć: uporządkowanie - nieuporządkowanie, zwartość - rozproszenie.

Kierunkowość

Kierunkowość określana jest według następujących pojęć: pion, poziom, pochyłość, pionowo-pozioma.

9.2.2. Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa)

Zmiany we wnętrzach kwartałów zinterpretowano jako zakres działań opiekuńczych i kreatywnych odpowiadających hierarchii działań w całym zakresie kształtowania krajobrazu:

- naśladownictwo układu i formy (historyzm) określane również jako opieka (ochrona, konserwacja),
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja) określana jako rewaloryzacja, restaurowanie, wpisywanie: integrację (scalanie, plombowanie, uzupełnianie), rekonstrukcję (odtworzenie), rekompozycję,
- nowy układ i forma (kontrast) określana jako kreacja: kontynuacja (regionalizm, wernakularyzm, kontekstualizm), nowa forma - nowa tradycja⁵⁸

9.2.3. Elementy organizujące wnętrze

Elementy organizujące wnętrze składają się na krajobraz identyfikowany poprzez fizyczne cechy wnętrza urbanistycznego, obserwowane z perspektywy przechodnia, użytkownika. Z perspektywy człowieka istotne są te cechy wnętrza, które wpływają na łatwość jego identyfikacji, oswojenia i zapamiętania.

Wyodrębniono następujące elementy struktury:

- krawędzie rozumiane jako linie zetknięcia;
- drogi rozumiane jako szlaki komunikacyjne;
- bramy rozumiane jako przejścia.

9.2.4. Szata architektoniczna

Zachowane autentyczne elementy

W każdym wnętrzu możemy odnaleźć wartości, które decydują o unikatowości lub szczególnych walorach danego miejsca. Są to części i detale zachowane z przeszłości, pozwalające wyróżnić, ale przede wszystkim zidentyfikować czas i kontekst powstania danych obiektów. Umożliwia to nadanie tożsamość danemu miejscu.

⁵⁸Kosiński W.: Kształtowanie krajobrazu kulturowego – Miasteczko turystyczne na przykładzie Janowca nad Wisłą, w.: Ochrona Zabytków nr 3-4/1995, s.271

Nowoprojektowane elementy

Współczesne modyfikacje są niezbędnym komponentem projektu. Z jednej strony pomagają uwypuklić pierwotne cechy danego obiektu, a z drugiej strony są prezentacją twórczego podejścia do projektu.

Materiały

Wybór materiałów dla konkretnej realizacji jest zależny od wielu czynników, a w szczególności od jej specyfiki funkcjonalnej. Istotny jest również kontekst historyczny oraz główne założenia formalne przyjęte przez twórcę.

Jedną z najważniejszych cech plastycznych, decydujących o doborze budulca i materiałów wykończeniowych wewnątrz kwartałowych, jest sposób ich oddziaływania na spostrzeganie kształtów. Do takich właściwości należą między innymi stopień pochłaniania i rozpraszania światła.

Faktura

Wśród cech charakterystycznych dla danego materiału, za najważniejsze można uznać powtarzalność, równomierność i kierunkowość struktury oraz deseni. Zarówno charakterystyczne barwy, jak i naturalna ziarnistość, krystaliczność, wgłębność i jednorodność materiałów określają specyficzne cechy każdego z nich, a także decydują o sposobie pochłaniania i rozpraszania światła.

Kolorystyka

Kolor jest ważnym elementem kompozycji wnętrza miejskiego z powodu swojej siły oddziaływania na emocje. Rozwiązania kolorystyczne form składających się na strukturę danego wnętrza kwartałowego powinny odnosić się do całości krajobrazu, nie powinny być wyizolowane. Percepcja człowieka jest wyjątkowo wyczulona na kontrasty barwne. Gwałtowne zderzenie elementów środowiska o zestawach barw walorowo i chromatycznie niespójnych powoduje równie gwałtowną i zwykle negatywną reakcję.

W tworzeniu barwnej kompozycji architektonicznej czy urbanistycznej tylko jedno założenie jest pewne: jakość elementów tej kompozycji musi uwzględniać cechy poszczególnych obiektów w otoczeniu i całość otaczającej przestrzeni.

Barwa jest wrażeniem psychofizycznym odczuwanym pod wpływem światła o określonym składzie widmowym. Barwa jest specyficzną właściwością ciał materialnych, rejestrowaną podczas obserwacji w oświetleniu o różnych właściwościach oraz właściwościach samego oświetlenia.

Ze względu na subiektywizm odbioru wrażeń wzrokowych ustala się obiektywne parametry charakteryzujące barwę: odcień, natężenie (jasność), nasycenie i czystość.

Kolor jest zawsze tłem doznań przestrzennych. Tworzy charakterystyczne cechy środowiska, które można wartościować według różnych kryteriów. Dobór tych kryteriów dla danego miejsca powinien być ściśle dostosowany do jego charakteru.

9.3. Obiekty i elementy

Detale urbanistyczne stanowią często o atrakcyjności przestrzeni publicznej, a szczególnie o poczuciu komfortu we wnętrzach miejskich, w tym we wnętrzach kwartałów. Ułatwiają orientację, często także identyfikację, stwarzają poczucie bezpieczeństwa i komfortu, a także warunki dla odpoczynku. Są bliskie, łatwo dostępne, kontakt z nimi jest bezpośredni, wymagają więc nie tylko odpowiedniego ukształtowania, ale również specyficznej jakości

materiałów i utrzymywania w stałej sprawności i czystości.

Detale urbanistyczne można podzielić na trzy kategorie:

- utylitarne: nawierzchnie chodników i jezdni, siedziska, osłony, zadaszenia, pergole, konstrukcje na pnącza, miejsca zabaw dla dzieci itp.,
- dekoracyjne i symboliczne: pomniki, figury, kapliczki i krzyże wotywno, rzeźby, mury, bramy, fontanny itp.,
- informacyjne: tablice, szyldy, drogowaskazy.

9.3.1. Podłóże

Ukształtowanie podłogi - podstawowej płaszczyzny wnętrza kwartału - nie może być przypadkowe. Jest elementem kompozycji przestrzennej, przyczynia się do jej wyrazistości i stanowi jej ostateczne zamknięcie. Podłoga może być czynnikiem najsilniej zespalającym układy przestrzenne.

Zadanie łączenia elementów architektonicznych w spójne całości wymaga kreacji takiego charakteru podłogi, który zdominuje i uporządkuje treści w zabudowie. Kompozycja płaszczyzn poziomych może pełnić funkcję akcentującą znaczenie miejsca. Rysunek posadzki prowadzi wzrok obserwatora, często więc jest przewodnikiem wyznaczającym hierarchię obiektów i akcenty kompozycyjne w przestrzeni.

Układy posadzek budowane są w oparciu o paletę środków, która obejmuje różnice poziomów, wzniesienia, pochyłości, zagłębienia, tarasy, cokoły, zielone dywany, zestawienia materiałów, barw, faktur, rytmów, ziarnistości, połysku czy odbić.

9.3.2. Ściany

Ściana jest płaszczyzną budynku lub zieleni, która stanowi wyraźne ograniczenie przestrzeni i wyznacza granice widoczności, jest przeszkodą przesłaniającą wszystko co znajduje się poza nią.

9.3.3. Przekrycie

Strop wnętrza kwartału to najczęściej czasza nieba, ale również struktura przestrzenna, rozpięta pomiędzy ścianami otaczającymi obserwatora.

9.3.4. Meble (elementy wolnostojące)

Dla estetyki wnętrz kwartałów istotna jest jakość urządzeń montowanych w płaszczyznach podłóg. W kontekście formalnym elementy wolnostojące pełniące role mebla mogą stanowić akcent we wnętrzu. Najczęściej spotykanym akcentem jest drzewo, pomnik, detal urbanistyczny, elementy małej architektury, akcenty i dominanty przestrzenno-wysokościowe. Takie elementy urozmaicają w znacznym stopniu wygląd danej przestrzeni miejskiej, wzbogacając jej kompozycję.

9.3.5. Elementy uwiązłe

Elementy uwiązłe to elementy związane z podłogiem, ścianami lub przekryciem takie jak detale architektoniczne lub też reklamy.

9.3.6. Oświetlenie – naturalne / sztuczne

Oświetlenie wywiera decydujący wpływ na charakter, nastrój, klimat wnętrza jako kompozycji architektonicznej, a także na czytelność i walor poszczególnych elementów i detali w najbliższym oglądzie. Charakter wnętrz kwartałowych jest diametralnie różny we dnie i w nocy za sprawą różnic w oświetleniu.

Technika oświetlania to oparte na teorii naukowej sposoby stosowania światła naturalnego i sztucznego do oświetlania przedmiotów i ich otoczenia. Podstawami techniki oświetlania są: wiedza o reagowaniu człowieka na bodźce środowiskowe, fizjologia narządu wzroku oraz psychologia.

Technika oświetlania powinna uwzględniać dążenie do wytwarzania odpowiedniego otoczenia świetlnego, które w powiązaniu z kształtem wnętrza i jego wyposażeniem oddziałuje na człowieka. Przy projektowaniu oświetlenia dąży się do osiągnięcia dostatecznej i równomiernej luminancji oraz odpowiedniego kontrastu. Dla twórcy istotne jest tworzenie nastroju, ale także aspekty ekonomiczne, takie jak koszty utrzymania i eksploatacji⁵⁹.

Oświetlenie naturalne

Dla opracowania warunków oświetlenia naturalnego i zacielenia we wnętrzach kwartałowych istotne znaczenie mają parametry wyznaczone przy pomocy diagramu pozycji Słońca, rzutu drogi Słońca i pozycji Słońca o określonej porze roku i dnia. Statystycznie można także założyć warunki meteorologiczne typowe dla miejscowego klimatu.

Podczas analizy oświetlenia dziennego należy wziąć pod uwagę parametry jasności, widoczności, natężenia oświetlenia, stopnia odbicia i oddania barwy, ewentualnie oślepiania.

Dla określonej lokalizacji największe znaczenie mają:

- intensywność zabudowy,
- ukształtowanie zabudowy.

Oświetlenie sztuczne

W określeniu właściwych stosunków odległości i wysokości zabudowy tworzącej ściany wnętrza decydującą rolę odgrywa kąt padania promieni słonecznych.

Czynnikami wpływającymi na ilość i jakość światła naturalnego we wnętrzu miejskim są:

- kompozycja zieleni;
- udział i kompozycja powierzchni refleksyjnych (w tym elewacji i podłogi).

Rola przestrzeni miejskich pozbawionych sztucznego oświetlenia ogranicza się po zmroku do funkcji transportowej. Tymczasem ich potencjał jako miejsc spotkań, życia towarzyskiego, rekreacji (także ruchowej) rośnie wieczorem, w czasie dla większości mieszkańców miast wolnym od pracy. Wnętrza kwartałowe powinny być ogólnie dostępnymi miejscami, służącymi wszelkim rodzajom rekreacji, przy zachowaniu praw mieszkańców otaczającej zabudowy.

W oświetlaniu wnętrz światłem sztucznym rozróżnia się:

- oświetlenie ogólne (rozproszone),
- oświetlenie miejscowe (kierunkowe – zwiększa natężenie oświetlenia określonych miejsc; światło kierunkowe pada na przedmiot głównie z uprzywilejowanego kierunku),
- oświetlenie złożone (ogólne i miejscowe - daje największe możliwości tworzenia

⁵⁹Czora G. Iluminacje architektoniczne – wybrane problemy: symbioza światła i architektury; Praca Doktorska w.: WA Politechniki Śląskiej, Gliwice 2005

kompozycji plastycznych i hierarchizowania obiektów we wnętrzu). Przy doborze źródeł światła odpowiednich dla publicznych wnętrz miejskich należy dostosować ich parametry do kontekstu przestrzennego. Do najważniejszych parametrów można zaliczyć:

- temperaturę barwową światła sztucznego,
- intensywność światła sztucznego.

Artystyczne kształtowanie wnętrz publicznych wymaga uwzględnienia wszystkich występujących w nich źródeł światła do których można zaliczyć:

- latarnie,
- iluminacje,
- oświetlenie zieleni miejskiej,
- podświetlenie wody,
- ekrany świetlne, rzeźby świetlne,
- dekoracje świetlne okazjonalne (czasowe),
- rytmy okien, świecące części budynków, świecące reklamy.

9.3.7. Zieleni

Zieleni jest podstawowym czynnikiem prawidłowego formowania krajobrazu, Kompozycja zieleni może kreować wrażenie zarówno konkretności wnętrza, jak i zmienności ich sekwencyjnych układów⁶⁰.

Projekty wnętrz kwartałów nie powinny pomijać tak istotnego elementu kompozycji jak zielona podłoga (trawnik, partery kwiatowe, partie krzewów). Drzewa w przestrzeni miejskiej mogą występować jako silne, pojedyncze elementy kompozycji, lub w grupach o różnym zagęszczeniu i rytmach (nasadzenia grupowe lub rządowe), tworząc także ściany. Zieleni, niezależnie od innych, cennych właściwości, stanowi doskonały kontrast plastyczny dla twardej zabudowy. Odpowiada psychofizycznej potrzebie przemienności wrażeń i praktycznej potrzebie przemienności funkcji.

10. Wybrane przykłady rewitalizacji wnętrz kwartałów śródmiejskich

10.1. Wybór tematyki

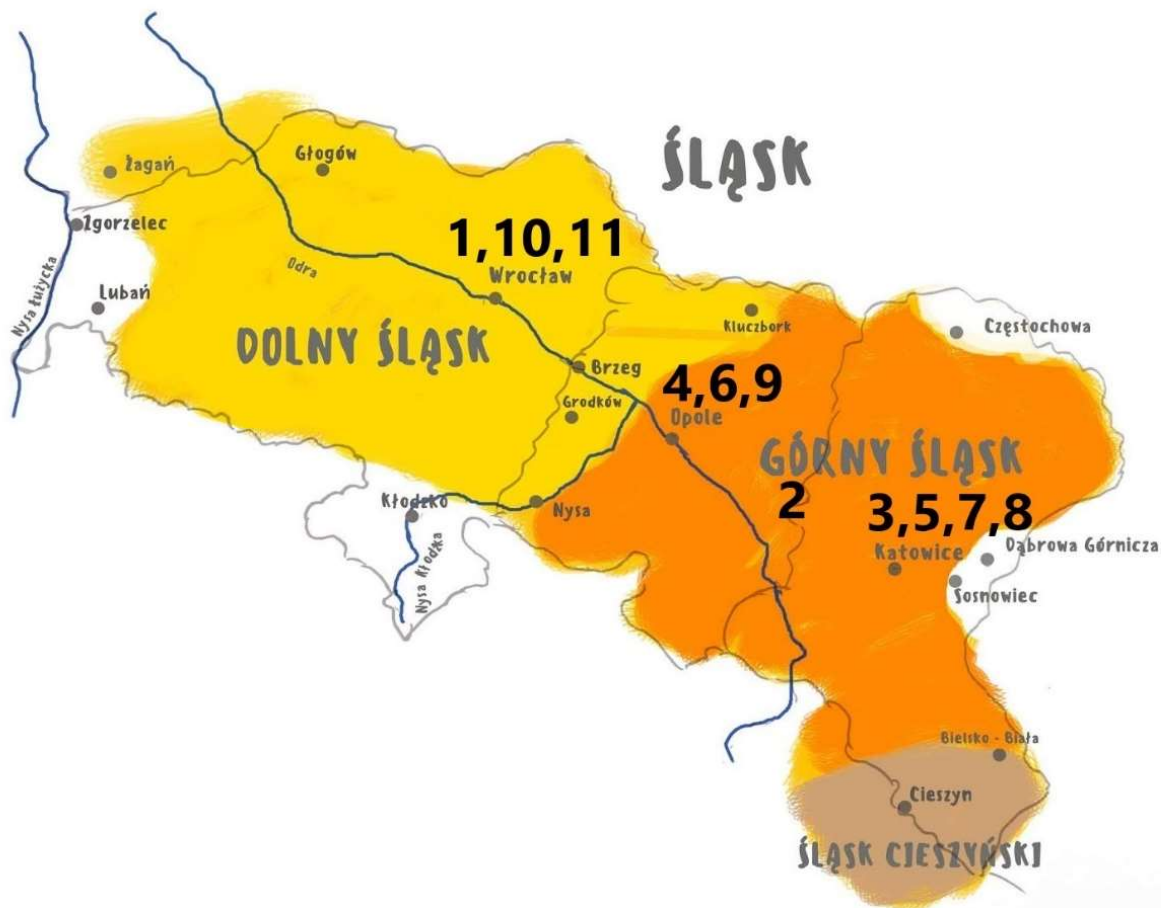
(miasta śląskie | : Katowice, Gliwice, Bytom, Opole, Wrocław)

Rozdział poświęcony jest prezentacji przykładów rewitalizacji wnętrz kwartałów śródmiejskich z terenu Śląska. Miejsca te poddano analizie opartej o opisane wcześniej narzędzia projektowe służące odnawianiu wnętrz kwartałów. W ten sposób podjęto próbę wyodrębnienia najczęściej stosowanych rozwiązań projektowych i formalnych.

Prezentowane przykłady zrealizowano w ponad 150-tysięcznych miastach śląskich o skonkretyzowanej historycznej zabudowie śródmiejskiej. Są to: Katowice, Gliwice, Bytom,

⁶⁰ Bogdanowski J., Łuczyńska-Bruzda M., Novak Z.: Architektura krajobrazu, w.: PWN, Warszawa-Kraków 1979, s.250

Opole i Wrocław. W przeważającej części jest to zabudowa XIX-wieczna lub powstała w początkach XX wieku. Zabudowa ta uległa rewitalizacji w okresie od 2000 do 2015 roku.

Il. 19 Mapa Śląska z zaznaczonymi lokalizacjami
Opracowanie własne.

10.2. Przykłady rewitalizacji wnętrz kwartałów

10.2.1. Wrocław, Rynek, Pasaż Pod Błękitnym Słońcem

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto

Wrocław

Adres

ul. Rynek

Współrzędne geograficzne

51°06'37.04"N 17°01'47.49"E

Funkcja

Pasaż pod Błękitnym Słońcem

Il. 20 „Pasaż pod Błękitnym Słońcem”. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 21 „Pasaż pod Błękitnym Słońcem”. Widok wnętrza z góry. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 22 „Pasaż pod Błękitnym Słońcem”. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	rynek starego miasta
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z rynkiem przez szeroką bramę wejściową
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XVII-wieczna kamienica i jej oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	koniec XVII wieku / około roku 2014
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	pasaż handlowy, lokale usługowe

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	310 m ² , 10 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	bryłowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	rozproszona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pionowo-pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	twórcza kontynuacja
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

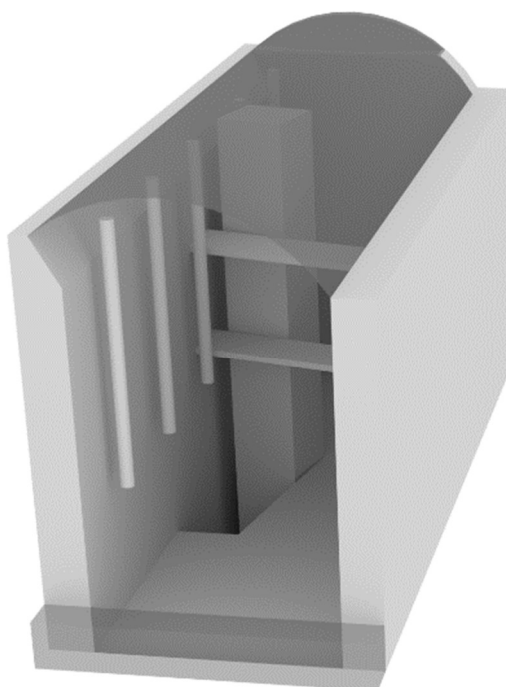
krawędź, droga, brama	wytyczony ciąg pieszy
-----------------------	-----------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	tynk, stal, kamień
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	piaskowy, biały, szary

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka ze szlifowanego kamienia
Ściany	tynk
Przekrycie	przeszkłone na konstrukcji stalowej
Meble (elementy wolnostojące)	brak
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	herb, tablice reklamowe
Zieleń	rośliny w donicach
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 23 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Zamknięcie wnętrza przeszklonym dachem stanowi główną wytyczną formalną rozwiązania.
Opracowanie własne.

10.2.2. Gliwice, ul. Wieczorka 22, 4ART – klub muzyczny

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto	Gliwice
Adres	ul. Wieczorka 22
Współrzędne geograficzne	50°17'47.97"N 18°39'34.91"E
Funkcja	„4 art.” Klub muzyczny

Il. 24 „4 art.” Klub muzyczny. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 25 „4 art.” Klub muzyczny. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 26 „4 art.” Klub muzyczny. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ścisłe centrum miasta, kontakt wizualny ze starym miastem
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z ulicą przez szeroką bramę wejściową
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczna kamienica i jej oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	koniec XIX wieku / około roku 2005
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	„4 art.” Klub muzyczny restauracja letnia, letnia scena muzyczna

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	450 m ² , 8 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	powierzchniowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	rozproszona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	poziom

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	twórcza kontynuacja
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

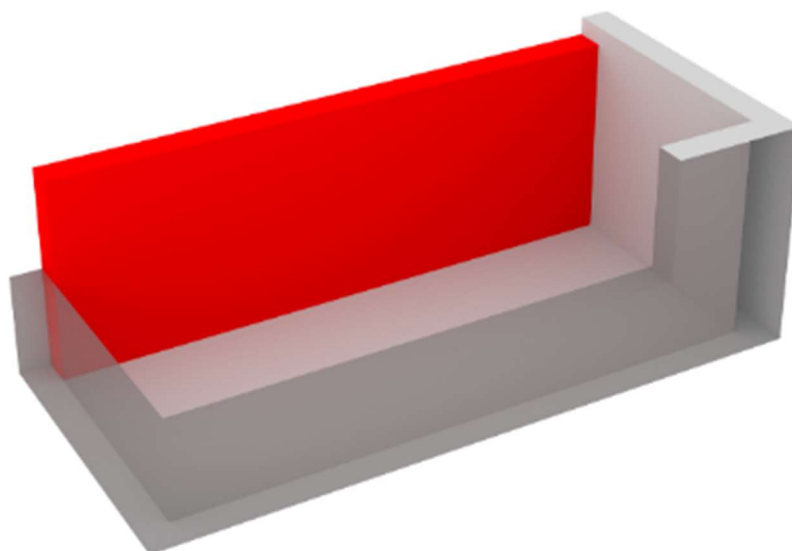
krawędź, droga, brama	brama i wytyczony ciąg pieszy
-----------------------	-------------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	cegła, bruk, kamień
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	ceglasty czerwony, biały

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka zaprojektowana z bruku betonowego i naturalnego kamienia
Ściany	odsłonięta cegła naturalna
Przekrycie	brak
Meble (elementy wolnostojące)	stoły i krzesła drewniane, rzeźby
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	elementy reklamowe na elewacjach, płaskorzeźby
Zieleń	krzaki, pnącza
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne

Il. 27 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Zieleń pnąca zastosowana na jednej ze ścian stanowi główną wytyczną formalną rozwiązania.
Opracowanie własne.

10.2.3. Katowice, ul. Dworcowa 5, Hotel Monopol

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto

Katowice

Adres

ul. Dworcowa 5

Współrzędne geograficzne

50°15'28.29"N
19°01'21.41"E

Funkcja

Hotel Monopol

Il. 28 Hotel Monopol. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 29 Hotel Monopol. Widok wnętrza.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 30 Hotel Monopol. Widok wnętrza.
Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ścisłe centrum miasta, salon miejski, przy dworcu kolejowym.
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	brak kontaktu z ulicą, wnętrze autonomiczne
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowi kamienica narożna z początku XX wieku i jej oficyna
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	początek XX wieku / około roku 2000
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	restauracja hotelowa, otwarte galerie z wejściami do pokoi hotelowych

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	550 m ² , 9 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	bryłowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	rozproszona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pionowo-pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	nowy układ i forma
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

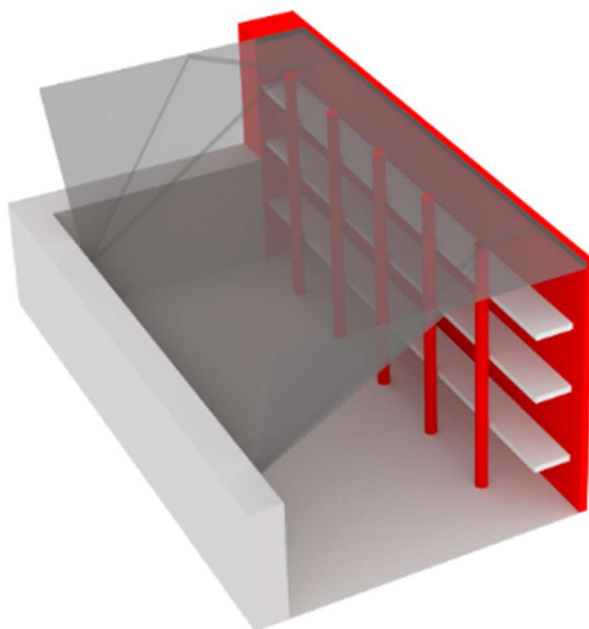
krawędź, droga, brama	wejścia na kilku poziomach, ciągi piesze
-----------------------	--

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	cegła, kamień, szkło, żelbet
- faktura	gładka i niejednolita
- kolorystyka	czarny, biały, szary, ceglasty czerwony

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoge (autentyczne, nowoproj.)	kamień szlifowany, galerie drewniane
Ściany (autentyczne, nowoproj.)	cegła naturalna, żelbet
Przekrycie	szklane na konstrukcji stalowej
Meble (elementy wolnostojące)	stoły, krzesła, lamy, donice
Zieleń	rośliny w donicach
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 31 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne. Zamknięcie dachem szklanym oraz projekt galerii na jednej ze ścian stanowią główną wytyczną formalną rozwiązania. Opracowanie własne.

10.2.4. Opole, ul. Szpitalna, Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto	Opole
Adres	ul. Szpitalna
Współrzędne geograficzne	50°40'07.52"N 17°55'14.18"E
Funkcja	Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas

Il. 32 Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas. Widok na mostek we wnętrzu. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 33 Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 34 Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ściśle centrum miasta, przy rynku starego miasta
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z ulicą przez szklaną elewację
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczna kamienica i mur na granicy posesji
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	koniec XIX wieku / około roku 2010
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	biblioteka, czytelnia

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	175 m ² , 9 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	bryłowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	skupiona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pionowo-pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	kontrast
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

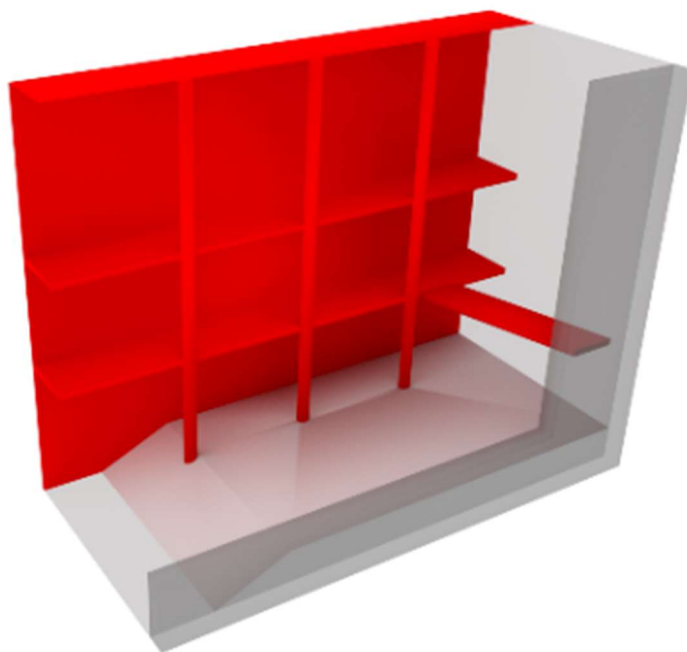
krawędź, droga, brama	wejście, schody, łącznik na I piętrze
-----------------------	---------------------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	cegła, bruk, żelbet, szkło
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	ceglasty czerwony, szary

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka zaprojektowana z naturalnego kamienia
Ściany	cegła naturalna, żelbet
Przekrycie	szklane na stalowej konstrukcji
Meble (elementy wolnostojące)	ława, regały biblioteczne
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	półki na książki
Zieleń	rośliny w donicach
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 35 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Projekt galerii na jednej ze ścian stanowi główną wytyczną formalną rozwiązania.
Opracowanie własne.

10.2.5. Katowice, ul. 3 Maja 17, podwórk

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto	Katowice
Adres	ul. 3 Maja 17
Współrzędne geograficzne	50°15'35.50"N 19°01'03.36"E
Funkcja	podwórk, parking, dojście do oficyn, usług

Il. 36 ul. 3 Maja 17. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 37 ul. 3 Maja 17. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 38 ul. 3 Maja 17. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ściśle centrum miasta
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	brak kontaktu wizualnego z ulicą
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XX-wieczna kamienica i jej oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	pierwsza połowa XX wieku / około roku 2010
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	mieszkania, usługi, parking

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	420 m ² , 12 m
- proporcje	prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	powierzchniowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	nieuporządkowanie
-zwartość (skupiona / rozproszona)	rozproszona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	poziom

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	historyzm
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

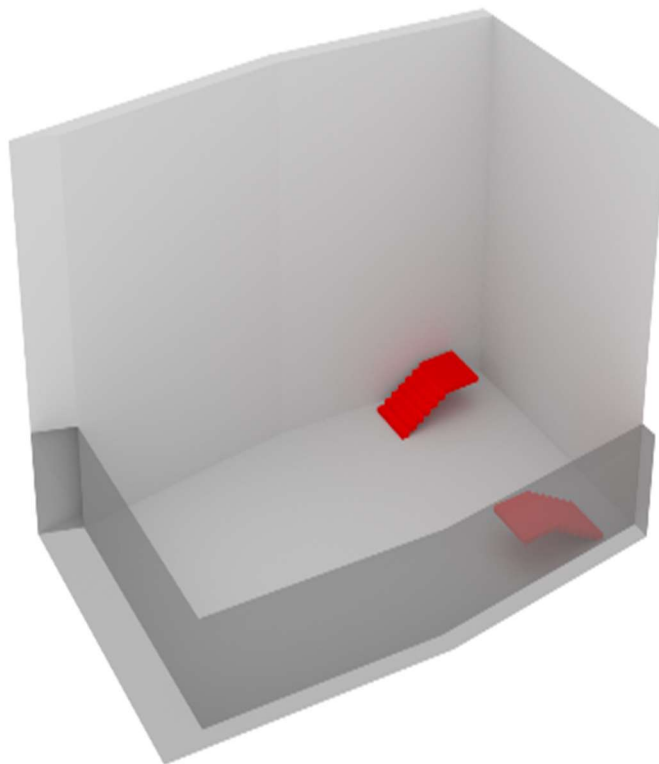
krawędź, droga, brama	brama i wytyczony ciąg pieszy
-----------------------	-------------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	cegła, bruk,
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	ceglasty czerwony

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka zaprojektowana z bruku betonowego
Ściany	odsłonięta cegła naturalna
Przekrycie	brak
Meble (elementy wolnostojące)	brak
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	elementy reklamowe na elewacjach
Zieleń	brak
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne

II. 39 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Minimalna ingerencja we wnętrzu. Nowoprojektowane schodystanowię akcent we wnętrzu.
Opracowanie własne.

10.2.6. Opole, Plac Kopernika, Uniwersytet Opolski

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto	Opole
Adres	Plac Kopernika
Współrzędne geograficzne	50°40'10.43"N 17°55'32.60"E
Funkcja	Uniwersytet Opolski

Il. 40 Uniwersytet Opolski. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 41 Uniwersytet Opolski. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 42 Uniwersytet Opolski. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ściśle centrum miasta, kontakt wizualny z placem i budynkami Uniwersytetu
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	wnętrze zagłębione w stosunku do otoczenia o jedną kondygnację, dostępne z placu Kopernika
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczny budynek Uniwersytetu i kościół św. Wojciecha
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	XIX wiek / około roku 2000
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	skwer, czytelnia letnia Uniwersytetu

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	320 m ² , 4 m
- proporcje	trójkąt + galeria arkadowa
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	powierzchniowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	skupiona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	poziom

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	historyzm
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

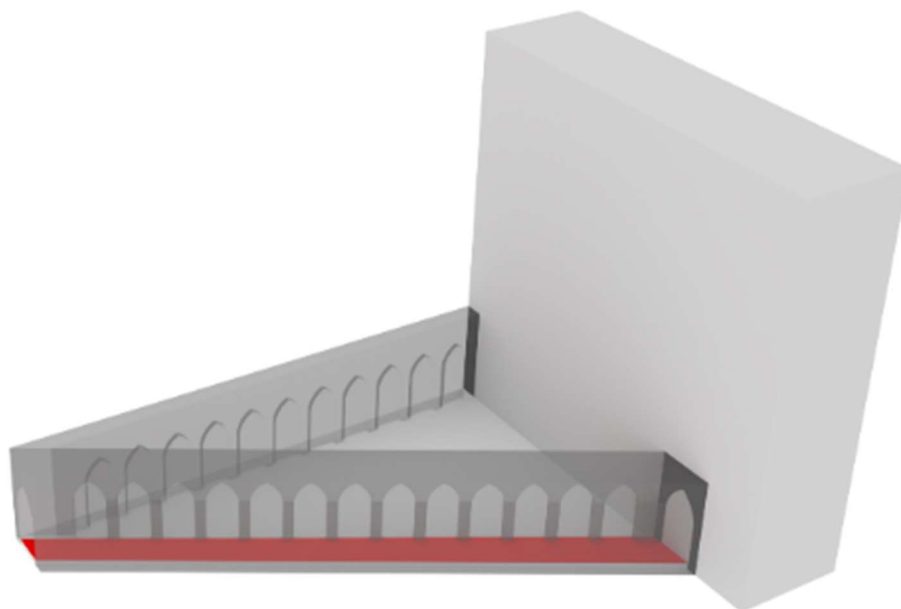
krawędź, droga, brama	krawędzie
-----------------------	-----------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	cegła, bruk, tynk
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	ceglasty czerwony, beżowy

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka zaprojektowana z bruku betonowego
Ściany	odsłonięta cegła naturalna + tynk
Przekrycie	brak
Meble (elementy wolnostojące)	ławki
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	ławki we wnękach ścian
Zieleń	drzewa, krzaki
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 43 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Autentyczne elementy – galeria okalająca wnętrze stanowi główną wytyczną formalną rozwiązania.
Opracowanie własne.

10.2.7. Katowice, ul. Św. Jana 10, Teatr Ateneum

INFORMACJE OGÓLNE

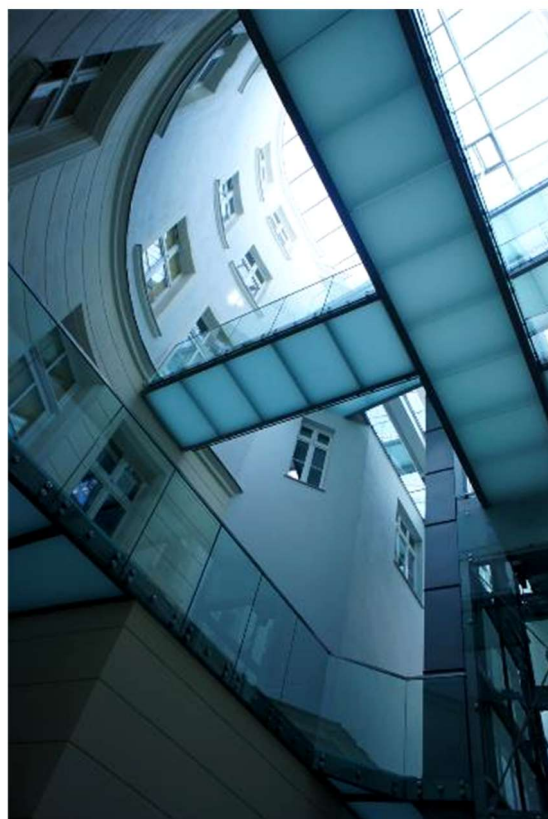
Miasto	Katowice
Adres	ul. Św. Jana 10
Współrzędne geograficzne	50°15'29.52"N 19°01'19.66"E
Funkcja	Powierzchnie usługowe przy Teatrze Ateneum

Il. 44 Powierzchnie usługowe przy Teatrze Ateneum. Widok wnętrza.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 45 Powierzchnie usługowe przy Teatrze Ateneum. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 46 Powierzchnie usługowe przy Teatrze Ateneum. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ściśle centrum miasta
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	wnętrze zamknięte, kontakt z ulicą przez kamienicę
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczna kamienica i jej oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	koniec XIX wieku / około roku 2015
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	Teatr Ateneum, pomieszczenia biurowe

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	200 m ² , 14 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	bryłowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	skupiona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pionowo-pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	kontrast
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

krawędź, droga, brama	komunikacja pozioma i pionowa
-----------------------	-------------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	tynk, szkło, kamień
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	biały, szary

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka zaprojektowana ze szlifowanego kamienia
Ściany	tynkowane
Przekrycie	szklane na konstrukcji stalowej
Meble (elementy wolnostojące)	brak
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	brak
Zieleń	brak
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 47 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Nowoprojektowana galeria okalająca wnętrze oraz zadaszona wnętrza stanowią główną wytyczną formalną rozwiązania. Opracowanie własne.

10.2.8. Katowice, ul. Młyńska – Plac Szewczyka, powierzchnie biurowe i usługowe

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto

Katowice

Adres

ul. Młyńska – pl. Szewczyka

Współrzędne geograficzne

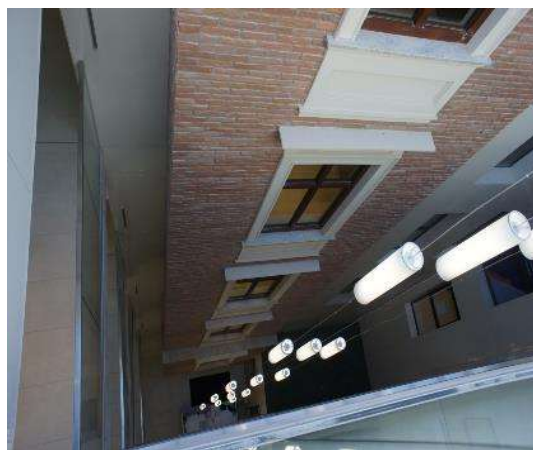
50°15'32.10"N 19°01'07.19"E

Funkcja

powierzchnie biurowe i usługowe

Il. 48 ul. Młyńska – pl. Szewczyka. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 49 ul. Młyńska – pl. Szewczyka. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 50 ul. Młyńska – pl. Szewczyka. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ścisłe centrum miasta, przy dworcu kolejowym i galerii Centrum
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z ulicą przez szklaną elewację
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią dwie XX-wieczne kamienice i ich oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	początek XX wieku / około roku 2014
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	powierzchnie biurowe

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	120 m ² , 12 m
- proporcje	prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	bryłowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	rozproszona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pionowo-pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	twórcza kontynuacja
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

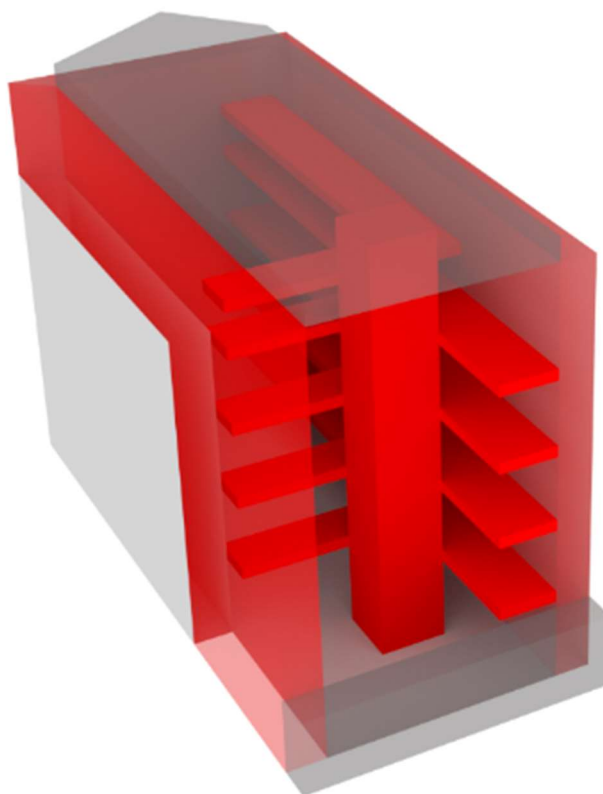
krawędź, droga, brama	komunikacja pionowa i pozioma
-----------------------	-------------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	brak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	cegła, tynk, szkło
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	biały, ceglasty czerwony

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka ceramiczna
Ściany	tynk, cegła
Przekrycie	przeszkłone na konstrukcji stalowej
Meble (elementy wolnostojące)	brak
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	brak
Zieleń	pnącza
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	sztuczne i naturalne

Il. 51 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne. Nowoprojektowana galeria okalająca wnętrze oraz zadaszenia wnętrza stanowią główną wytyczną formalną rozwiązania. Opracowanie własne.

10.2.9. Opole, ul. Muzealna, Muzeum Śląska Opolskiego

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto

Opole

Adres

ul. Muzealna

Współrzędne geograficzne

50°40'08.64"N 17°55'28.52"E

Funkcja

Muzeum Śląska Opolskiego

Il. 52 Muzeum Śląska Opolskiego. Widok wnętrza.
fot. Daniel Płocica.

Il. 53 Muzeum Śląska Opolskiego. Widok wnętrza.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 54 Muzeum Śląska Opolskiego. Widok wnętrza.
Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ścisłe centrum miasta, przy rynku starego miasta
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z ulicą przez szklaną elewację
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowi XVIII-wieczna kamienica
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	koniec XVIII wieku / około roku 2000
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	muzeum, hol wejściowy, otwarta galeria, kasy

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	140 m ² , 6 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	powierzchniowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	rozproszona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	poziom

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	twórcza kontynuacja
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

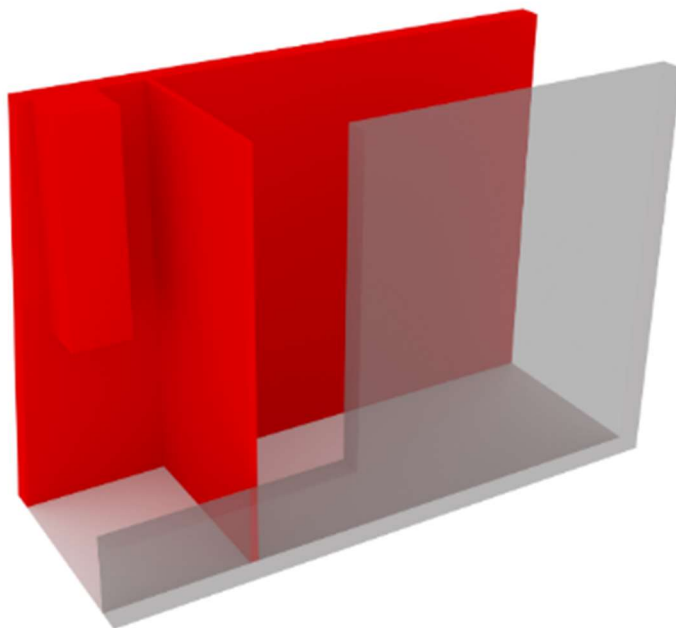
krawędź, droga, brama	brama i wytyczony ciąg pieszy
-----------------------	-------------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	tynk, bruk, kamień
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	piaskowy, szary

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka zaprojektowana z bruku granitowego
Ściany	tynkowana i z płyt kamienia naturalnego
Przekrycie	szklane na konstrukcji stalowej
Meble (elementy wolnostojące)	lada recepcji
Elementy uwiązłe (detale, reklama))	brak
Zieleń	rośliny w donicach
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 55 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Nowoprojektowane ściany i zadaszenie wnętrza stanowią główną wytyczną formalną rozwiązania.
Opracowanie własne.

10.2.10. Wrocław, ul. Wita Stwosza 16, cukiernia, pomieszczenia biurowe, apartamenty

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto	Wrocław
Adres	ul. Wita Stwosza 16
Współrzędne geograficzne	51°06'34.27"N 17°02'12.01"E
Funkcja	cukiernia, pom. biurowe, apartamenty

Il. 56 ul. Wita Stwosza 16. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 57 ul. Wita Stwosza 16. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 58 ul. Wita Stwosza 16. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	ścisłe centrum miasta, kontakt wizualny ze starym miastem
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z ulicą przez szeroką bramę wejściową
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczna kamienica i jej oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	początek XIX wieku (1804 r.) / około roku 2001
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	gastronomia, biura, mieszkania

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	140 m ² , 10 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	powierzchniowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
-zwartość (skupiona / rozproszona)	skupiona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pionowo-pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	historyzm
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

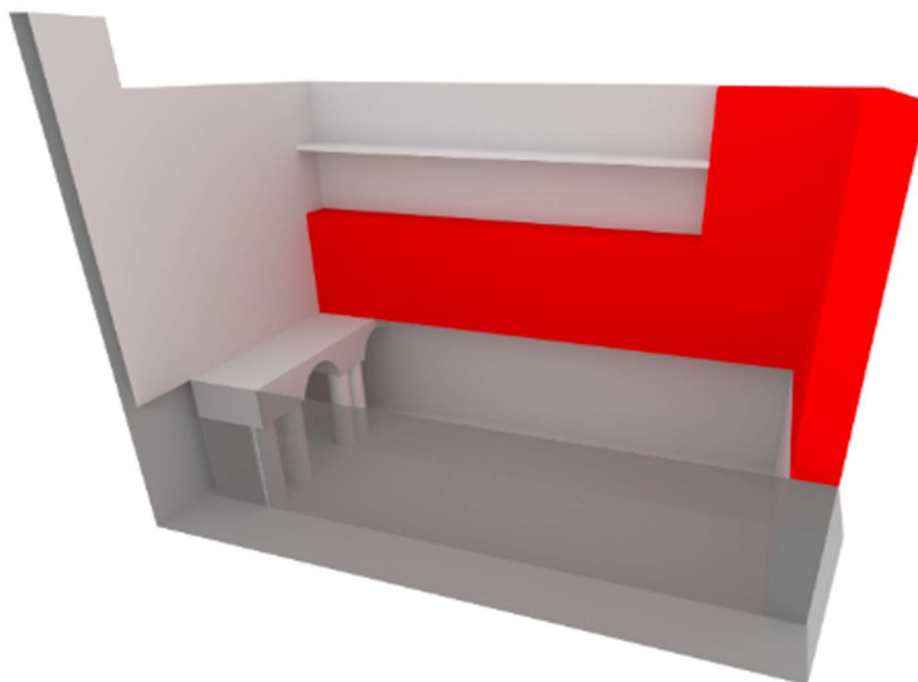
krawędź, droga, brama	brama, krawędź
-----------------------	----------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	tynk, bruk, kamień, drewno
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	zielony, biały

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka zaprojektowana z naturalnego kamienia
Ściany	tynk, drewno
Przekrycie	brak
Meble (elementy wolnostojące)	brak
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	portyk bramy wjazdowej z postaciami Bachusa i Hermesa
Zieleń	brak
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne

Il. 59 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Zabudowana galeria stanowi główną wytyczną formalną rozwiązania. Opracowanie własne.

10.2.11. Wrocław, ul. Bernardyńska 5, Muzeum Architektury

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto	Wrocław
Adres	ul. Bernardyńska 5
Współrzędne geograficzne	51°06'34.44"N 17°02'33.18"E
Funkcja	Muzeum Architektury

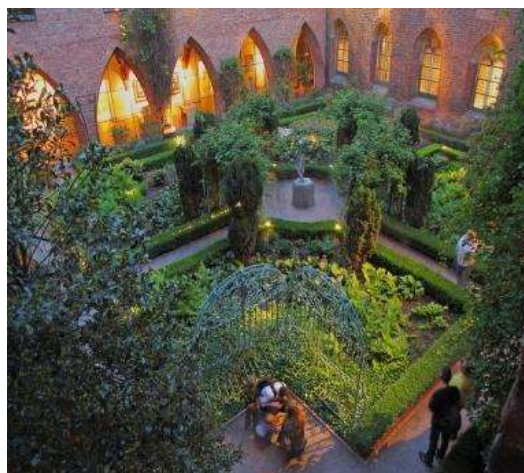
Il. 60 Muzeum Architektury. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 61 Muzeum Architektury. Widok wnętrza.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 62 Muzeum Architektury. Widok wnętrza.
(źródło: <http://konkurssybilla.nimoz.pl>)

Il. 63 Muzeum Architektury. Widok wnętrza.
Autor fot. Daniel Płocica.

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	centrum miasta
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	zamknięty dziedziniec, brak kontaktu z ulicą
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczne zabudowania klasztorne
Czas powstania: kwartału, budynku / zmiany projektowe	początek XIX wieku (1804 r.) / około roku 1965
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	dziedziniec budynku muzeum

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	380 m ² , 6 m
- proporcje	kwadrat
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	powierzchniowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	skupiona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	historyzm
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

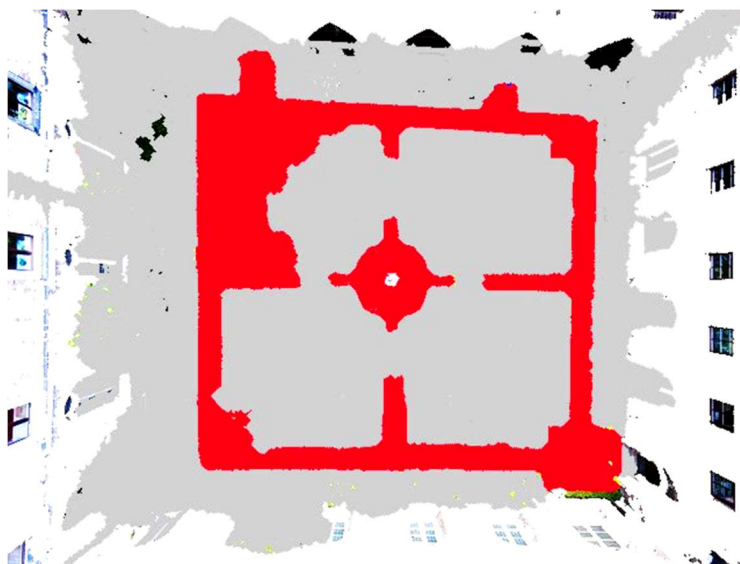
krawędź, droga, brama	drogi, krawędzie
-----------------------	------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	cegła klinkierowa, kamień, stal
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	czerwony ceglasty, szary

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka - bruk
Ściany	cegła klinkierowa
Przekrycie	brak
Meble (elementy wolnostojące)	bramki ogrodowe
Elementy uwiązłe(detale, reklama)	brak
Zieleń	drzewa, krzewy
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne

Il. 64 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Posadzka (w formie ogrodu) oraz rzeźby stanowią główne wytyczne formalne rozwiązania.
Opracowanie własne.

10.3. Próba dokonania systematyki podejmowanych działań

TABELA ZBIORCZA

Numer przykładu rewitalizacji:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
KONTEKST											
Lokalizacja w ścisłe centrum miasta	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Lokalizacja w stosunku do ulicy: A: Brak kontaktu - odcięcie B: Kontakt - brama, otwarcie	B	B	A	B	A	B	A	B	B	B	A
Uwarunkowania miejscowe: A: Zabudowa autentyczna B: Zabudowa modyfikowana	A	A	A	A	A	A	A	B	A	A	A
Czas powstania: A: XVIII wiek i wcześniej B: Przełom XIX/XX wieku	A	B	B	B	B	B	B	B	A	B	A
Funkcja: A: Zabudowa mieszkaniowa B: Mieszkaniowo-usługowa C: Usługowa	C	C	C	C	B	C	C	C	C	B	C
FORMA I STRUKTURA											
Organizacja wnętrza (powierzchnia): A: Małe B: Średnie C: Duże	B	C	C	A	C	B	B	A	A	A	B
Organizacja wnętrza (proporcje): A: Powierzchniowe wnętrze B: Bryłowe wnętrze	B	A	B	B	A	A	B	B	A	A	A
Wymiarowość: A: Punktowy B: Liniowy C: Bryłowy	C	B	C	C	B	B	C	C	B	B	B
Złożoność: A: Uporządkowanie B: Nieuporządkowanie	A	A	A	A	B	A	A	A	A	A	A
Zwartość: A: Skupiona B: Rozproszona	B	B	B	A	B	A	A	B	B	A	A

Kierunkowość: A: Pion B: Poziom C: Pochyłość D: Pionowo-pozioma	D	B	D	D	B	B	D	D	B	D	B
Strategia projektowa: A: Naśladownictwo układu i formy (historyzm) B: Naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja) C: Nowy układ i forma (kontrast)	B	B	C	C	A	A	C	B	B	A	A
Elementy organizujące wnętrze: A: Brama B: Droga C: Krawędź	B	B	C	C	B	C	C	C	B	C	B
Szata architektoniczna: A: Autentyczne elementy B: Nowoprojektowane elementy	A+ B	A+ B	A +B	A+ B	A	A+ B	B	B	A+ B	A+ B	A+ B
OBIEKTY I ELEMENTY											
Podłoże: A: Autentyczne B: Nowoprojektowane	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
Ściany: A: Autentyczne B: Nowoprojektowane	B	A	B	A	A	A	B	B	B	A	A
Przekrycie	+	-	+	+	-	-	+	+	+	-	-
Meble	-	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+
Elementy uwiązłe	+	+	-	+	+	+	-	-	-	+	-
Zieleń	+	+	+	+	-	+	-	+	+	-	+
Oświetlenie: A: Naturalne B: Sztuczne	A+ B	A	A +B	A+ B	A	A+ B	A+ B	A+ B	A+ B	A	A

10.4. Wnioski

Wnioski, które wynikają z przeprowadzonego badania pozwalają na konstrukcję teoretycznego modelu procesów funkcjonalno-przestrzennych i formalno-kompozycyjnych dla przestrzeni wewnątrz kwartałów. Przyjęto założenie, że proces ten opiera się na pewnych prawidłowościach.

Identyfikacja cech wewnątrz kwartałów miejskich odbywa się w aspekcie funkcjonalnym, formalnym, estetycznym i psychologicznym i dotyczy następujących obszarów:

10.4.1. Kontekst

Analizowane przykłady zlokalizowane były w zabudowie śródmiejskiej, przestrzennie ukształtowanej historycznie.

Większość analizowanych wewnątrz było funkcjonalnie i formalnie związanych z publiczną przestrzenią komunikacji (ulicą). Należy więc przyjąć, że działania kompozycyjne, wybór środków kompozycyjnych powinny wynikać z analizy najbliższego otoczenia (działania mogą być kontynuacją albo też zaprzeczeniem zastanej struktury), jego uwarunkowania miejscowe wpływały na rozwiązania projektowe – najczęściej na zasadzie zachowania elementów istniejących, autentycznych.

Uwarunkowania miejscowe miały również wpływ na wybór funkcji - porządana jest funkcja usługowa i tworzenie przestrzeni publicznych.

10.4.2. Forma i struktura

Sposób organizacji wnętrza stwarza projektantowi możliwość wprowadzenia zmian strukturalnych i funkcjonalnych w analizowanych wewnątrz kwartałów.

Proporcje wewnątrz są zróżnicowane i należy je indywidualnie oceniać; przeważają wymiary powierzchniowe i brytowe w układzie uporządkowanym nad układem punktowym.

Pierwotne funkcje (podwórka, oficyny itp.) spowodowały, że zastane formy i ich elementy składowe są często układami rozproszonymi o kierunkach poziomych lub poziomo-pionowych.

Twórcy w swoich projektach posługiwali się zróżnicowanymi strategiami projektowymi i często są to ich indywidualne propozycje i rozwiązania.

Wykorzystywano również wielorakie elementy organizujące wnętrza: drogi i krawędzie. W analizowanych przypadkach nie występowały bramy, ale prawdopodobnie wynikało to z układu istniejącego.

Szata architektoniczna była zróżnicowana – twórcy zachowują autentyczne elementy stanowiące o genius loci miejsca i jego tożsamości – nie rezygnują jednak z wprowadzania współczesnych, autorskich rozwiązań, które nadają nowe wartości miejscu.

10.4.3. Obiekty i elementy

Materiały, faktura, kolorystyka są istotne dla twórczej, autorskiej interpretacji i wypowiedzi architekta w ramach kreacji wnętrza kwartałowego, jednak muszą pozostać w zgodzie z elementami istniejącymi.

Silnie oddziałują nowoprojektowane zamknięcia w postaci zadaszeń lub ścian. Są to zazwyczaj elementy transparentne - nie tylko ze względu na dopływ światła naturalnego, ale

też konieczność zachowania kontaktu z najbliższym otoczeniem i potrzebę eksponowania charakteru wnętrza kwartałowego.

W zindywidualizowaniu wnętrza kwartałowego pomaga zastosowanie indywidualnie kreowanych elementów małej architektury. Przestrzeń taką zdecydowanie humanizuje zielen. Twórcy starają się maksymalnie wykorzystać światło naturalne, ale nie rezygnują z iluminacji światłem sztucznym, które stanowią nowe scenariusze świetlne projektowanych miejsc (znowu z poszanowaniem istniejącej struktury).

11. Modelowa rewitalizacja wybranego mikrownętrza

tytuł projektu: Przebudowa i rozbudowa budynku Wydziału Teatru Tańca Krakowskiej PWST wraz z zagospodarowaniem strefy wejściowej na potrzeby zamiejscowego Wydziału Teatru Tańca.

Autorzy projektu: mgr inż. arch. Daniel Płocica, mgr inż. arch. Magdalena Płocica.

lokalizacja: ul. Piłsudskiego 24A, Bytom.

Inwestor: Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie przy ul. Straszewskiego 21-22 (obecnie Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie).

Realizacja: 2012-2013.

11.1. Miejsce

W 2008 roku Miasto Bytom przekazało Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Krakowie budynek wraz z przynależnym terenem, położony przy ul. Piłsudskiego 24.

Miasto Bytom to jedno z najstarszych miast historycznego Górnego Śląska⁶¹.

Po wojnie stało się typowym miastem przemysłowym, gdzie zaznaczał się stały rozwój przemysłu ciężkiego prowadzący do rabunkowej eksploatacji górniczej. Dziś miasto jest ważnym miejscem na kulturowej, rozrywkowej i industrialnej mapie regionu⁶².

Według danych GUS z 31 grudnia 2018 roku, Bytom zamieszkiwało 166 795 mieszkańców. Miasto plasuje się na 23 miejscu w rankingu największych miast w Polsce⁶³.

Obiekt przy ul. Piłsudskiego znajduje się w historycznym centrum starego miasta, graniczy z terenem zabytkowego budynku Poczty Głównej i dalej Kościoła Św. Trójcy. Budynek jest zlokalizowany w bloku zabudowy śródmiejskiej. Składa się z trzech niezależnych części, dwóch budynków (A i B) znajdujących się od strony wnętrza kwartałowego i części przylegającej do ulicy Piłsudskiego, zawierającej bramę przejazdową. Obiekt jest wyodrębnioną częścią z kompleksu budynków Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, z którymi bezpośrednio się styka.

11.2. Rys historyczny

Budynek przy ul. Piłsudskiego 24 pierwotnie stanowił część kompleksu budynków przy ul. Piekarskiej 18-20. Pierwsze zabudowania kompleksu powstały w 1869 roku natomiast przedmiotowy fragment został dobudowany na początku XX wieku (ok. 1909 r.). Do roku 1939 właścicielem całego kompleksu było Zgromadzenie Sióstr Szkolnych de Notre Dame, następnie budynek zakupiły władze miasta. Od początku swego istnienia obiekt pełnił funkcję oświatową – mieściły się tam różnego rodzaju szkoły żeńskie. Przed 1983r. mieściło się tam liceum ogólnokształcące, potem w całości stanowił siedzibę Zespołu Szkół Medycznych. W 2006 roku obiekt został podzielony funkcjonalnie. W głównym gmachu od strony ul.

⁶¹ <https://www.bytom.pl/historia>. Wzmiankowane w czasach przynależności do Polski, jeszcze przed rozbiem dzielnicowym. Był siedzibą książąt piastowskich Księstwa Bytomskiego. Do 1532 r. pozostawał w rękach Piastów Śląskich, następnie stanowił własność dynastii Hohenzollernów, a od 1623 r. – rodu Donnersmarcków jako Wolne Państwo Stanowe. W latach 1742–1945 miasto znajdowało się w granicach Prus oraz Niemiec pełniąc istotną rolę jako ośrodek gospodarczy i administracyjny lokalnego zagłębia przemysłowego

⁶² <https://www.bytom.pl/historia>

⁶³ <https://katowice.stat.gov.pl/dane-o-województwie/powiaty-931/powierzchnia-i-ludnosc-1085/>

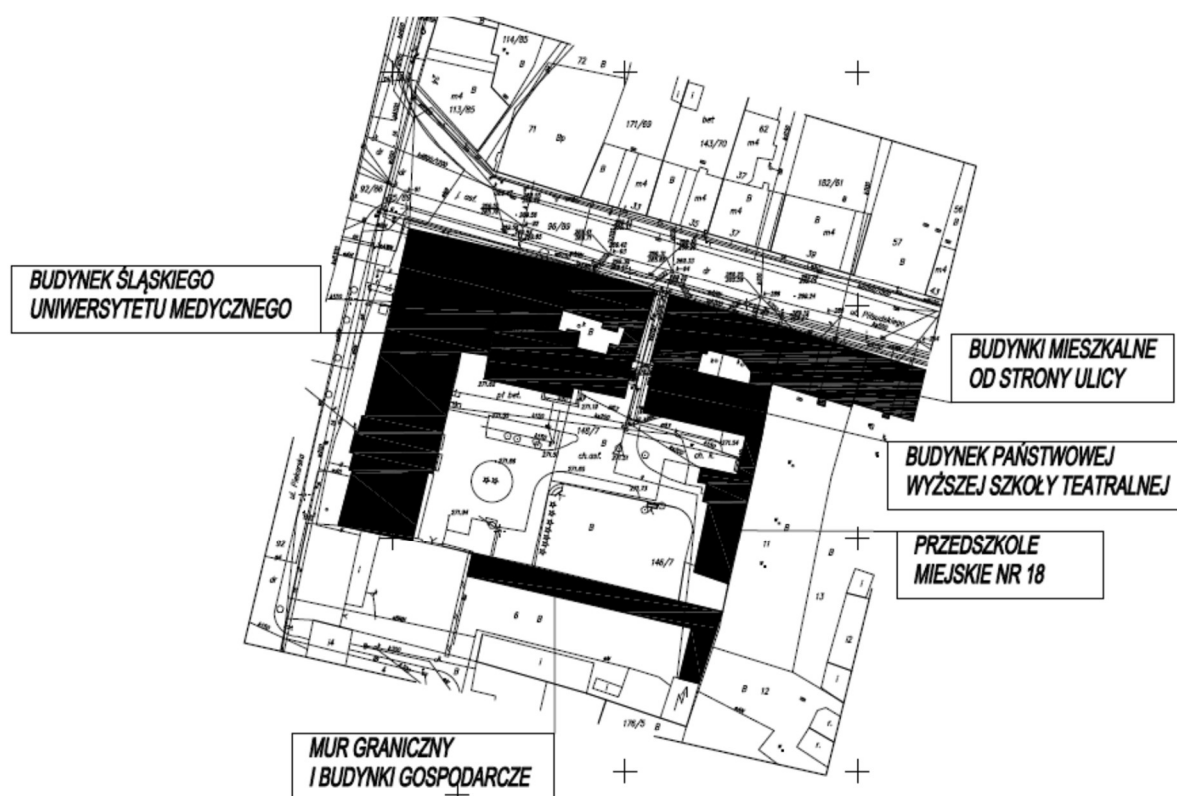
Piekarskiej swoją siedzibę ma Śląski Uniwersytet Medyczny, a w budynku od strony ul. Piłsudskiego i od wnętrza kwartału – Zamiejscowy Wydział Teatru Tańca PWST w Krakowie⁶⁴.

11.3. Stan istniejący / kontekst

Działka z projektowanym budynkiem i wnętrzem kwartału ma kształt nieregularny, zbliżony do czworoboku. Od północy graniczy z ul. Piłsudskiego, od zachodu, południa i od wschodu z działkami innych budynków tworzących wnętrze kwartału. Zabudowa okalająca wnętrze kwartału to budynki czterokondygnacyjne.

Obiekt zlokalizowany jest w bloku zabudowy śródmiejskiej, przy czym ulica Piłsudskiego w tej części kwartału zabudowy (nr 24-28) zabudowana jest dwoma rzędami budynków, z czego jeden stanowi pierzeję od strony ulicy, drugi to pierzeja od strony podwórza. Budynek PWST znajduje się w pierzei podwórkowej.

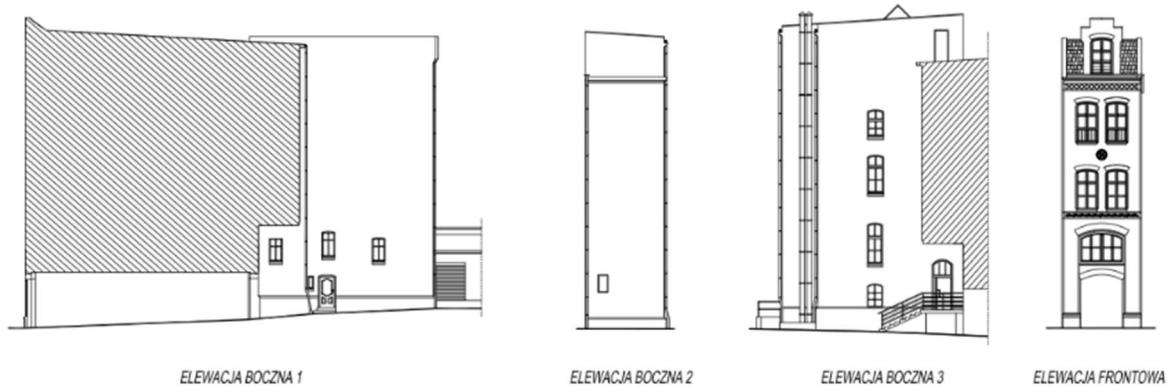
Składa się z trzech niezależnych części, dwóch budynków znajdujących się od strony podwórka i części przylegającej do ulicy Piłsudskiego, zawierającej bramę przejazdową. Obiekt jest częścią wyodrębnioną z kompleksu budynków Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, z którymi bezpośrednio sąsiaduje.

Il. 65 Wnętrze kwartału i funkcje z nim związane – stan istniejący. Opracowanie własne.

W związku z takim położeniem jedynym elementem sygnalizującym istnienie obiektu od strony ulicy Piłsudskiego jest bardzo wąski (3,7m) fragment elewacji zawierający bramę wjazdową (Fot. Ryc).

⁶⁴ „Inwentaryzacja architektoniczna” – marzec 2009 r. - Studio Architektoniczne Nowak -Rygiel, Kraków

Il. 66 Inwentaryzacja architektoniczna. Elewacje frontowa i boczne. Opracowanie: Pracownia projektowa Nowak-Rygiel, Kraków.

Il. 67 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewację frontową i przejazd bramny od strony ulicy Piłsudskiego.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 68 ul. Piłsudskiego 24. Fragment elewacji frontowej.
Autor fot. Daniel Płocica.

Przeście bramne prowadzi do wnętrza kwartału, który pełnił funkcję parkingów, z zachowanymi pomieszczeniami gospodarczymi o zdewastowanej tkance budowlanej.

Zamknięcie kwartału stanowiły ściany budynków czterokondygnacyjnych (od strony północnej i zachodniej), pomieszczenia gospodarcze (od strony południowej) oraz mur wydzielający wnętrze kwartału. Zagospodarowanie wnętrza kwartału było chaotyczne, nieuporządkowane, przypadkowe (Fot.). Zachowane zostały fragmenty zieleni w postaci trawników oraz drzew. Pozostała nawierzchnia była utwardzona.

Il. 69 Inwentaryzacja architektoniczna. Elewacja podwórkowa.
Opracowanie: Pracownia projektowa Nowak-Rygiel, Kraków.

Il. 70 ul. Piłsudskiego 24. Widok wnętrza kwartału na północno-zachodni fragment.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 71 ul. Piłsudskiego 24. Widok wnętrza kwartału na południowy fragment. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 72 ul. Piłsudskiego 24. Widok wnętrza kwartału na północno-zachodni fragment. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 73 ul. Piłsudskiego 24. Fragment wnętrza kwartału.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 74 ul. Piłsudskiego 24. Fragment wnętrza kwartału.
Autor fot. Daniel Płocica.

Wejście główne do budynku PWST, elewacja wejściowa oraz zagospodarowanie terenu z nim związane znajdują się od strony wnętrza kwartału – w części północnej. (Fot). Elewacja wykonana była z cegły klinkierowej (Fot). Nad wejściem znajdowała się dobudowana, otynkowana część ciągu komunikacyjnego pierwszego piętra.

II. 75 ul. Piłsudskiego 24. Widok na przejazd bramny oraz wejście od strony wnętrza kwartału (2010).
Autor fot. Daniel Płocica.

II. 76 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewację od strony wnętrza kwartału (2010). Autor fot. Daniel Płocica.

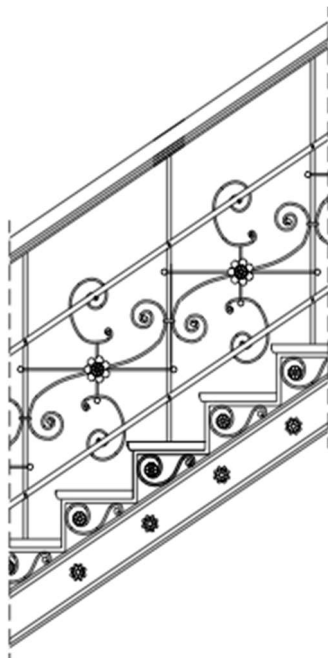
II. 77 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewację od strony wnętrza kwartału (2010). Autor fot. Daniel Płocica.

II. 78 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewację od strony wnętrza kwartału (2010). Autor fot. Daniel Płocica.

11.3.1. Stan istniejący, wnętrza

Wnętrza budynku PWST były się w złym stanie technicznym. Zachowały się jednak oryginalne elementy wyposażenia. Najbardziej wartościowe były balustrady klatek schodowych (Ryc. Fot.) i wieszarowa więźba dachowa nad jednym z segmentów (Fot.).

Il. 79 ul. Piłsudskiego 24. Inwentaryzacja architektoniczna.
Balustrada istniejącej klatki schodowej.
Opracowanie: Pracownia projektowa Nowak-Rygiel, Kraków.

Il. 80 ul. Piłsudskiego 24. Widok na klatkę schodową (2010)
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 81 ul. Piłsudskiego 24. Widok na klatkę schodową (2010)
Autor fot. Daniel Płocica.

II. 82 ul. Piłsudskiego 24. Wnętrze (2010).
Autor fot. Daniel Płocica.

II. 83 ul. Piłsudskiego 24. Wnętrze (2010).
Autor fot. Daniel Płocica.

II. 84 ul. Piłsudskiego 24.
Widok na wnętrze poddasza (2010)
Autor fot. Daniel Płocica.

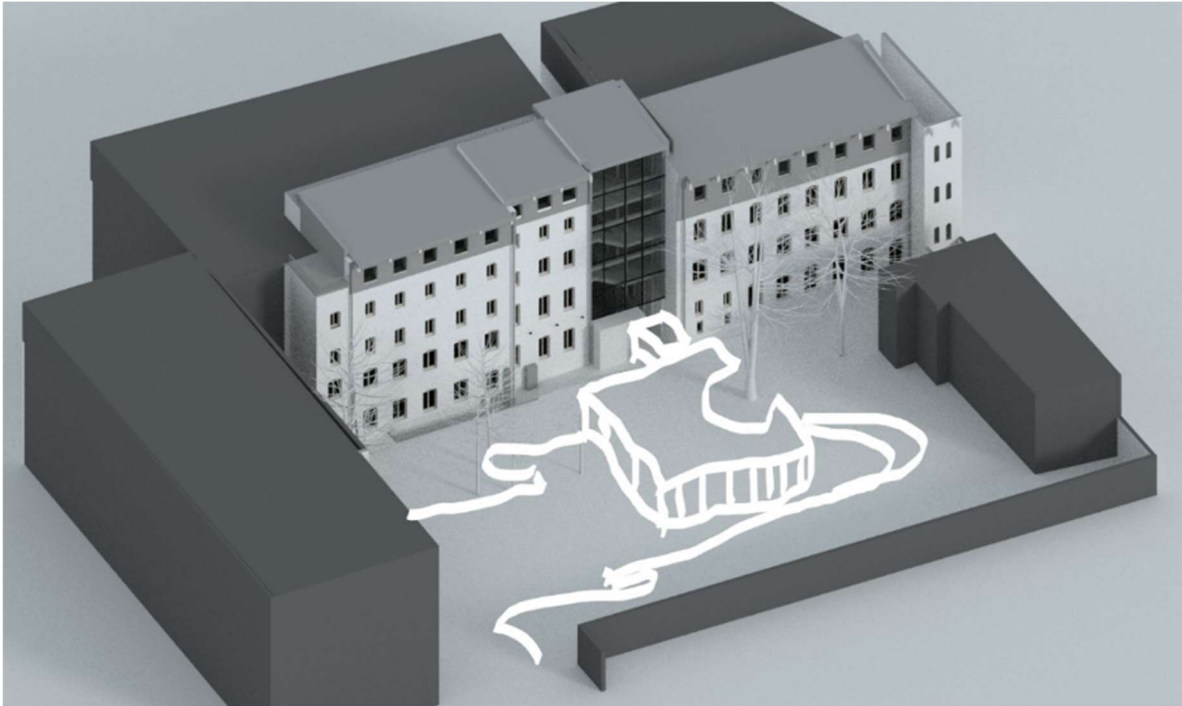

II. 85 ul. Piłsudskiego 24.
Wnętrze (2010). Autor fot. Daniel Płocica.

11.4. Idea

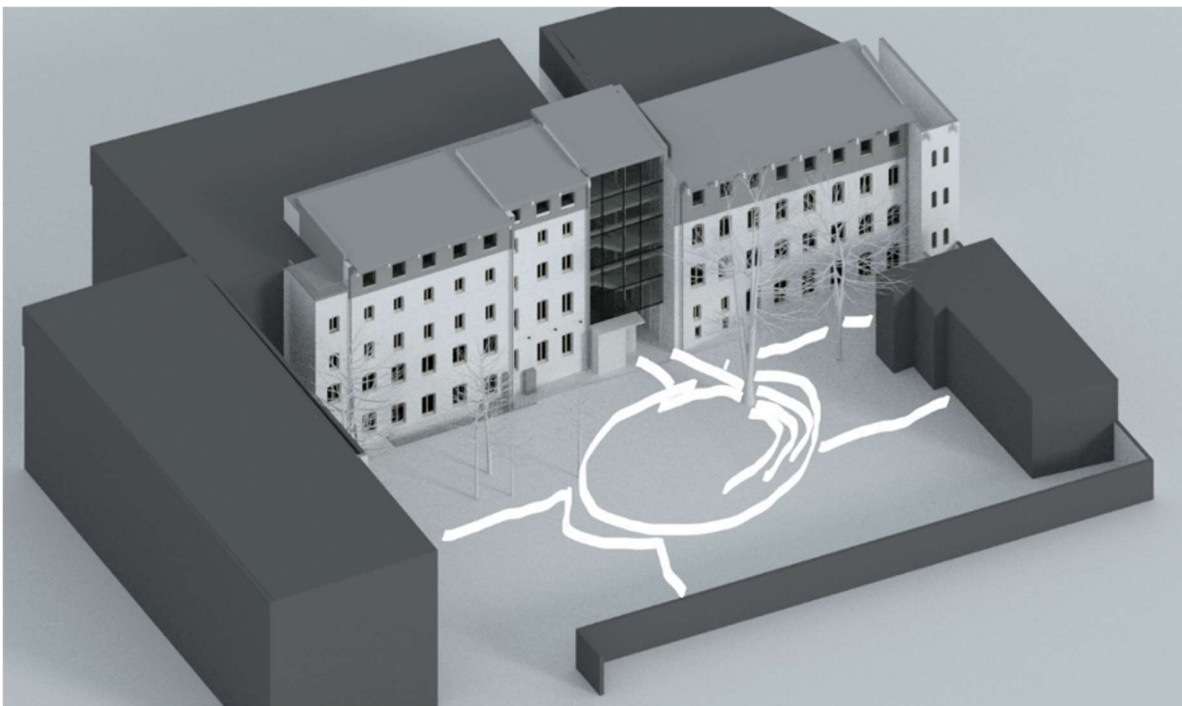
Pierwsza myśl dotycząca przebudowy i zagospodarowania wnętrza kwartału oraz obiektu dotyczyła rozwiązań funkcjonalnych i strukturalnych. Kształtowała się wokół zintegrowania podwórka z zastaną zabudową śródmiejską o charakterze historycznym. Istniejące wejście nie było czytelne, a otaczające elementy wnętrza kwartału nie miały związku z funkcją obiektu. Powstała zatem koncepcja, aby trzy budynki – segmenty budynku PWST – zostały wzbogacone o czwarty, będący łącznikiem pomiędzy pozostałymi (Ryc.):

- poprzez wprowadzenie w nim komunikacji,
- przez zaprojektowanie dwustronnego wejścia integrującego ulicę i wnętrze kwartału,
- z holem wejściowym oraz salą do występów, zagospodarowującą wnętrze kwartału.

Il. 86 Koncepcja wstępna – wprowadzenie dodatkowej kubatury w wnętrzu kwartału.
Opracowanie własne.

Powstało również alternatywne rozwiązanie polegające na zagospodarowaniu wnętrza kwartału sceną letnią, która mogłaby być dowolnie wykorzystywana. Byłaby to propozycja promująca łączenie wnętrza z zewnątrz przez odkrycie funkcji głównej budynku (Ryc.).

Il. 87 Koncepcja wstępna – wprowadzenie sceny letniej w wnętrzu kwartału.
Opracowanie własne.

Równie istotne co rozwiązania funkcjonalne były kryteria formalne, dotyczące warstwy plastycznej. Przyjęto założenie, że obiekt niebanalny w swoim przeznaczeniu powinien eksponować rozwiązania funkcjonalne w swojej formie i strukturze, a wnętrza kwartału przynależne do obiektu powinny wyraźniej te związki wskazywać.

To założenie wpłynęło na decyzje projektowe:

- związane z rozwiązaniami funkcjonalnymi dotyczącymi wnętrza kwartału, w którym dominantą powinna się stać strefa wejścia poprzez uporządkowanie nawierzchni, wyeksponowanie zieleni
- dotyczące sposobu kształtowania wejścia jako czytelnej, jednoznacznej w swej formie oraz propozycjach kolorystycznych strukturze.

Pojawiły się również rozwiązania plastyczne dotyczące elewacji budynku PWST, która miała stać się tłem dla wydarzeń dziejących się we wnętrzu budynku i kwartału oraz dla strefy wejścia, i która miała oddawać klimat i atmosferę związaną z kształtowaniem wnętrza PWST.

Il. 88 Tancerze na czarnym, neutralnym tle. Efekt scenograficzny w zaprojektowanych wnętrzach
Źródło: fot. z materiałów PWST

11.5. Ograniczenia

Podstawowym ograniczeniem przy projektowaniu stał się zapis o służebności wjazdu na posesję dla wszystkich użytkowników wnętrza kwartału, który wymusił zmianę wstępnej koncepcji zakładającej zamknięcie i przeznaczenie całego podcienia dla PWST i wykonanie w tej części holu wejściowego z przejściem na teren wewnętrzny zagospodarowany również dla potrzeb tylko tego jednego użytkownika.

Ta rozbieżność pomiędzy pierwszymi ideogramami, szkicami a zastosowanymi rozwiązaniami w projekcie realizacyjnym stała się impulsem do zastanowienia się nad modelowym rozwiązaniem dla wnętrza kwartałowego, które w przypadku tak nietypowej funkcji powinno skupiać się na jak najlepszym wykorzystaniu kontekstu, zastosowaniu autorskich rozwiązań formalnych i strukturalnych oraz wprowadzeniu indywidualnych obiektów i elementów nadających ostateczny charakter temu miejscu.

11.6. Proces powstawania projektu zrealizowanego

11.6.1. Założenia dotyczące zagospodarowaniu kwartału i przebudowy obiektu

Inwestycja została zrealizowana na działkach nr 148/7 i częściowo 145/7 i 147/7. Obejmowała poza budynkiem PWST powierzchnię wnętrza kwartałowego.

Podczas realizacji projektu zrezygnowano z wcześniejszych koncepcji i idei. Główne przyczyny opisano w pkt. 11.5. Ograniczenia.

Po analizie własności gruntów zachowano koncepcję wykorzystania i wyeksponowania wejścia na teren kwartału. Istotnym ograniczeniem był podział własnościowy i funkcjonalny budynków przylegających do kwartału – uniemożliwiło to całościowe i kompleksowe działania związane z zagospodarowaniem projektowanego mikrownętrza, co szczególnie wpłynęło na stosowane zabiegi formalne i plastyczne organizujące wnętrze.

Prace które udało się zrealizować związane były z aspektem społecznym funkcjonowania kwartału. Dotyczyły uporządkowania przestrzeni poprzez usunięcie starych zabudowań, które pojawiały się wewnątrz kwartału, zaprojektowaniu czytelnego wejścia do budynku PWST oraz wyznaczeniu miejsc parkingowych.

Głównym celem było udostępnienie przestrzeni wnętrza kwartałowego wszystkim użytkownikom i mieszkańcom okalającej zabudowy. Pomimo skomplikowanych regulacji prawnych usunięto z wnętrza kwartału elementy oddzielające, zużyte, które dewaluowały estetycznie przestrzeń, tym samym porządkując miejsce i tworząc w miarę spójny obszar dostępny dla wszystkich towarzyszących funkcji.

11.6.2. Projekt wnętrza kwartału

Wjazd na posesję został zachowany z ulicy Piłsudskiego poprzez bramę przejazdową, a projekt zagospodarowania wnętrza kwartału został zrealizowany fragmentarycznie w odniesieniu do rozwiązań formalnych i plastycznych (teren przylegający do budynku PWST).

BILANS TERENU:

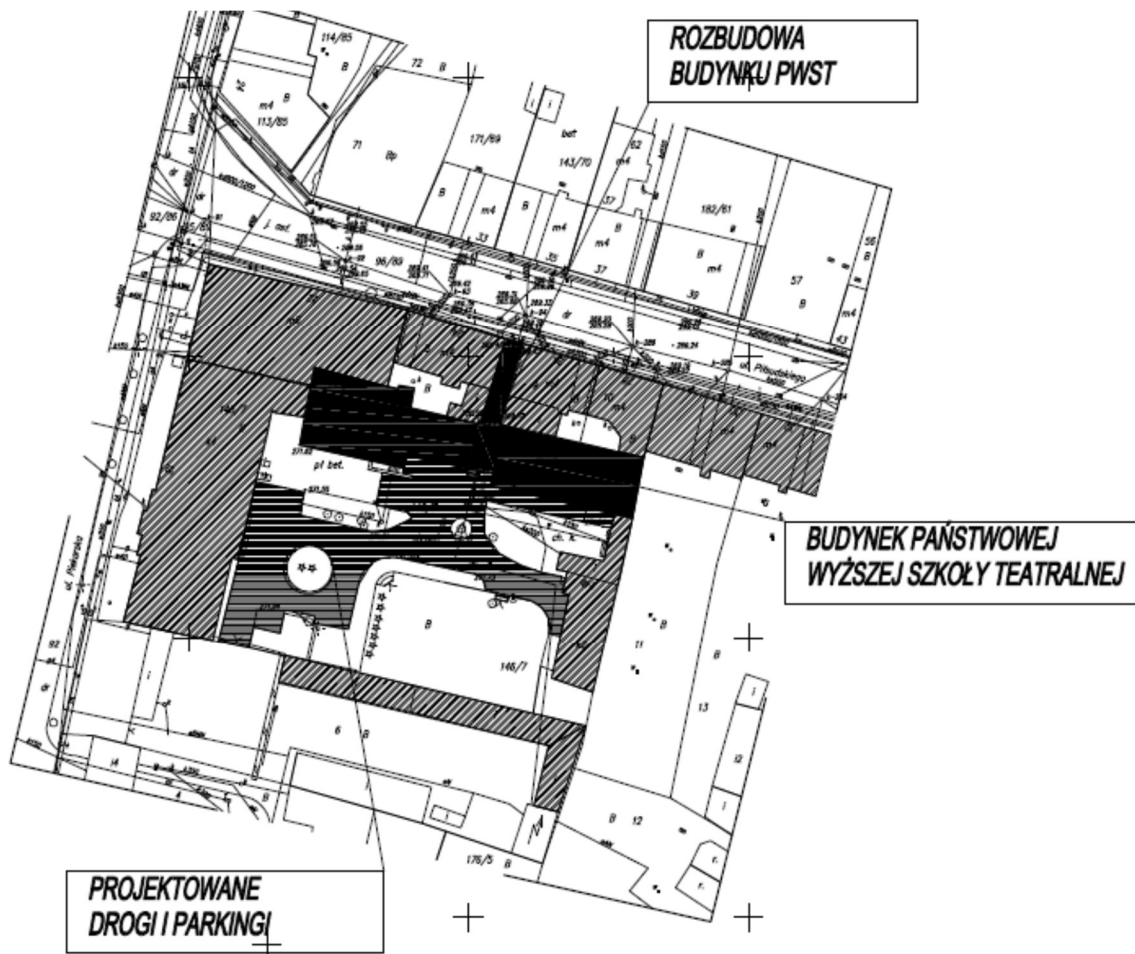
Powierzchnia działki: 1.245,0 m²

Powierzchnia zabudowy (projekt): 744,2 m²

Powierzchnia dróg dojazdowych i parkingów: 483,9 m²

Razem powierzchnia zainwestowana: 1.228,1 m²

Powierzchnia zieleni: 16,9 m²

Il. 89 Projekt zagospodarowania terenu. Opracowanie własne.

Nowymi elementami kreującymi przestrzeń wnętrza kwartału są:

- wejście główne do PWST prowadzące z wnętrza kwartału,
- projektowana, przeszklona klatka schodowa,
- projekt elewacji,
- posadzka w strefie wejścia do PWST,
- elementy małej architektury,
- parking dla pracowników.

Wejście główne do PWST prowadzące z wnętrza kwartału stanowi akcent formalny i plastyczny we wnętrzu. Zaprojektowano je jako charakterystyczną formę, dzięki zaproponowanej strukturze i wykończeniu powierzchni materiałem ceramicznym, nawiązującym do otaczającej zabudowy (Ryc. Fot.).

II. 90 Widok na wnętrze kwartału i wejście do PWST. Opracowanie własne.

II. 91 Widok na wejście do PWST na tle szarej elewacji

II. 92 Widok na wejście do PWST
Autor fot. Daniel Płocica.

Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 93 Widok na wejście do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.

Tłem dla strefy wejścia, ale też strukturą istotną dla nowego wyrazu plastycznego wnętrza kwartału i projektowanego budynku była przeszklona klatka schodowa. Dzieli ona formalnie

budynek PWST na dwa segmenty, ale uczytelnia nowopowstałą komunikację pionową w obiekcie (Ryc.).

Il. 94 Widok na wejście do PWST i przeszkloną klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 95 Elewacja PWST – szara powierzchnia elewacji. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 96 Widok na przeszkloną klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 97 Nowoprojektowana przeszklona klatka schodowa. Autor fot. Daniel Płocica.

Wnętrze kwartału kreuje się poprzez jego elementy ograniczające, czyli ściany. Elewacja PWST została przeprojektowana - w związku z tym zaistniała możliwość stworzenia tła dla istotnych elementów wnętrza kwartału, czyli dla wejścia głównego czy dla nowoprojektowanej, przeszklonej klatki schodowej.

Była to również okazja do zadziałania na zasadzie kontrastu do powierzchni wykonanych z cegły klinkierowej – tak powszechnych w krajobrazie śląskich miast. Głównym powodem dla zaproponowanego rozwiązania formalnego było nawiązanie do funkcji rozgrywających się we wnętrzu budynku. W związku z tym elewacja poddana termoizolacji wykończona została w formie jednolitej, jasno szarej płaszczyzny, zwieńczonej pasem w kolorze grafitowym (wyróżnienie plastyczne nowych elementów w strukturze kwartału – nadbudowy).

W ten sposób stała się ona również tłem dla wydarzeń rozgrywających się we wnętrzu projektowanego kwartału.

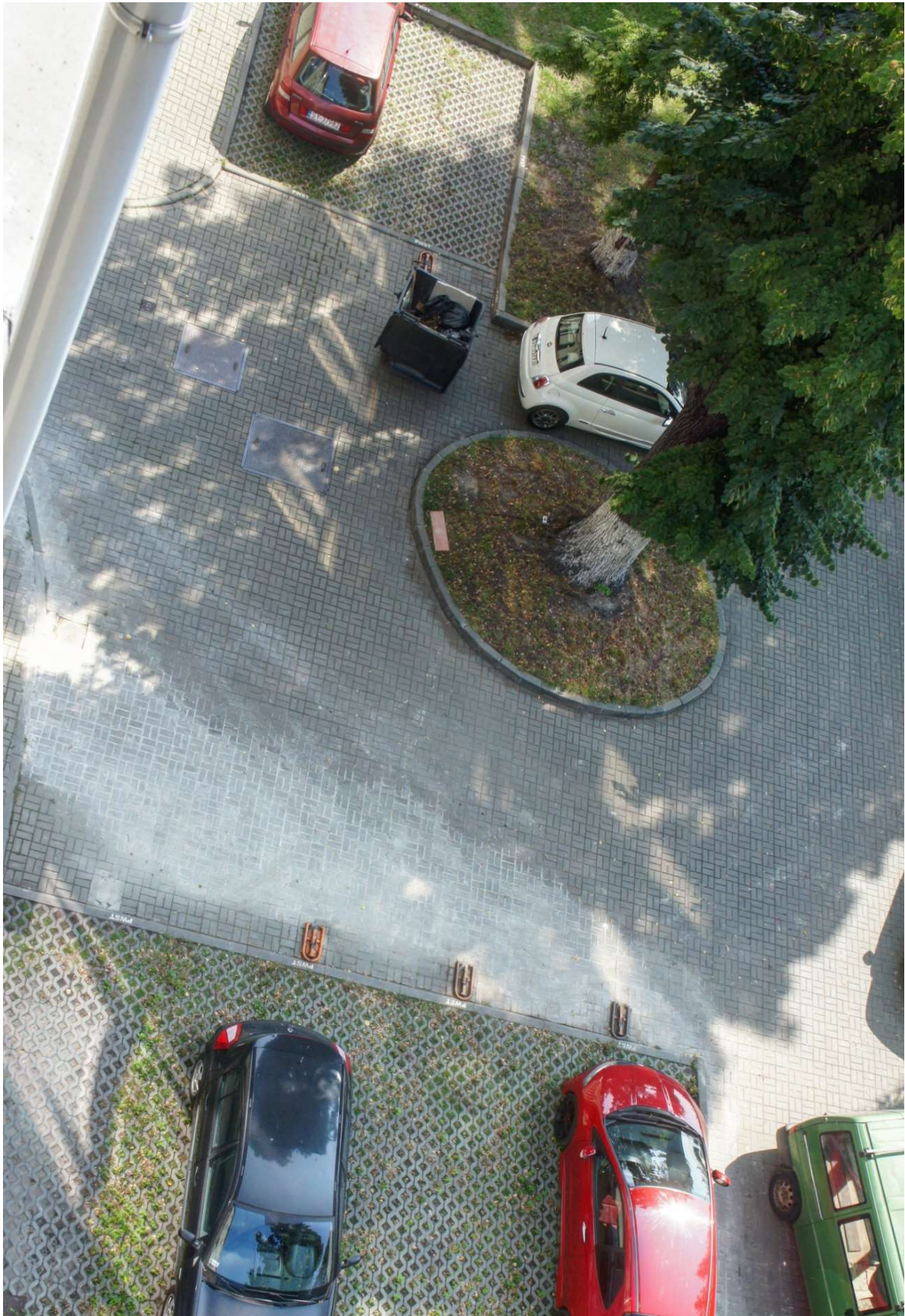
Jak wykazały przeprowadzone badania i analizy istotną rolę dla czytelności, funkcjonalności i właściwego zinterpretowania wnętrza kwartału jest jego podłoga oraz tzw. meble. Problemem był brak możliwości organizacji całego wnętrza – ograniczono się do obszaru związanego z wejściem do PWST.

Nowoprojektowana posadzka stanowi akcent dla wejścia głównego. W projekcie zaproponowano elementy małej architektury: tablice wystawowo-reklamowe, ławki – również na ograniczonej powierzchni.

Pojawiły się także parkingi dla pracowników.

Il. 98 Ławka w strefie wejścia do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 99 Widok zróżnicowanej nawierzchni parkingu dla wykładowców
Autor fot. Daniel Płocica.

11.6.3. Budynek

Il. 100 Widok na wnętrze kwartału z góry. Opracowanie własne.

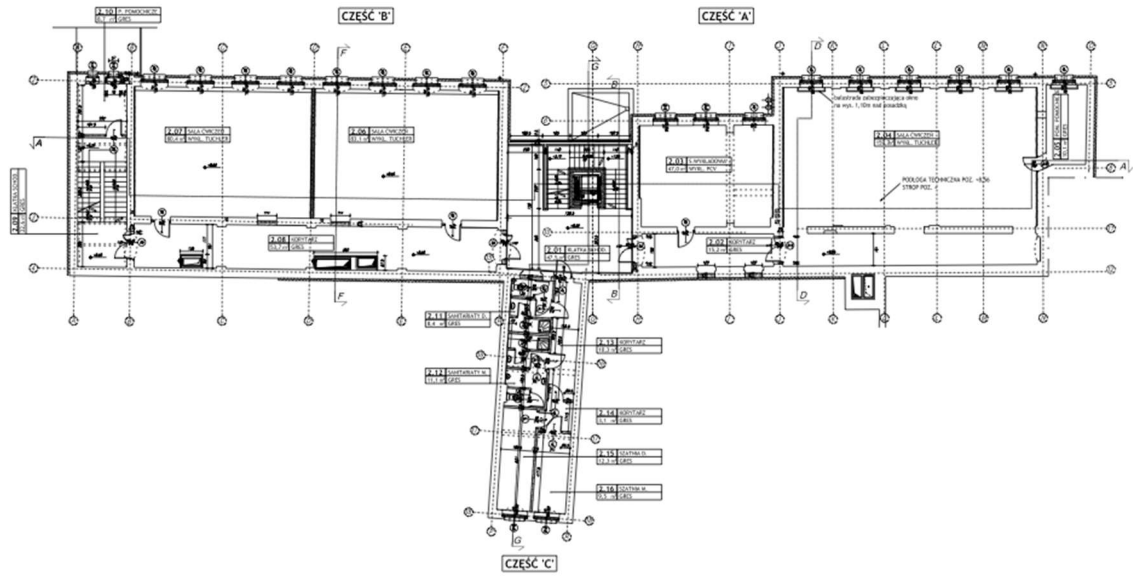
Jak wspomniano we wprowadzeniu do prezentacji projektu w 2008 roku Miasto Bytom przekazało Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Krakowie budynek wraz z przynależnym terenem, położony przy ul. Piłsudskiego 24.

Projekt obejmował przebudowę i rozbudowę budynku Wydziału Teatru Tańca Krakowskiej PWST. W obrębie obiektu zrealizowano następujące zadania:

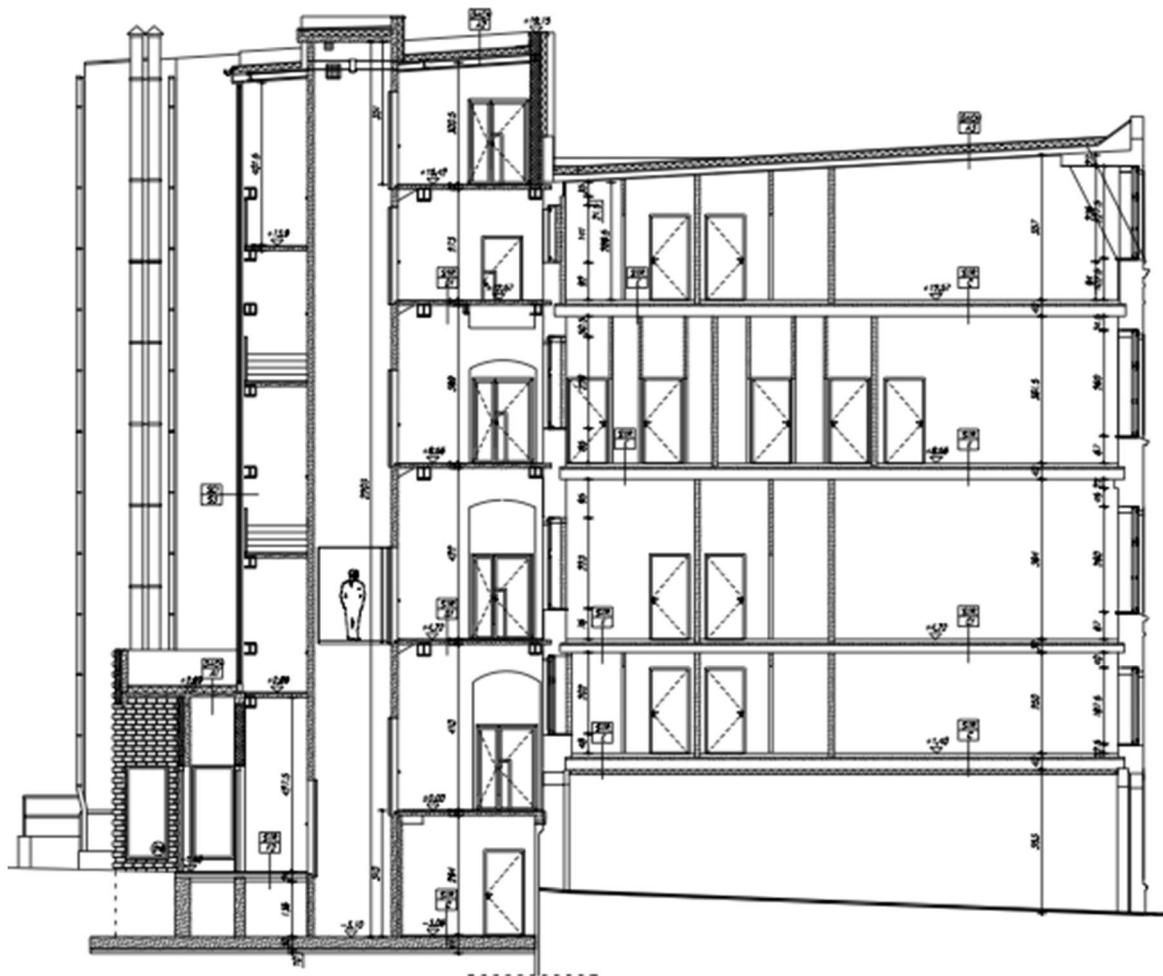
- projekt łącznika pomiędzy budynkami,
- projekt remontu i modernizacji pomieszczeń znajdujących się w budynku,
- projekt wymiany konstrukcji i remontu dachu.

Dane ogólne obiektu:

Powierzchnia całkowita	3522,50 m ²
Powierzchnia użytkowa	2760,00 m ²
Powierzchnia zabudowy	744,20 m ²
Kubatura budynku	13118,00 m ³

II. 101 Rzut 1 piętra. Opracowanie własne.

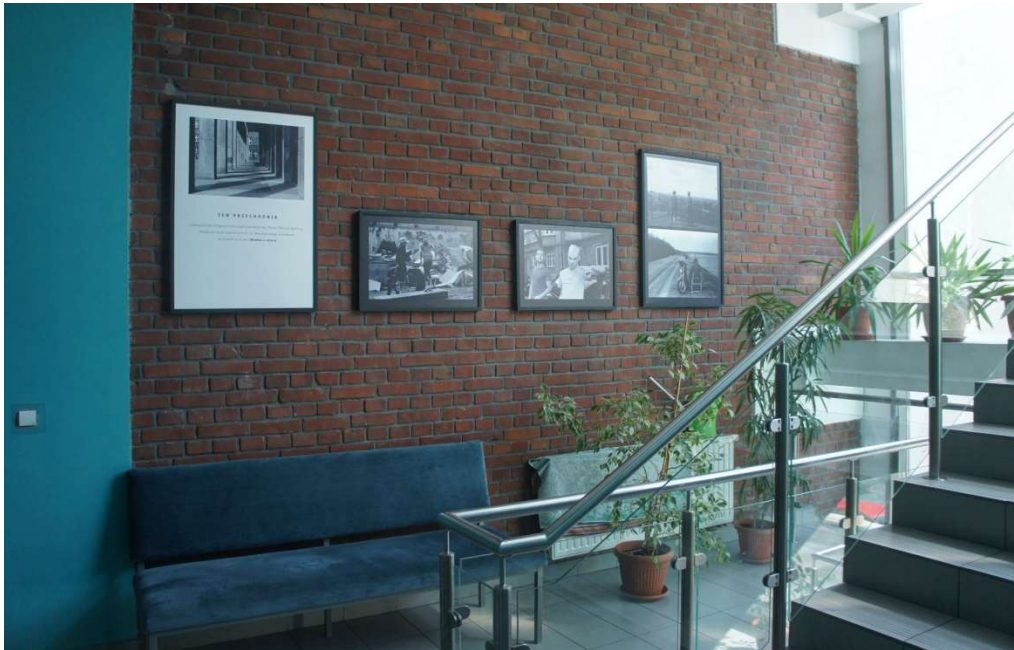

II. 102 Przekrój przez segment C. Opracowanie własne.

Zaproponowano następujący układ funkcji i zakres zmian funkcjonalnych.

Łącznik pomiędzy budynkami (projektowany)

- Wejście główne do obiektu.
- Klatka schodowa łącząca wszystkie poziomy w obiekcie.
- Winda przelotowa dostosowana do przewozu osób niepełnosprawnych (udostępnienie całego budynku dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich).
- Hol z funkcją wystawienniczą.

Il. 103 Hol wejściowy do obiektu PWST. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 104 Hol wejściowy do obiektu PWST. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 105 Hol wejściowy do obiektu PWST – widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.

Piwnice

- Wykorzystanie istniejącej (wykonanej w ostatnich latach) kotłowni gazowej z jej rozbudową (wg proj. instalacyjnych).
- Wykonanie pomieszczeń zaplecza technicznego i pomieszczenia przyłączy.
- Zamknięcie funkcjonalne części piwnicy znajdującej się poza działką inwestora.
- Wykonanie nowego wejścia zewnętrznego do piwnicy.

Parter

- Pozostawienie bez zmian funkcjonalnych części kondygnacji parteru budynku poddanego remontowi w 2008 r., w którego skład wchodzi szatnie, umywalnie, pomieszczenia socjalne i rekreacyjne.
- Pozostawienie sali gimnastycznej z przebudową jej zaplecza.
- Zlokalizowanie biblioteki z czytelnią w części budynku B.
- Zlokalizowanie stanowiska portiera przy wejściu głównym.
- Nowy układ toalet, z wyodrębnieniem toalety dla osób niepełnosprawnych.

I piętro

- Zlokalizowanie 3 sal ćwiczeń wyposażonych w podłogę typu Akusta z wykładziną wierzchnią przystosowaną do tańca, ekrany akustyczne i oświetlenie typu teatralnego.
- Zlokalizowanie pomieszczeń administracyjnych i sali wykładowej (ew. Sali Rady Wydziału).
- Zaprojektowanie toalet dla pracowników i pomieszczeń porządkowych.

Il. 106 Widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 107 Widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 108 Widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.

II piętro

- Zlokalizowanie 3 sal ćwiczeń wyposażonych w podłogę typu Akusta z wykładziną wierzchnią przystosowaną do tańca, ekrany akustyczne i oświetlenie typu teatralnego.
- Zlokalizowanie sali wykładowej.
- Zaprojektowanie szatni i sanitariatów dla studentów.

III piętro

- Zlokalizowanie 2 sal ćwiczeń wyposażonych w podłogę typu Akusta z wykładziną wierzchnią przystosowaną do tańca, ekrany akustyczne i oświetlenie typu teatralnego.
- Zlokalizowanie sali wykładowej.
- Zlokalizowanie 2 pomieszczeń garderób teatralnych.
- Zaprojektowanie toalet i pomieszczeń porządkowych.

Poddasze (część A)

- Zlokalizowanie pomieszczenia wentylatorowni.
- Część hotelowa mieszcząca 5 pokoi gościnnych z łazienkami.

11.6.4. Wnętrza

Główną wytyczną formalną wnętrz związanych z nauką w PWST była przyjęta kolorystyka, która miała stanowić wyraziste tło dla wydarzeń rozgrywających się w ramach pracy, ćwiczeń, prób i występów.

Wnętrza w budynku zaprojektowano zgodnie z programem funkcjonalno-użytkowym jako proste w swojej formie sale wykładowe, przypominające pokoje spotkań, ze swobodnie ustawionymi elementami wyposażenia (krzesła). Wykłady i zajęcia miały mieć charakter kameralny (dla niewielkich grup studentów – około 10 osób), skłaniający do swobodnej rozmowy i dyskusji o sztuce.

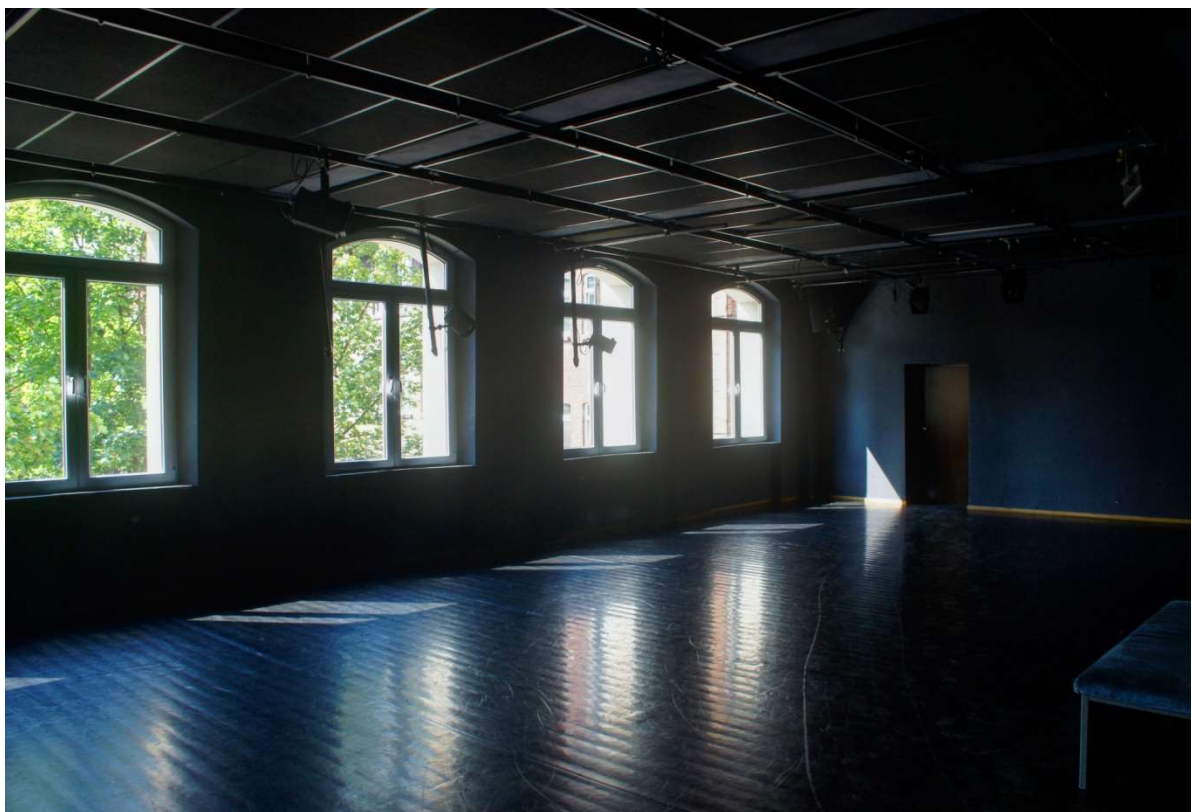
Przeciwieństwem sal wykładowych są sale ćwiczeń – przestrzenie rozległe kubaturowo, dające swobodę ruchu i ćwiczeń. Miejsca te musiały być przygotowane pod zmienne scenografie tworzone za pomocą zróżnicowanego tworzywa: przegród ściennych, tkanin, światła i elementów wyposażenia dopasowanych do wydarzenia dziejącego się na scenie.

Dominująca koncepcja kolorystyczna to:

- kolor czarny i drewno sosnowe w salach ćwiczeń - ciemno szare, czarne ściany w połączeniu z naturalnym materiałem drewna miały sprzyjać skupieniu, a także przyspieszać proces oderwania się od otaczającego świata zewnętrznego (por. fot. II 106-111);
- kolor niebieski (zaczepnięty jako inspiracja z krakowskiego budynku PWST) i duże fragmenty oryginalnych ścian ceglanych w części komunikacyjnej budynku (por. fot. II 112-113);
- kolor biały w salach wykładowych i pomieszczeniach administracyjnych (por. fot. II 114).

Il. 109 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 110 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 111 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 112 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.

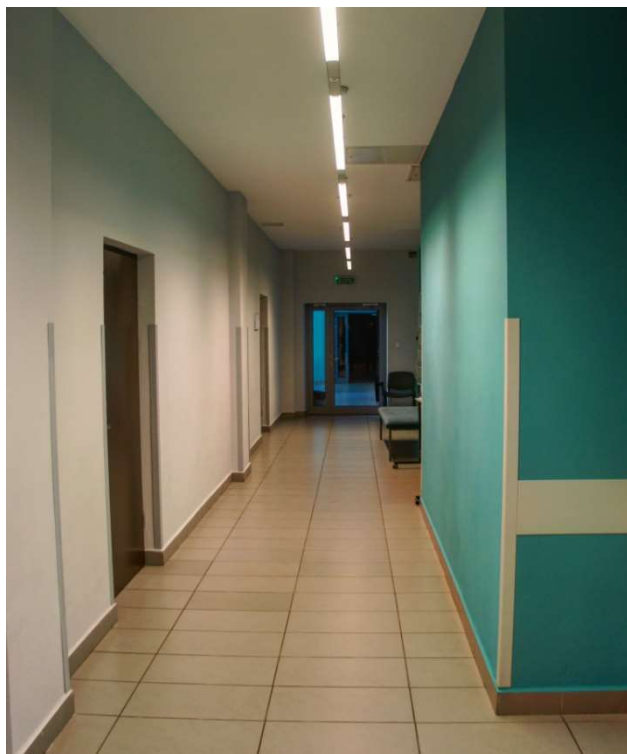

Il. 113 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 114 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.

- kolor niebieski (zaczerpnięty jako inspiracja z krakowskiego budynku PWST) i duże fragmenty oryginalnych ścian ceglanych w części komunikacyjnej budynku

Il. 115 Wnętrza PWST - komunikacja.
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 116 Wnętrza PWST – komunikacja
Autor fot. Daniel Płocica.

- kolor biały w salach wykładowych i pomieszczeniach administracyjnych.

Il. 117 Wnętrza PWST – sala wykładowa. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 118 Wnętrze sali ćwiczeń. Opracowanie własne.

Il. 119 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.

11.6.5. Analiza zrealizowanego projektu opracowanym narzędziem badawczym

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto

Bytom

Adres

Ul. Piłsudskiego 24

Współrzędne geograficzne

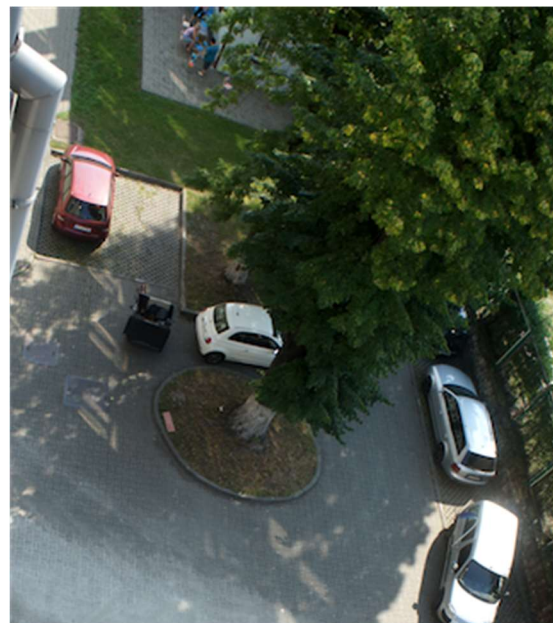
50°20'58.90"N 18°55'10.40"E

Użytkownik

Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie – Zamiejscowy Wydział Teatru Tańca

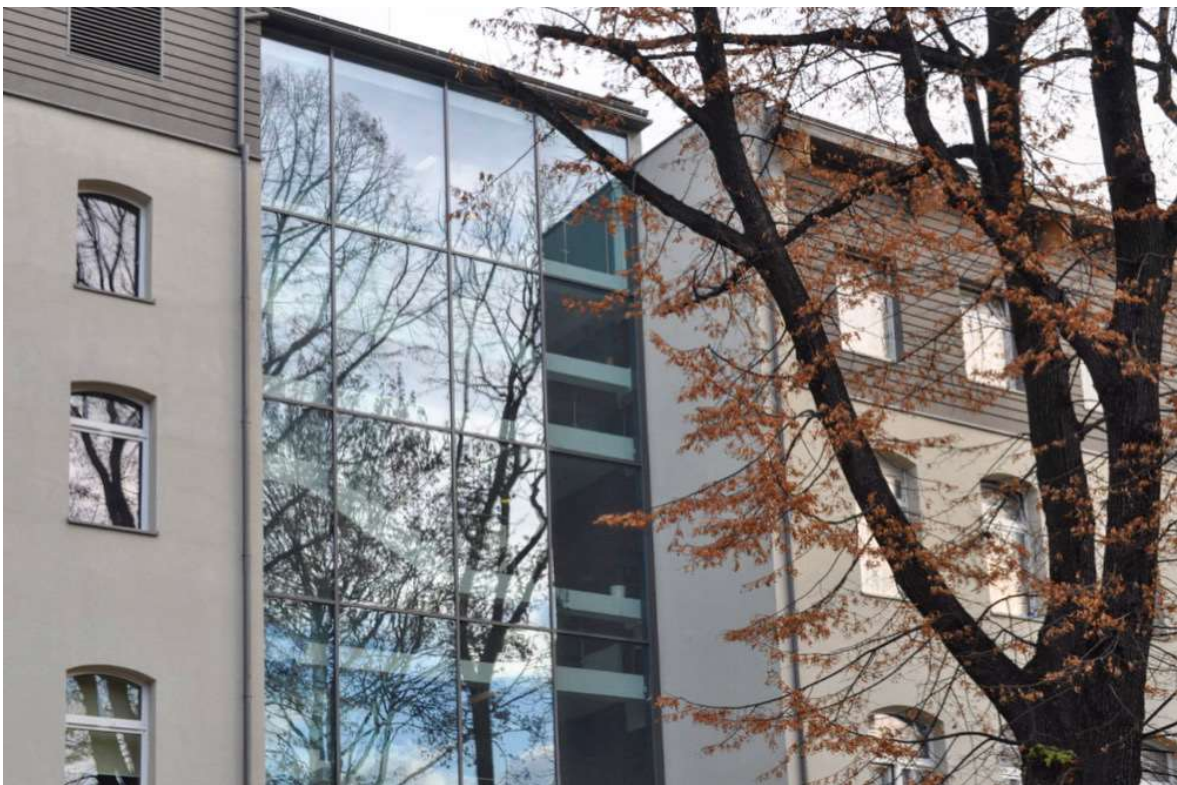
Il. 120 Widok na wejście do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 121 Widok na wnętrze kwartału z góry, do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 122 Widok elewacji we wnętrzu kwartału
Autor fot. Daniel Płocica.

Il. 123 Widok elewacji PWST
Źródło: <http://kulturalnybytom.pl/news/details/864>

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	stare miasto
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z ulicą przez bramę wejściową
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczna kamienica i jej oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zagospodarowania wnętrza	połowa XIX wieku / rok 2012
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	budynek użyteczności publicznej

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	1900 m ² , 12 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	powierzchniowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	rozproszona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	twórcza kontynuacja
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

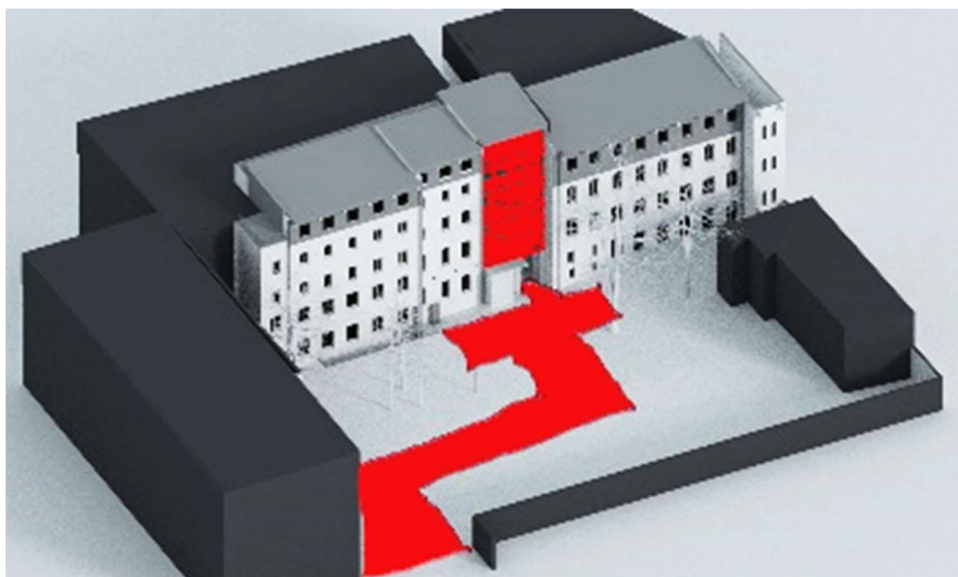
krawędź, droga, brama	wytyczone ciągi piesze
-----------------------	------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	tynk, beton
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	ceglasty, biały, szary

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka z kostki brukowej betonowej
Ściany	tynk, cegła
Przekrycie	brak
Meble (elementy wolnostojące)	ławki
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	tablice reklamowe
Zieleń	drzewa, krzewy
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 124 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Opracowanie własne.

11.6.6. Wnioski

Prezentowany projekt wnętrza kwartałowego wraz z budynkiem PWST w Bytomiu zlokalizowany w zabudowie śródmiejskiej został funkcjonalnie związany z otaczającą przestrzenią publiczną.

W obrębie wnętrza kwartału działania twórcze związane z zagospodarowaniem tzw. posadzki zostały zredukowane i dotyczyły uporządkowania jej części w strefie wejścia do PWST oraz wyposażenia w podstawowe meble – ławki. Zachowano istniejącą zieleń – drzewo stanowiące punkt formalnie ważny dla wnętrza całości kwartału. Udało się częściowo usystematyzować wnętrze kwartału poprzez prawidłową organizację wejścia i stworzenie bramy – wejścia do budynku PWST. Ściany projektowanego obiektu wyróżniono plastycznie z otaczającej zabudowy poprzez utworzenie jednolitej, mocnej w swoim wyrazie szarej powierzchni – w

celu skonstrastowania wobec zastanej struktury, wyróżnienia funkcji w zabudowie kwartałowej i stworzenia tła dla wydarzeń, które mogłyby się rozgrywać we wnętrzu kwartału. Prawidłowe kształtowanie wnętrza urbanistycznych:

- w pełni wykorzystuje istniejącą infrastrukturę,
- podkreśla urok i inspiratorską rolę obiektów istniejących, a także łączy życie z przejawami działalności architektonicznej minionych pokoleń,
- wiąże wnętrza urbanistyczne z pozostałą tkanką urbanistyczną.

Przyjęta strategia projektowa nie była w pełni zadowalająca dla Autorów z powodu utrudnień w działaniu twórczym w obrębie wnętrza kwartału. Satysfakcjonująca była praca dotycząca wnętrza budynku PWST.

11.7. Model teoretyczny

Idea budynku dla Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej - obiektu o specyficznej, rzadko spotykanej funkcji była szczególnie ważna. Krótki okres opracowywania koncepcji architektonicznej ale także ograniczenia wynikające z zapisu o służebności wjazdu na posesję dla wszystkich użytkowników wnętrza kwartału spowodował, że ograniczono spekulacje projektowe. Opisywana wcześniej pierwsza idea, skupiająca się wokół zintegrowania podwórka z zastaną zabudową śródmiejską oraz nietypową funkcją PWST wydaje się ważna do dzisiaj i może stanowić podstawę do opracowania modelu teoretycznego całości i podjęcia próby zobrazowania spekulacji projektowych zgodnych z zamierzeniami twórczymi.

Model teoretyczny ma tę przewagę nad projektem realizacyjnym, że można w nim pominąć (odrzuć) te uwarunkowania, które wypaczają wstępną koncepcję oraz w sposób swobodny operować wskazanym powyżej narzędziem projektowym.

11.7.1. Główna idea przyjęta podczas kształtowania modelu teoretycznego wnętrza kwartału

Następujące aspekty wydają się tu najistotniejsze i wyróżniające ten obiekt wśród innych:

- położenie budynku nierozdzielnie związane z wnętrzem kwartału zabudowy,
- zagospodarowanie całego wnętrza kwartału na potrzeby PWST z otwarciem podwórka również dla innych użytkowników.

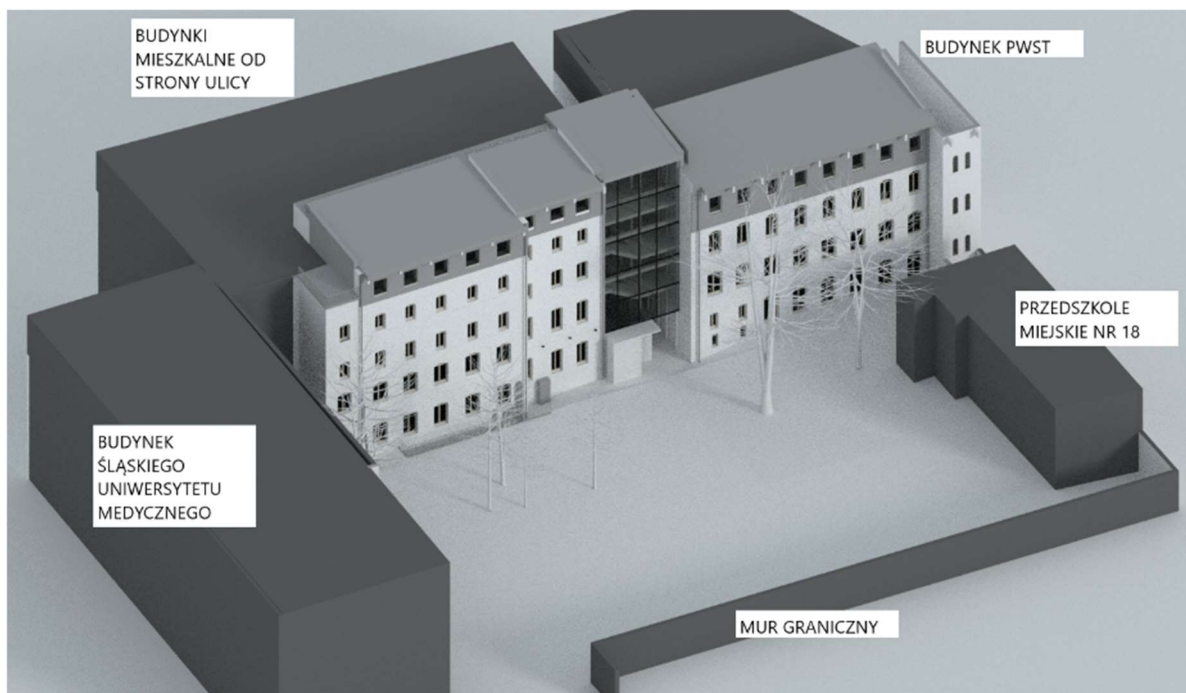
11.7.2. Narzędzia projektowe wykorzystane do odnowienia wnętrza kwartału i kreowaniu tożsamości miejsca

We wcześniejszych rozważaniach zwrócono uwagę na istotną rolę czynników składających się na kanon miejsca. W przedstawianym modelu teoretycznym wykorzystano działania kreacyjne i narzędzia projektowe wykorzystywane do odnawiania wnętrza kwartałów.

Kontekst

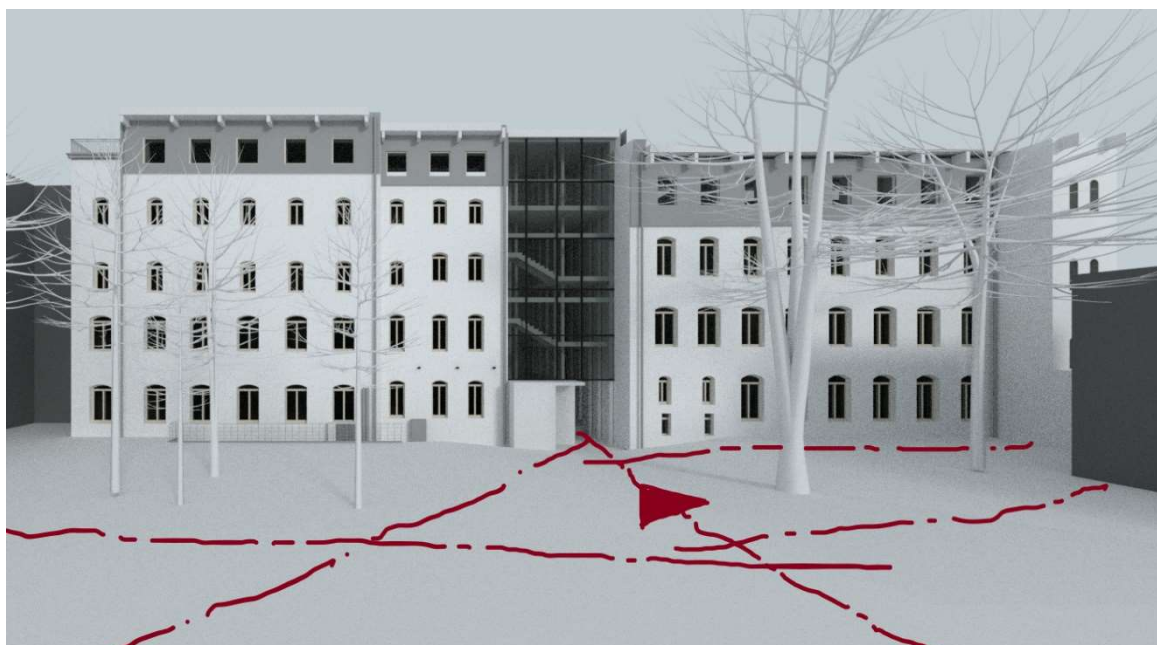
Projektowane wnętrza kwartału powinny być mocno związane z wyróżniającą się funkcją PWST – w ten sposób zmieni się i ponownie aktywuje przestrzeń wnętrza kwartału oraz wpłynie w istotny sposób na otoczenie, a nawet wizerunek miasta. Jest to możliwe tylko poprzez zagospodarowanie całego wnętrza kwartału na potrzeby PWST z równoczesnym otwarciem dla innych użytkowników.

Istniejąca struktura zawiera wiele funkcji, które wpływają na analizowane wnętrza – na jego kolejne warstwy konstrukcji.

Il. 125 Schemat pokazujący funkcje związane z wnętrzem kwartału. Opracowanie własne.

W prawidłowym kształtowaniu wnętrza kwartału istotne jest także łączenie przestrzeni z otoczeniem: analiza związków ze światem zewnętrznym (przejścia, bramy), ale także rozważanie osi, widoków, które mogą nawiązywać relacje z elementami wnętrza i jego otoczenia (Ryc.)

Il. 126 Schemat pokazujący osie wyjść z budynków otaczających kwartał i oś bramy prowadzącej w kierunku ulicy Piłsudskiego. Opracowanie własne.

Uwarunkowania środowiskowe sprzyjają włączeniu wnętrza kwartału w działania PWST – przestrzeń jest zamknięta ścianami okalającej zabudowy, dobrze nasłoneczniona

z elementami zacieniającymi (budynki oraz istniejąca zieleń) oraz odizolowana od hałasów ulicy i miasta.

Istotne jest zabezpieczenie przed wiatrem i deszczem - z tego też powodu w modelu teoretycznym istotną rolę odgrywa nowoprojektowana scena zamknięta w kubicznej formie.

Czas powstania zabudowy (przełom XIX-XX wieku) mówi wiele o pierwotnych funkcjach wnętrza kwartału, które pełniło rolę podwórek, zaplecza gospodarczego dla funkcji dziejących się w otaczającej zabudowie. Moment nadania nowej, istotnej roli projektowanej przestrzeni podniesie rangę miejsca.

W związku z tym decyzja o przeznaczeniu projektowanego wnętrza kwartału na funkcje towarzyszące PWST wydaje się uzasadniona - wpływa ona na jego nową organizację.

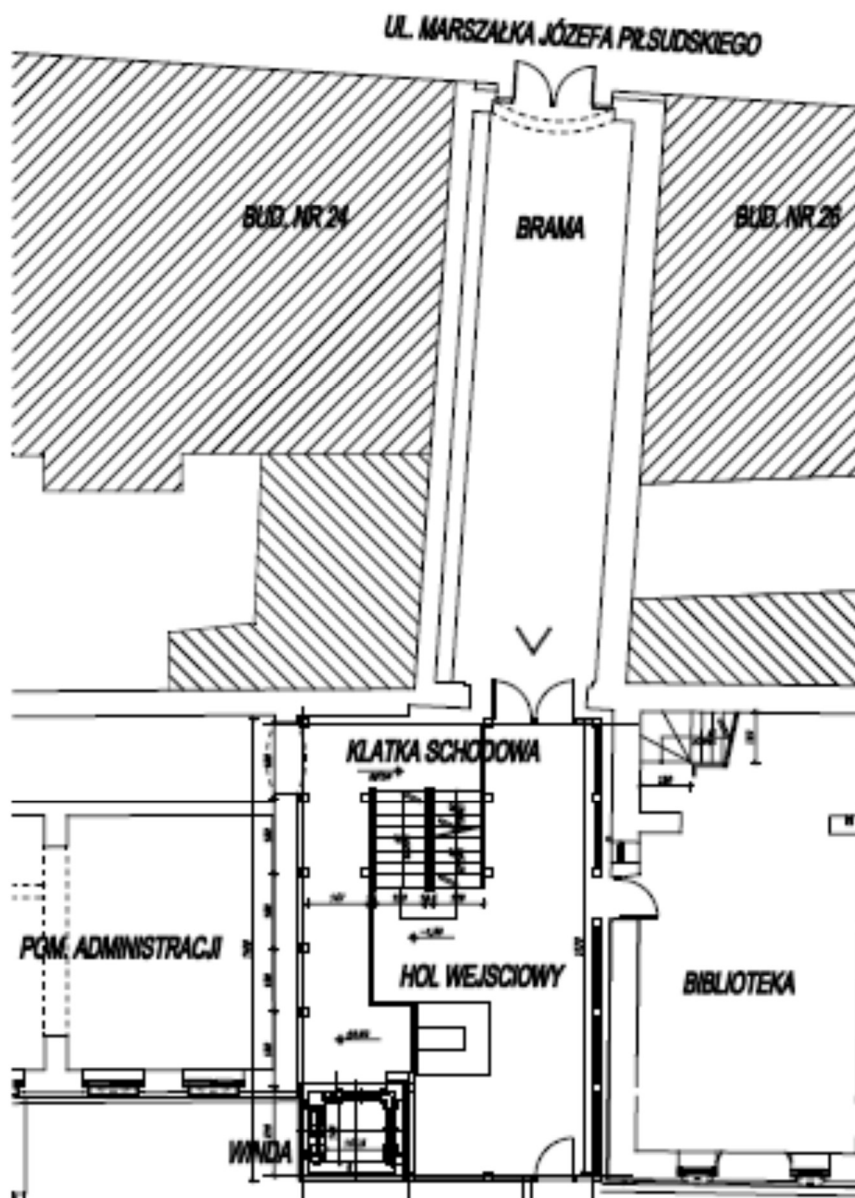
Forma i struktura

Organizacja wnętrza kwartału wymaga określenia silnych i słabych stron projektowanej przestrzeni.

Do zalet można zaliczyć odpowiednie proporcje wnętrza kwartału pozwalające na wprowadzenie nowych elementów i realizację potrzeb zróżnicowanej grupy użytkowników, z nadrzędną rolą PWST. Skala nie jest monumentalna – pomimo otoczenia składającego się z kilkukondygnacyjnych budynków jest skalą ludzką poprzez wprowadzone podziały na elewacjach i różnice w ukształtowaniu otaczających form.

Słabą stroną jest skomunikowanie wnętrza kwartału z otoczeniem - ogranicza to w rzeczywistości możliwości reorganizacji strefy wejścia do PWST. Jednak w modelu teoretycznym możliwe jest przyjęcie założenia, że przejazd bramny zostanie włączony w strukturę budynku PWST.

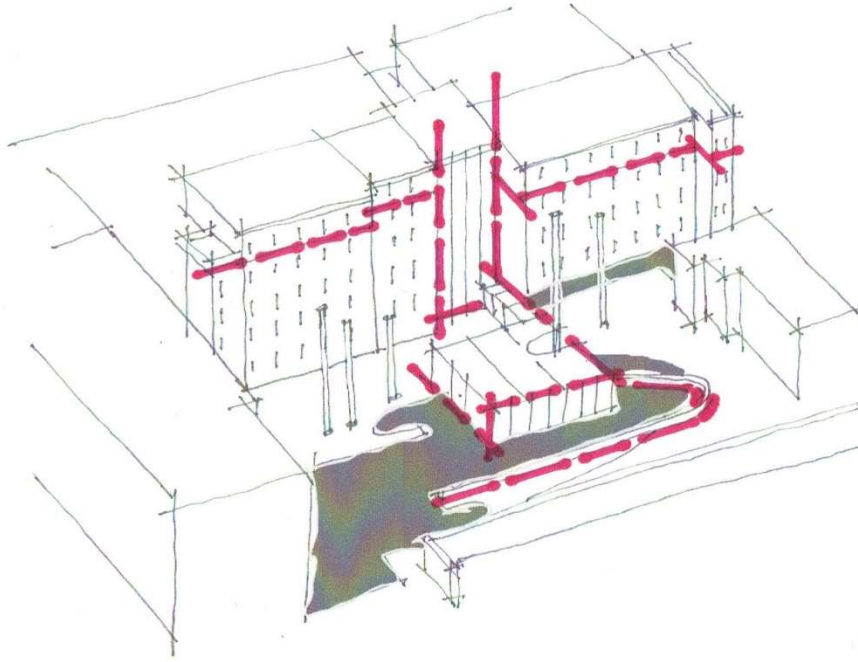
Projektowana przestrzeń jest uporządkowana, zwarta, powierzchniowa.

Il. 127 Schemat holu wejściowego. Opracowanie własne.

Proponowane zmiany we wnętrzu w modelu teoretycznym ukierunkowane są na tzw. twórczą kontynuację realizowaną poprzez brak zmian w zasadniczym układzie elementów domykających wnętrze kwartału i wprowadzenie nowej formy w centralnym punkcie placu. Elewacje okalającej zabudowy powinny być poddane rekonstrukcji (z zachowaniem pierwotnej struktury ścian) poza obiektem PWST, którego ściany mają stanowić jednolite tło dla wydarzeń rozgrywających się we wnętrzu kwartału oraz powinny podkreślać rangę tego obiektu. W związku z tym zrealizowane rozwiązanie projektowe polegające na wykończeniu elewacji PWST w kolorach szarości może być przyjęte również w modelu teoretycznym.

Elementami organizującymi wnętrze kwartału w prezentowanej koncepcji będą przede wszystkim drogi - czyli nowoprojektowane ciągi piesze oraz krawędzie pomiędzy płaszczyznami domykającymi wnętrze kwartału

Il. 128 Schemat układu dróg i krawędzi pomiędzy płaszczyznami istotnymi dla wnętrza kwartału.
Opracowanie własne.

Istotnym zabiegiem projektowym będzie zachowanie i podkreślenie autentycznych elementów – w tym wypadku są to przede wszystkim ceglane powierzchnie ścian, które nadadzą charakter wnętrzu i będą odpowiednim kontrapunktem dla odnowionej elewacji PWST (Fot.).

Il. 129 Widok z okien PWST na zabudowę otaczającą wnętrze kwartału. Autor fot. Daniel Płocica.

Do nowoprojektowanych elementów zaliczają się powierzchnie podłogi, które uzupełnione będą w ciągu piesze wyposażone w miejsca do siedzenia, relaksu, ale także obserwacji wydarzeń rozgrywających się w przestrzeni wnętrza kwartału.

Szara elewacja PWST stanowić ma tło dla projektowanego letniego pawilonu tańca, który ma się stać centralnym punktem wnętrza kwartału.

Zastosowane materiały powinny mieć wysoki współczynnik oddawania światła w celu jak najlepszego jego wykorzystania. Faktury matowe, pozwalające uniknąć efektu olśnienia, kolorystyka ciepła, naturalna w celu skonstrastowania z industrialnym charakterem miasta.

Obiekty i elementy

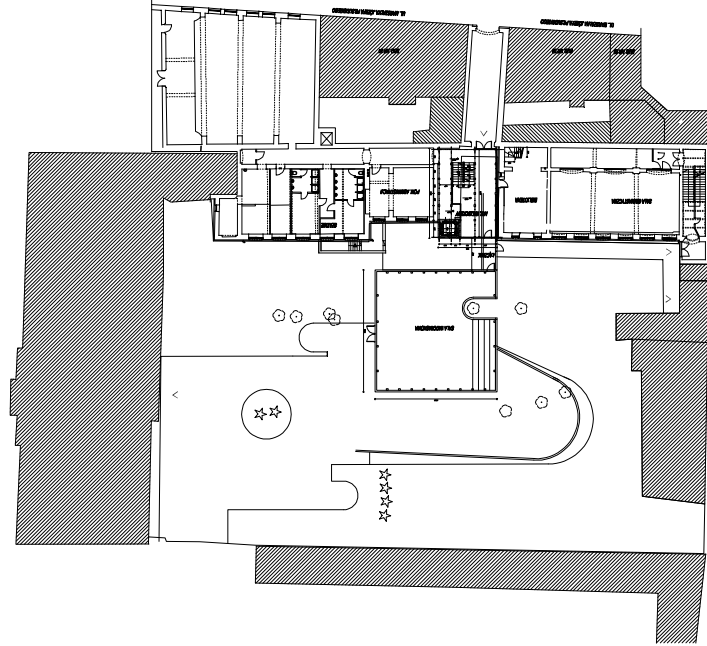
Detale urbanistyczne stanowić będą o atrakcyjności wnętrza kwartału, a szczególnie o poczuciu komfortu. Ułatwiają orientację, często także identyfikację, ochronę bezpieczeństwa i komfortu, stwarzają warunki dla odpoczynku. Są bliskie, łatwo dostępne, kontakt z nimi jest bezpośredni.

Proponowane detale urbanistyczne w modelu teoretycznym wnętrza kwartału można podzielić na trzy kategorie:

- utylitarne: nawierzchnie chodników, siedziska, osłony w postaci zieleni, konstrukcje na pnącza,
- dekoracyjne i symboliczne: mury lub rzeźby, które można wprowadzić w projektowaną przestrzeń w nawiązaniu do obszarów sztuki,
- informacyjne: tablice, szyldy konieczne do prawidłowej identyfikacji elementów i funkcji znajdujących się we wnętrzu kwartału.

Istotny jest również wpływ wnętrza budynku (sal ćwiczeń dla studentów) na rozwiązania formalne wnętrza kwartału: sale ćwiczeń o dużej powierzchni i wysokości, o czarnych ścianach, sufitach i posadzkach z olejowanych desek. Takie wnętrza tworzą właściwe tło dla przedstawień teatralnych i tanecznych.

Podsumowując, wnętrze kwartału powinno tworzyć klimat dla szkoły artystycznej, a jednocześnie spełniać rolę szerokiego wejścia do obiektu, letniej sali tańca (sali pod gwiazdami), zielonego podwórka przeznaczonego dla studentów ale też użytkowników otaczającej zabudowy (piękne stare drzewa) oraz integralnie łączyć się z obiektem.

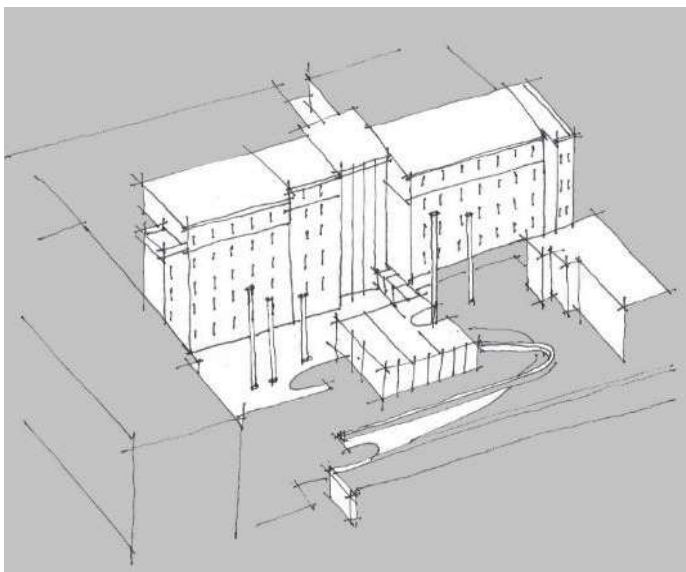

Il. 130 Rzut parteru budynku wraz z zabudową wnętrza kwartału w ujęciu modelowym.
Opracowanie własne.

11.7.3. Analiza modelu teoretycznego opracowanym narzędziem badawczym

INFORMACJE OGÓLNE

Miasto	Bytom
Adres	ul. Piłsudskiego 24
Współrzędne geograficzne	50°20'58.90"N 18°55'10.40"E
Użytkownik	Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie – Zamiejscowy Wydział Teatru Tańca

Il. 131 Widok wnętrza kwartału. Autor Daniel Płocica

KONTEKST

Lokalizacja: otoczenie	stare miasto
Lokalizacja w stosunku do ulicy (autonomia wnętrza)	kontakt z ulicą przez bramę wejściową
Uwarunkowania miejscowe	otoczenie stanowią XIX-wieczna kamienica i jej oficyny
Czas powstania: kwartału, budynku / zagospodarowania wnętrza	połowa XIX wieku / -
Użytkownicy (usługi, mieszkania) / funkcja	budynek użyteczności publicznej

FORMA I STRUKTURA

Organizacja wnętrza:

- powierzchnia, wysokość	1900 m ² , 12 m
- proporcje	wydłużony prostokąt
- wymiarowość (punktowy, liniowy, powierzchniowy, bryłowy)	bryłowy
- złożoność (uporządkowanie / nieuporządkowanie)	uporządkowanie
- zwartość (skupiona / rozproszona)	skupiona
- kierunkowość (pion / poziom / pochyłość, pionowo-pozioma)	pionowo-pozioma

Zmiany we wnętrzu (strategia projektowa):

- naśladownictwo układu i formy (historyzm)	
- naśladownictwo układu, nowa forma (twórcza kontynuacja)	kontrast
- nowy układ i forma (kontrast)	

Elementy organizujące wnętrze:

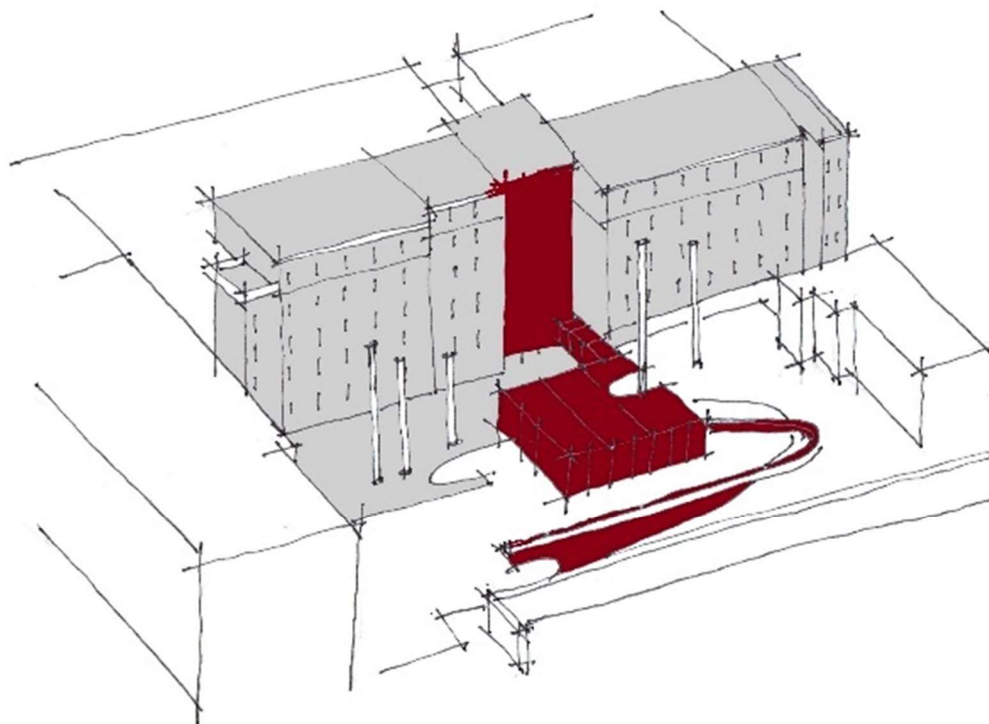
krawędź, droga, brama	wytyczone ciągi piesze
-----------------------	------------------------

Szata architektoniczna:

- autentyczne elementy	tak
- nowoprojektowane elementy	tak
- materiały	szkło, tynk, beton
- faktura	niejednolita
- kolorystyka	ceglasty, biały, szary

OBIEKTY I ELEMENTY

Podłoże	posadzka z kostki brukowej betonowej
Ściany	szkło, tynk, cegła
Przekrycie	częściowe
Meble (elementy wolnostojące)	ławki
Elementy uwiązłe (detale, reklama)	tablice reklamowe, siedziska wykorzystujące naturalne różnice poziomów w terenie
Zieleń	drzewa, krzewy
Oświetlenie – naturalne / sztuczne	naturalne i sztuczne

Il. 132 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.
Opracowanie własne.

12. Wnioski

Po przeprowadzeniu analiz przy użyciu stworzonego narzędzia badawczego w zakresie zrealizowanego projektu: *Przebudowa i rozbudowa budynku Wydziału Teatru Tańca Krakowskiej PWST wraz z zagospodarowaniem strefy wejściowej na potrzeby zamiejscowego Wydziału Teatru Tańca* oraz modelu teoretycznego można przedstawić następujące wnioski:

1. W kreacji przestrzennej wiodącą rolę pełni idea (projektowa), bez której architektura traci wyraz, charakter oraz siłę oddziaływania stając się wyłącznie procesem budowlanym.
2. Kreacja projektowa jest nie tylko spekulacją intelektualną i artystyczną rozumianą jako poznanie i relację odzwierciedlenia rzeczywistości, jest także częścią procesu realizacyjnego uwzględniającego uwarunkowania zewnętrzne, w tym techniczne, środowiskowe, administracyjne i społeczne.
3. Kreacja na styku struktury architektonicznej wnętrza oraz przestrzeni zewnętrznej powinna wykazywać cechy integralności.
4. Nie zawsze realizacja najbardziej optymalnej i interesującej formalnie idei projektowej jest możliwa. Jednak kreacja w ramach rozwiązań alternatywnych, uwzględniających ograniczenia zewnętrzne nie musi być skazana na niepowodzenie – przeciwnie, ma równy udział w kształtowaniu nowych wartości artystycznych i projektowych.
5. Kreacja uwzględniająca ograniczenia wynikające z uwarunkowań lokalnych miejsca pozwala na kształtowanie i wzmacnianie jego cech tożsamościowych.
6. Kształtowanie wnętrza kwartałowych to działanie projektowe, w którym właściwe ujęcie problemowe pozwala zaspokoić potrzeby użytkowników.
7. Kreacja projektowa związana z kształtowaniem przestrzeni wnętrza kwartałowych to wielowątkowy proces, który powinien uwzględniać wiele aspektów, a właściwe ich wyodrębnienie i interpretacja może skutkować powstawaniem nowych idei, koncepcji i powiązań z istniejącymi już realizacjami.
8. Kształtowanie wnętrza kwartałowych wykazuje analogiczną metodykę postępowania projektowego do kreacji wnętrza zamkniętych.

Bibliografia

Pozycje literaturowe

1. Alexander CH i in.: Język wzorców. Miasta, budynki, konstrukcja, w.: GPW, Gdańsk 2008.
2. Bańka A., Społeczna psychologia środowiskowa. [w]: Wydawnictwo Naukowe
3. Scholar: Warszawa 2002.
4. Bell P.A., GreeneTh.C., Fisher J.D., Baum A., Psychologia środowiska. [w]: GWP:
5. Gdańsk 2004.
6. Basista A.: Kompozycja dzieła architektury, w.: Universitas, Kraków 2016
7. Bogdanowski J., Łuczyńska-Bruzda M., Novak Z.: Architektura krajobrazu, w.: PWN, Warszawa-kraków 1979
8. Chmielewski J. M.: Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast, w.: Oficyna Wyd. Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2011
9. Brooker G., Stone S.: Basic Interior Architecture. Context+Environment, w.: Ava Publishing SA, London 2008
10. Brooker G., Stone S.: Basic Interior Architecture. Elements / objects, w.: Ava Publishing SA, London 2010
11. Brooker G., Stone S.: Basic Interior Architecture. Form+Structure. The organization of Interior Space, w.: Ava Publishing SA, London 2007
12. Cullen G.: The Concise Townscape, w.: The Architectural Press, London 1973
13. Giedion S.: Przestrzeń, czas, architektura, Warszawa 1968.
14. Gyurkovich J.: Kontynuacja – naśladowanie czy kreacja, w.: Czynniki kreacji w projektowaniu urbanistycznym, Materiały konferencyjne VI Ogólnopolskiej, I Międzynarodowej Konferencji Instytutu Projektowania Urbanistycznego, Kraków, 23-24 IV 1999, s.105-111
15. Hall T.: Ukryty wymiar, w.: PIW, Warszawa 1976
16. Heidegger M.: Budować, mieszkać, myśleć. Wybrane eseje, Warszawa 1977
17. Jeleński T.: Sztuka kształtowania historycznych wnętrz miejskich na tle przemian w kulturze. Idee – zadania – narzędzia. Praca doktorska, w.: WA Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004
18. Kosiński W.: Kształtowanie krajobrazu kulturowego – Miasteczko turystyczne na przykładzie Janowca nad Wisłą, w.: Ochrona Zabytków nr 3-4/1995
19. Kotarbiński A.: O ideowości i ideologii w architekturze, w.: ARKADY, Warszawa 1985
20. Lynch K.: City Design and City Appearance (1968), w.: City Sense and City Design, edited by T.Banerjee, M.Southworth, Cambridge Mass.1996, s.468-469.
21. Lynch K.: The Image of the City, w.: Harvard University Press, Cambridge Mass 1960
22. Lynch K.: A theory of good city form, 1981

23. Masztalski R., Drapella Hermansdorfer A., Wojtyszyn B.: Metoda zapisu przekształceń urbanistycznych miast Dolnego Śląska w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nowej generacji, w.: Czynniki kreacji w projektowaniu urbanistycznym, Materiały konferencyjne VI Ogólnopolskiej, I Międzynarodowej Konferencji Instytutu Projektowania Urbanistycznego, Kraków 23-24 IV 1999
24. Neufert E.: podręcznik projektowania architektoniczno – budowlanego, w.: Arkady, Warszawa 2000
25. Niezabitowski A.: O budowie przestrzennej dzieła architektury, w.: Zeszyty Naukowe PŚI nr 628, Gliwice 1979
26. Norberg-Schulz Ch.: Bycie, przestrzeń, architektura, Warszawa 2000
27. Tuan Y.: Przestrzeń i miejsce, w.: PIW, Warszawa 1987
28. Tymkiewicz J.: Funkcje ścian zewnętrznych w aspektach badań jakościowych. W płytach rozwiązań architektonicznych elewacji na kształtowanie jakości budynku, w.: Politechnika Śląska, Gliwice 2012
29. Wejchert K.: Elementy kompozycji urbanistycznej, w.: Arkady, Warszawa 1984.
30. Wiśłocka I.: Dom i miasto jutra, w.: Arkady, Warszawa 1971
31. Wnętrze architektoniczne i urbanistyczne a światło, pod red. K. Palus, M. Gachowskiego, w.: WST, Katowice 2016.
32. Wprowadzenie do projektowania urbanistycznego, pod red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek, w.: Akapit-DTP, Gdańsk 2014.
33. Wybrane problemy teorii architektury. Jakość rozwiązań przestrzennych w urbanistyce i architekturze. Zeszyty naukowe Politechniki Śląskiej. Architektura z. 33, Gliwice 1996.
34. Żórawski J.: O budowie formy architektonicznej, Warszawa 1973.

Akty prawne

Prawo o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Dz.U. nr 75, poz. 690 z późn. zm.

Ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 15 marca 1985 r.

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 nr 162 poz 1568).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. Prawo Budowlane z późn. zm. Dz. U. z dn. 8 marca 2016, poz. 290

Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst ujednolicony). Dz.U. 2003 Nr 80, poz. 717

Źródła internetowe:

<https://dzienniklodzki.pl>

<https://www.bytom.pl/historia>

<https://katowice.stat.gov.pl/dane-o-województwie/powiaty-931/powierzchnia-i-ludnosc-1085/>

<https://www.europeana.eu/portal/pl>

<https://sjp.pwn.pl/sjp.html>

<http://www.zalewskiag.com/>

<http://www.zet-zet.com.pl/>

<http://konkurssybilla.nimoz.pl>

Spis ilustracji

Il. 1 Wejście do galerii św. Huberta - brama. Czytelne przejście z przestrzeni ulicy do nowej struktury	11
Il. 2 Wnętrze galerii św. Huberta - zadaszona galeria handlowa	11
Il. 3 Wejście do galerii Vero-Dodat – brama	12
Il. 4 Fragment wnętrza przekrytego dachem w formie kopuły w galerii Vero-Dodat	12
Il. 5 Wnętrze galerii Vero-Dodat – droga czyli ciąg komunikacyjno-handlowy	12
Il. 6 Wnętrze galerii Vero-Dodat – uwagę zwraca zróżnicowana forma stropu – przekrycia z akcentami (źródło: https://www.europeana.eu/portal/pl).....	12
Il. 7 Wejście do galerii Vivienne - brama.....	13
Il. 8 Wejście do galerii Vivienne	13
Il. 9 Wnętrze galerii Vivienne – rzut (źródło: https://www.europeana.eu/portal/pl).....	13
Il. 10 Wnętrze galerii Vivienne - droga czyli ciąg komunikacyjno-handlowy	13
Il. 11 Widok na wejście do pracowni (źródło: http://www.zet-zet.com.pl/)	14
Il. 12 Wnętrze ulicy Les Jardins du Marais w Paryżu (źródło: https://www.europeana.eu/portal/pl).....	15
Il. 13 Performance: Pozostały rekwizyty (źródło: https://www.polishexpress.co.uk/bez-scian-dachu-ale-za-z-materacem-czyli-najtanszy-pokoj-w-londyni)	15
Il. 14 Widok na podwórkę (źródło: https://dzienniklodzki.pl).....	17
Il. 15 Wizualizacja balkonu (źródło: http://www.zalewskiag.com/)	18
Il. 16 Widok na balkon z poziomu posadzki (źródło: http://www.zalewskiag.com/)	18
Il. 17 Widok na podwórkę zrewitalizowaną w 2016 roku(źródło: http://miasto-ogrodow.eu/strona/placnaglanc)	19
Il. 18 Widok na podwórkę zrewitalizowaną w 2019 roku.....	20
Il. 19 Mapa Śląska z zaznaczonymi lokalizacjami	36
Il. 20 „Pasaż pod Błękitnym Słońcem”. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.....	37
Il. 21 „Pasaż pod Błękitnym Słońcem”. Widok wnętrza z góry. Autor fot. Daniel Płocica.	37
Il. 22 „Pasaż pod Błękitnym Słońcem”. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.....	37
Il. 23 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	39
Il. 24 „4 art.” Klub muzyczny. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	40
Il. 25 „4 art.” Klub muzyczny. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	40
Il. 26 „4 art.” Klub muzyczny. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	40
Il. 27 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	42
Il. 28 Hotel Monopol. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.....	43
Il. 29 Hotel Monopol. Widok wnętrza.....	43
Il. 30 Hotel Monopol. Widok wnętrza.....	43
Il. 31 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	45

Il. 32 Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas. Widok na mostek we wnętrzu. Autor fot. Daniel Płocica.	46
Il. 33 Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	46
Il. 34 Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	46
Il. 35 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	48
Il. 36 ul. 3 Maja 17. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	49
Il. 37 ul. 3 Maja 17. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	49
Il. 38 ul. 3 Maja 17. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	49
Il. 39 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	51
Il. 40 Uniwersytet Opolski. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	52
Il. 41 Uniwersytet Opolski. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	52
Il. 42 Uniwersytet Opolski. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	52
Il. 43 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	54
Il. 44 Powierzchnie usługowe przy Teatrze Ateneum. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	55
Il. 45 Powierzchnie usługowe przy Teatrze Ateneum. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	55
Il. 46 Powierzchnie usługowe przy Teatrze Ateneum. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	55
Il. 47 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	57
Il. 48 ul. Młyńska – pl. Szewczyka. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	58
Il. 49 ul. Młyńska – pl. Szewczyka. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	58
Il. 50 ul. Młyńska – pl. Szewczyka. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	58
Il. 51 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	60
Il. 52 Muzeum Śląska Opolskiego. Widok wnętrza.	61
Il. 53 Muzeum Śląska Opolskiego. Widok wnętrza.	61
Il. 54 Muzeum Śląska Opolskiego. Widok wnętrza.	61
Il. 55 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	63
Il. 56 ul. Wita Stwosza 16. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	64
Il. 57 ul. Wita Stwosza 16. Widok wnętrza.	64
Il. 58 ul. Wita Stwosza 16. Widok wnętrza.	64
Il. 59 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	66
Il. 60 Muzeum Architektury. Widok wnętrza. Autor fot. Daniel Płocica.	67
Il. 61 Muzeum Architektury. Widok wnętrza.	67
Il. 62 Muzeum Architektury. Widok wnętrza.	67
Il. 63 Muzeum Architektury. Widok wnętrza.	67
Il. 64 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	69
Il. 65 Wnętrze kwartału i funkcje z nim związane – stan istniejący. Opracowanie własne.	75
Il. 66 Inwentaryzacja architektoniczna. Elewacje frontowa i boczne. Opracowanie: Pracownia projektowa Nowak-Rygiel, Kraków.	76
Il. 67 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewacje frontową i przejazd bramny od strony ulicy Piłsudskiego.	76
Il. 68 ul. Piłsudskiego 24. Fragment elewacji frontowej.	76
Il. 69 Inwentaryzacja architektoniczna. Elewacja podwórkowa.	77
Il. 70 ul. Piłsudskiego 24. Widok wnętrza kwartału na północno-zachodni fragment.	77
Il. 71 ul. Piłsudskiego 24. Widok wnętrza kwartału na południowy fragment. Autor fot. Daniel Płocica.	78
Il. 72 ul. Piłsudskiego 24. Widok wnętrza kwartału na północno-zachodni fragment. Autor fot. Daniel Płocica.	78
Il. 73 ul. Piłsudskiego 24. Fragment wnętrza kwartału.	78

II. 74 ul. Piłsudskiego 24. Fragment wnętrza kwartału.....	78
II. 75 ul. Piłsudskiego 24. Widok na przejazd bramny oraz wejście od strony wnętrza kwartału (2010). Autor fot. Daniel Płocica.....	79
II. 76 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewację od strony wnętrza kwartału (2010). Autor fot. Daniel Płocica.....	79
II. 77 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewację od strony wnętrza kwartału (2010). Autor fot. Daniel Płocica.....	79
II. 78 ul. Piłsudskiego 24. Widok na elewację od strony wnętrza kwartału (2010). Autor fot. Daniel Płocica.....	79
II. 79 ul. Piłsudskiego 24. Inwentaryzacja architektoniczna.....	80
II. 80 ul. Piłsudskiego 24. Widok na klatkę schodową (2010).....	80
II. 81 ul. Piłsudskiego 24. Widok na klatkę schodową (2010).....	80
II. 82 ul. Piłsudskiego 24. Wnętrze (2010).....	81
II. 83 ul. Piłsudskiego 24. Wnętrze (2010).....	81
II. 84 ul. Piłsudskiego 24.....	81
II. 85 ul. Piłsudskiego 24.....	81
II. 86 Koncepcja wstępna – wprowadzenie dodatkowej kubatury w wnętrze kwartału.....	82
II. 87 Koncepcja wstępna – wprowadzenie sceny letniej w wnętrze kwartału.....	82
II. 88 Tancerze na czarnym, neutralnym tle. Efekt scenograficzny w zaprojektowanych wnętrzach...	83
II. 89 Projekt zagospodarowania terenu. Opracowanie własne.....	85
II. 90 Widok na wnętrze kwartału i wejście do PWST. Opracowanie własne.....	86
II. 91 Widok na wejście do PWST na tle szarej elewacji.....	86
II. 92 Widok na wejście do PWST.....	86
II. 93 Widok na wejście do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.....	87
II. 94 Widok na wejście do PWST i przeszkloną klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.....	88
II. 95 Elewacja PWST – szara powierzchnia elewacji. Autor fot. Daniel Płocica.....	88
II. 96 Widok na przeszkloną klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.....	89
II. 97 Nowoprojektowana przeszklona klatka schodowa. Autor fot. Daniel Płocica.....	90
II. 98 Ławka w strefie wejścia do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.....	91
II. 99 Widok zróżnicowanej nawierzchni parkingu dla wykładowców.....	92
II. 100 Widok na wnętrze kwartału z góry. Opracowanie własne.....	93
II. 101 Rzut 1 piętra. Opracowanie własne.....	94
II. 102 Przekrój przez segment C. Opracowanie własne.....	94
II. 103 Hol wejściowy do obiektu PWST. Autor fot. Daniel Płocica.....	95
II. 104 Hol wejściowy do obiektu PWST. Autor fot. Daniel Płocica.....	95
II. 105 Hol wejściowy do obiektu PWST – widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.....	96
II. 106 Widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.....	97
II. 107 Widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.....	97
II. 108 Widok na klatkę schodową. Autor fot. Daniel Płocica.....	98
II. 109 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.....	100
II. 110 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.....	100
II. 111 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.....	101
II. 112 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.....	101
II. 113 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.....	102
II. 114 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.....	102
II. 115 Wnętrza PWST - komunikacja.....	103
II. 116 Wnętrza PWST – komunikacja.....	103

Il. 117 Wnętrza PWST – sala wykładowa. Autor fot. Daniel Płocica	103
Il. 118 Wnętrze sali ćwiczeń. Opracowanie własne.	104
Il. 119 Wnętrze sali ćwiczeń. Autor fot. Daniel Płocica.....	105
Il. 120 Widok na wejście do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.....	105
Il. 121 Widok na wnętrze kwartału z góry. do PWST. Autor fot. Daniel Płocica.....	105
Il. 122 Widok elewacji we wnętrzu kwartału	106
Il. 123 Widok elewacji PWST.....	106
Il. 124 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	108
Il. 125 Schemat pokazujący funkcje związane z wnętrzem kwartału. Opracowanie własne.....	110
Il. 126 Schemat pokazujący osie wyjść z budynków otaczających kwartał i oś bramy prowadzącej w kierunku ulicy Piłsudskiego. Opracowanie własne.	110
Il. 127 Schemat holu wejściowego. Opracowanie własne.....	112
Il. 128 Schemat układu dróg i krawędzi pomiędzy płaszczyznami istotnymi dla wnętrza kwartału. Opracowanie własne.....	113
Il. 129 Widok z okien PWST na zabudowę otaczającą wnętrze kwartału. Autor fot. Daniel Płocica..	113
Il. 130 Rzut parteru budynku wraz z zabudową wnętrza kwartału w ujęciu modelowym.	115
Il. 131 Widok wnętrza kwartału. Autor Daniel Płocica	115
Il. 132 Schemat prezentujący zastosowane rozwiązania formalne.	117